

Jaarverslag 2023

PANTA RHEI
primair onderwijs

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
A. HET BESTUURSVERSLAG 4
1. Onze organisatie 5
1.1. Organisatieschema 5
1.2. Onze scholen 6
1.3. Leerlingenaantal 7
1.4. Code Goed Bestuur Primair Onderwijs 7
1.5. Het college van bestuur 7
1.6. De raad van toezicht 7
1.7. Het bestuursbureau en bovenschoolse projecten 7
1.8. Het directeurenoverleg 7
1.9. Medezeggenschap 7
1.10. Administratiekantoor 7
2. Waar staat Panta Rhei voor? 9
2.1. Onze missie ('waar staan we voor') 9
2.2. Onze kernwaarden 9
2.3. Onze visie ('waar gaan we voor') 9
2.4. Identiteit 9
2.5. Koersplan 2022-2026: 'Krachtig koers houden' 9
2.6. Hoe monitoren we de ambities uit het Koersplan? 9
3. Onderwijskwaliteit 11
3.1. De doelstellingen in 2023 11
3.2. De doorstroomtoets 13
3.3. De resultaten van de landelijke eindtoets .. 13
3.4. Doorstroom naar het voortgezet onderwijs 13
3.5. Bovenschools ondersteuningsaanbod O4 en Passend Onderwijs 13
3.6. Monitoren Sociale Veiligheid 13
3.7. Lokaal Educatieve Agenda (LEA) 14
3.8. Passend Onderwijs 14
4. Personeel 15
4.1. De doelstellingen in 2022 15
4.2. Strategisch personeelsbeleid 16
4.3. Onderwijsarbeidsmarkt 16
4.4. Opleiden in de School en Samen Opleiden 16
4.5. Professionele organisatie 17
4.6. CAO Primair Onderwijs 17
4.7. Ziekteverzuim, arbodienst en re-integratie 17
4.8. Regionale Vervangingspool 19
4.9. Arbeidsomstandigheden en duurzame inzetbaarheid 19
4.10. Beheersing van uitgaven inzake uitkeringen na ontslag 19
5. Huisvesting en beheer 21
5.1. De doelstellingen in 2023 21
5.2. Onderhoud en beheer van de scholen 22
5.3. Huur en medegebruik 22
5.4. Contractonderhoud 22
5.5. Nieuwbouw 22
5.6. Integraal huisvestingsplan gemeenten 22
5.7. Subsidies 24
5.8. Stelselwijziging groot onderhoud 24
5.9. Nieuw contract multifunctional printers 24
5.10. ICT 24
6. Financiën 25
6.1. Doelstellingen in 2023 25
6.2. Resultaat over 2023 26
6.3. Uitgaven speerpunten Koersplan 22-26 29
6.4. Balans 31-12-2023 29
6.5. Risicobeheersing 32
6.6. NPO 33
7. Continuïteitsparagraaf 34
7.1. Ontwikkeling van het leerlingenaantal 35
7.2. Ontwikkeling opbouw personele bezetting 35
7.3. Prognosebalans 2024-2027 35
7.4. Prognose kasstroomoverzicht 2024-2027 .. 37
7.5. Prognose verloop en samenstelling eigen vermogen 2024-2024 37
7.6. Normatief publiek eigen vermogen 37
7.7. Prognose staat van baten en lasten 2024-2027 37
7.8. Geprognosticeerde kengetallen 39
7.9. De planning- & controlcyclus 39
7.10. Allocatiebeleid 39
7.11. Investeringsbeleid 40
7.12. Inkoop- en aanbestedingsbeleid 40
7.13. Treasury 41
7.14. Onderwijsachterstandsmiddelen 41
7.15. Bezwaar beschikking rijksvergoeding augustus – december 2022 41
7.16. Toekomstparagraaf 41
8. Bestuur en organisatie 44
8.1. Organisatie 44
8.2. Verslag van het directeurenoverleg 46
8.3. Verslag van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) 46
8.4. Verslag van het college van bestuur (CvB) . 49
8.5. Klachten 49
9. Jaarverslag van de raad van toezicht (RvT) 51
B. DE JAARREKENING 53

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Voorwoord

Beste lezer,

Na de turbulente Coronajaren zochten de scholen in 2023 weer naar een nieuw normaal. Enerzijds ging dat vanzelf. Dat is deels te danken aan de ruime personele ondersteuning die met Corona-geld ook in 2023 (-2024) nog mogelijk was. Anderzijds viel op dat we niet op alle gebieden zomaar terug (zullen) zijn bij hetzelfde vertrekpunt als in 2020. De financiële pijn van het wegvallen van de Coronasubsidies na 2023 zullen we vooral in het schooljaar 2024-2025 voelen en daarvan doen we komend jaar ongetwijfeld verslag. Hopelijk weten we dan ook hoe de structurele regeling basisvaardigheden eruit ziet, zodat we weer gewoon kunnen plannen en met structurele middelen aan de verdere verbetering van ons onderwijs kunnen werken.

In 2023 werd op onze scholen invulling gegeven aan de vier strategische thema's uit het koersplan (2022-2026) van Panta Rhei: *kansengelijkheid, een eigentijds curriculum, voldoende én bekwaam personeel*, en *scholen werken samen met relevante partners*. De uitwerking van de bestuursambities bij deze vier thema's zijn in de schoolplannen (2023-2027) opgenomen. En die zijn voor iedere school anders, afhankelijk van o.a. de context, leerlingenpopulatie en expertise binnen het team.

Op personeelsgebied blijft de werving van nieuw personeel en het behoud van huidig personeel een uitdaging, ook in de komende jaren wanneer de personeelstekorten nog verder op zullen lopen. Daarom heeft Panta Rhei zich in 2022 aangesloten bij het partnerschap Ieder1LeertAnders (ILA). Inmiddels heeft Panta Rhei 6 opleidingsscholen en is het doel dat al onze scholen uiterlijk in 2030 opleidingsschool zijn. Studenten van ILA lopen vanaf het eerste jaar twee dagen in de week stage en blijven gedurende hun opleiding aan hetzelfde bestuur verbonden. De stage wordt elk jaar op een andere school binnen het bestuur gevolgd. Op deze wijze leren scholen en studenten elkaar ook goed kennen waardoor studenten toekomstige personeelsleden van Panta Rhei kunnen worden. Behoud van het huidig personeel is minstens even belangrijk; het bieden van professionaliserings-en loopbaanmogelijkheden, goede arbeidsomstandigheden en waardering zijn hierbij belangrijke aspecten. We willen ook interne mobiliteit aanmoedigen zodat we de binnen Panta Rhei aanwezige expertise slim en breed inzetten.

De onderwijsresultaten waren in 2023 redelijk vergelijkbaar met 2022. Met dien verstande dat de rekenresultaten iets minder goed waren en op taalverzorging juist beter werd gescoord. Panta Rhei steunt de hernieuwde aandacht en focus op de basisvaardigheden. We kijken ernaar uit om ons weer extra geconcentreerd op deze kerntaak te kunnen storten. Daar hoort bij dat we jaarlijks kritisch naar de resultaten kijken, hoge verwachtingen blijven koesteren en verbeterplannen inzetten als de resultaten achter blijven.

Financieel staat de stichting er goed voor. De extra *NPO*-middelen zijn volop ingezet. Er is geen sprake van bovenmatige reserves en de continuïteit van de organisatie blijft gewaarborgd. Ook is duidelijk dat 2024 door het opdrogen van de Coronagelden financieel wat zwaarder zal worden. Maar er gloort op termijn licht aan de horizon. Vanaf 2027 krijgen scholen structurele middelen voor Verbetering Basisvaardigheden. En dan is de cirkel hopelijk weer rond.

Kortom: we kunnen als organisatie terugkijken op een jaar dat in grote lijnen aan de verwachtingen heeft voldaan. Deze tijden, waarin de oorlogen in Oekraïne en Gaza het nieuws domineren, vragen om verdraagzame betrokken burgers die oog hebben voor elkaar en de wereld om hen heen. En die leiden wij, mede door ons burgerschapsonderwijs, op bij Panta Rhei. Alle reden dus om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien.

Mathieu Arnouts
Bestuurder

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

A. HET BESTUURSVERSLAG

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

1. Onze organisatie

Stichting Panta Rhei (bestuursnummer 41447) vormt het bevoegd gezag van zeventien basisscholen in *Leidschendam-Voorburg* en omgeving. In 2023 telt de stichting ongeveer 500 medewerkers die samen zorgdragen voor het onderwijs aan zo'n 5.000 leerlingen.

Het bevoegd gezag van Panta Rhei is in handen van een college van bestuur dat uit één persoon bestaat. Een raad van toezicht, bestaande uit vijf personen, vervult de toezichthoudende rol.

Als besturingsfilosofie gaan we uit van het subsidiariteitsbeginsel: de verantwoordelijkheden worden laag in de organisatie gelegd waar ze gedragen kunnen worden. Zo is iedere directeur integraal schoolleider en dus verantwoordelijk voor datgene wat in de school gebeurt. De bestuurder is eindverantwoordelijk voor alles wat in de organisatie gebeurt.

In de bestuursrapportages worden de ontwikkelingen op organisatieniveau beschreven. We leggen publieke verantwoording af met het publiceren van deze rapportages op onze website.

1.1. Organisatieschema

De Panta Rhei-organisatie op 1 januari 2024:

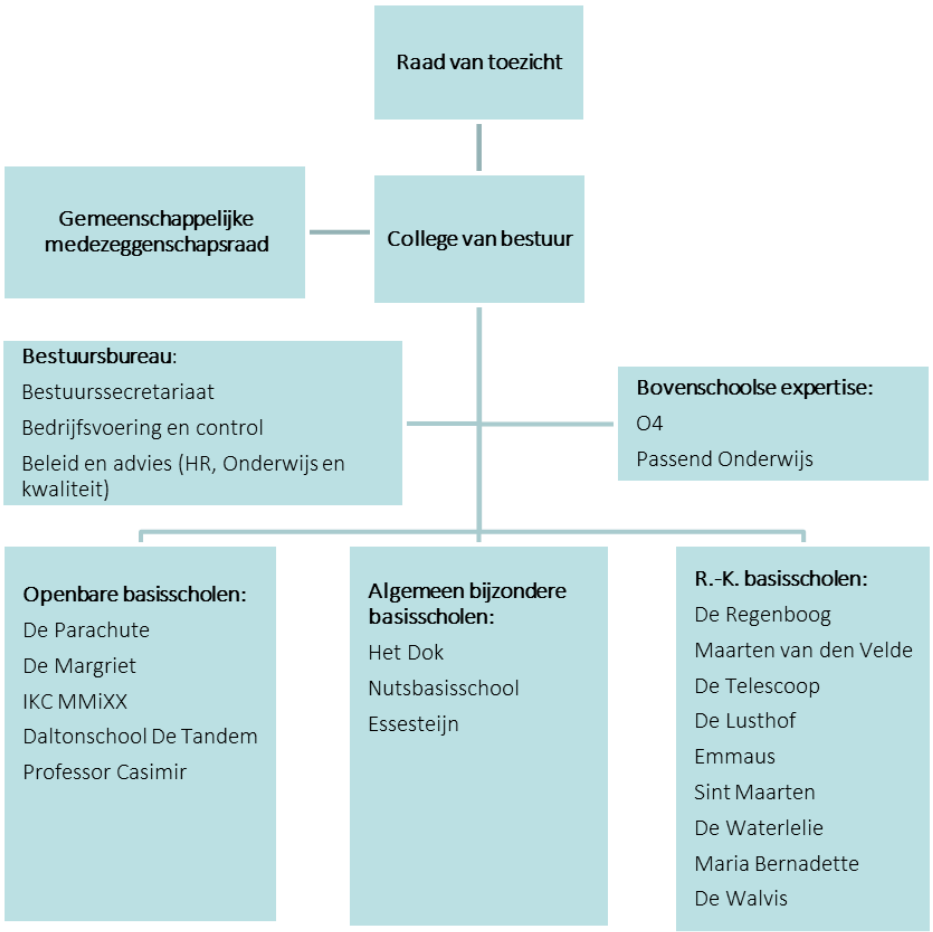

Aan elke school is een Medezeggenschapsraad (MR) en een Oudervereniging of Ouderraad verbonden.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

1.2. Onze scholen

De scholen van Panta Rhei zijn verdeeld over de gemeenten *Leidschendam-Voorburg* (twaalf; waarvan vijf in de kern *Leidschendam*, zes in de kern *Voorburg* en één in de kern *Stompwijk*), *Voorschoten* (drie), *Den Haag* (één, in *Leidschenveen*) en *Oegstgeest* (één).

De Panta Rhei-scholen in 2023

Naam school	Directeur	Aantal leerlingen op 1 februari 2023
RKBS De Regenboog Rouboslaan 12, 2252 TP Voorschoten	Patrick van der Spek	339
SWS Essesteijn Elzendreef 4, 2272 EB Voorburg	Ed Schut	469
RKBS Maerten van den Velde Dr. Van Noortstraat 90, 2266 HA Leidschendam	Jolijn Vermeij (vanaf 1 januari 2023)	152
Nutsbasisschool Elstlaan 6, 2252 LC Voorschoten	Karin van Schalkwijk	243
Kindcentrum De Telescoop (vh **Pius X)** Oranje Nassaustraat 1b 2271 SJ Voorburg	Mariella Ditmar en Rianne van IJzendoorn	291
RKBS De Lusthof Lusthofstraat 7, 2271 XV Voorburg	Kees Jan Visser (interim tot juli 2023 Astrid Barten (vanaf 1 september 2023)	480
RKBS Emmaus Elstlaan 4, 2252 LC Voorschoten	Marleen Oldengarm (tot 1 augustus 2023) Ben Hofsink (interim vanaf 1 augustus 2023)	280
RKBS Sint Maarten Wijkerlaan 10, 2271 EP Voorburg	Henri de Waard en Caja Schuijt (vanaf 1 augustus 2023)	348
OBS De Margriet Dobbelaan 9, 2262 EA Leidschendam	Yvette Baai-Muijsson	143
IKC MMiXX De Tol 251, 2266 EE Leidschendam	Richard Joosse (interim tot juli 2023) Dorine Zwijnenburg (vanaf 1 augustus 2023)	227
Openbare Daltonbasisschool De Tandem Leenkamp 7-9, 2264 KW Leidschendam	Harro Mol	249
OBS Professor Casimir Van Deventerlaan 16, 2271 TX Voorburg	Ronald van Leeuwen	251
OBS De Parachute Van Lodensteijnstraat 6, 2274 TZ Voorburg	Christianne Ahuis (interim-directeur, tot juli 2023) Marleen Oldengarm (vanaf 1 augustus 2023)	189
IKEC De Waterlelie Prinsenhof 4b, 2263 EV Leidschendam	Sharon Schouwenaar en Caja Schuijt (tot juli 2023) Merel Kelatow (vanaf 1 augustus 2023)	196
RKBS Maria Bernadette Van Ruijsdaellaan 91, 2264 TA Leidschendam	Ronald Duijs en Eric Koele	262
RKBS De Walvis Eendenplein 5, 2492 NZ Den Haag	Jenny Kossen	369
ABS Het Dok Rustenburgerpad 8, 2342 BT Oegstgeest	Carin Robles en Ilona Ellen (vanaf 1 maart 2023)	434

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

1.3. Leerlingenaantal

Op de teldatum 1 februari 2023 telden de gezamenlijke Panta Rhei-scholen 4.922 leerlingen. In 2022 waren dat 4.971 leerlingen. Een toelichting op de ontwikkeling van het leerlingenaantal staat op pagina 35.

1.4. Code Goed Bestuur Primair Onderwijs

Zowel de raad van toezicht als het bestuur handelt conform het bepaalde in de 'Code Goed Bestuur Primair Onderwijs' die het laatst gewijzigd is in 2020.

1.5. Het college van bestuur

Het college van bestuur bestaat uit één bestuurder. In 2023 was dit *Mr. Harry van de Kant,* hij nam eind 2023 afscheid in verband met zijn pensionering. Zijn opvolger is *Mathieu Arnouts.* De bestuurder vormt het bevoegd gezag en is de werkgever van alle personeelsleden.

1.6. De raad van toezicht

De raad van toezicht oefent toezicht uit op de kwaliteit van het bestuurlijk handelen. Daarnaast is ze klankbord voor en werkgever van de bestuurder. De raad bestaat uit vijf personen:

- *Corinne van Hameren* - voorzitter
- *Erwin Devilee* **-** vicevoorzitter
- *Carolien Gravesteijn*
- *Nick Snoeker*
- *Marie-Louise van Mourik*

Het jaarverslag van de raad van toezicht is te vinden op pagina 51.

1.7. Het bestuursbureau en bovenschoolse projecten

De bestuurder wordt op het bestuursbureau ondersteund door een team dat eind 2023 bestond uit acht (parttime) medewerkers: twee secretariaatsmedewerkers, vijf stafspecialisten voor de domeinen onderwijs en kwaliteit, personeel en organisatie, huisvesting en ICT, en een controller.

Daarnaast biedt het bestuursbureau een werkplek aan collega's die bovenschools worden ingezet zoals vier orthopedagogen (O4), een onderwijsspecialist Passend Onderwijs, een externe communicatiespecialist (tot medio 2023) en een leerkracht met onderzoeksopdrachten uit het netwerk academische leraren (tot medio 2023).In 2024 krijgen ook een medewerker van O21 en een medewerker van OOG/OHM een dag per week een werkplek op het bestuursbureau.

1.8. Het directeurenoverleg

De directeuren van de Panta Rhei-scholen vormen het directeurenoverleg. Eén van de directeuren is voorzitter, de bestuurder is deelnemer.
De agendacommissie bestaat uit drie directeuren (waaronder de voorzitter), de bestuurder en de managementassistente. Het jaarverslag van het directeurenoverleg staat op pagina 46.

1.9. Medezeggenschap

De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) van Panta Rhei wordt gevuld vanuit de medezeggenschapsraden (MR'en) van de scholen. Elke school heeft één GMR-zetel, waarvoor volgens een roulatierooster elke drie jaar afwisselend een ouder- of een personeelslid door de betreffende MR wordt aangewezen. De GMR wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris vanuit het bestuursbureau. Het jaarverslag van de GMR is opgenomen op pagina 46-47.

1.10. Administratiekantoor

De personele en financiële administratie van Panta Rhei wordt gevoerd door *OOG & OHM Onderwijsondersteuning* in Amsterdam.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Deze verbeelding van het Koersplan (*Mai Flesseman)* hangt op elke school op een zichtbare plek.

De vier thema's uit ons Koersplan 2022-2026:

- Kansengelijkheid
- Een eigentijds curriculum
- Voldoende én bekwaam personeel
- Scholen werken samen met relevante partners.

Onze kernwaarden:

- Vertrouwen
- Verantwoordelijkheid
- Verbondenheid

Onze missie:

Uitstekend onderwijs op uitstekende scholen!

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

2. Waar staat Panta Rhei voor?

2.1. Onze missie ('waar staan we voor')

De **missie** van Panta Rhei luidt:
'Het bieden van uitstekend onderwijs op uitstekende scholen'.

2.2. Onze kernwaarden

Onze kernwaarden 'vertrouwen, verbondenheid, verantwoordelijkheid' geven aan waarvoor wij staan, wie we zijn en wie we willen zijn. Ze vormen het fundament van onze organisatie. Binnen alle geledingen van Panta Rhei zijn deze waarden het vertrekpunt voor ons handelen, ons onderwijsaanbod en de omgang met leerlingen, ouders en medewerkers. Ze zorgen intern voor verbinding en zijn bepalend voor ons imago.

2.3. Onze visie ('waar gaan we voor')

Een Panta Rhei-school stelt zowel de ontwikkeling van elke leerling als de ontwikkeling van de samenleving als geheel centraal. Vanuit de eigen identiteit en binnen onze mogelijkheden bieden we onderwijs op maat. In onze didactische aanpak hebben daarom meervoudige instructie, zelfstandig leren (autonomie, eigenaarschap) en een adequate ondersteuningsstructuur een belangrijke plaats. We vinden dat leerlingen zich in een prettige, veilige en uitdagende leeromgeving moeten kunnen ontwikkelen en ze competente en gemotiveerde leraren verdienen.

Een Panta Rhei-school staat midden in de samenleving. We werken intensief samen met ouders en andere partners in onze omgeving. We kijken naar binnen én naar buiten. We kijken terug én vooruit. We zijn alert op maatschappelijke ontwikkelingen en anticiperen daar zo goed mogelijk op. We willen onze leerlingen immers optimaal voorbereiden om straks als zelfstandige, verantwoordelijke en gelukkige burgers hun plek te vinden in de maatschappij. Een maatschappij die zich kenmerkt door ruimte voor en acceptatie van verschillen, verdraagzaamheid, kansengelijkheid, zorg en verantwoordelijkheid voor elkaar!

2.4. Identiteit

Een belangrijk uitgangspunt van Panta Rhei is de eigen identiteit van de scholen. De identiteit en de positie van de openbare, algemeen bijzondere en katholieke basisscholen zijn in de statuten van de stichting verankerd, waardoor het behoud van de eigen cultuur en signatuur van de scholen gewaarborgd is. De schooldirecties concretiseren in hun schoolplan hoe de school het katholieke, openbare of algemeen bijzondere karakter verder wil vormgeven. Daarmee bepaalt de school zelf hoe de identiteit van de school in de dagelijkse praktijk wordt ingevuld.

2.5. Koersplan 2022-2026: 'Krachtig koers houden'

Het Koersplan voor de nieuwe planperiode 2022-2026 is in april 2022 vastgesteld en gepubliceerd. Op elke school hangt de verbeelding van het koersplan door Mai Flesseman op canvas (150 x 60 cm) op een opvallende plek.

In samenspraak met alle (organisatie-)geledingen kwamen we tot de keuze voor vier thema's:

- Kansengelijkheid
- Een eigentijds curriculum
- Voldoende én bekwaam personeel
- Scholen werken samen met relevante partners.

Bij elk thema zijn 2-3 ambities beschreven die nader uitgewerkt zijn in de schoolplannen 2023-2027. Aan elk thema zijn meerdere directeuren verbonden die in de strategische werkgroepen zorg dragen voor de onderlinge afstemming tussen scholen en de uitwerking en realisatie van de ambities monitoren. De voortgang wordt gedeeld in het directeurenoverleg.

2.6. Hoe monitoren we de ambities uit het Koersplan?

De ambities uit ons Koersplan worden op het bestuursbureau en de scholen vertaald in doelen, activiteiten, inzet van middelen en de gewenste resultaten. Op de scholen wordt de voortgang besproken in de halfjaarlijkse gesprekken met de bestuurder. De rapportage daarvan is te vinden in hoofdstuk 8. Op het bestuursbureau vormen de doelen voor de stafspecialisten per beleidsdomein een van de uitgangspunten voor de werkzaamheden. De voortgang daarvan wordt per beleidsdomein beschreven in de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6. Elk van deze hoofdstukken begint met een tabel waarin over de voorgenomen doelen voor dit jaar wordt gerapporteerd en met een gekleurde bol de voortgang wordt aangegeven:

- Aantoonbaar gerealiseerd
- In ontwikkeling
- Niet gerealiseerd.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

3. Onderwijskwaliteit

3.1. De doelstellingen in 2023

Doelstelling	Rapportage	Resultaat
We zijn ons bewust van de mogelijke gevolgen van kansen(on)gelijkheid en spannen ons als individu, maar ook als team, in om de kansengelijkheid te bevorderen.	De doelstelling van de werkgroep kansengelijkheid is: bewustwording creëren en inspireren: Wat verstaan we onder kansengelijkheid en op welke wijze wordt de kansengelijkheid bevorderd op álle scholen met álle soorten populatie? Bij het opstellen van het schooladvies in groep 8 zijn leraren uit de bovenbouw, de intern begeleiders en directie betrokken. Kansrijk adviseren en een dubbeladvies alleen geven als dit kansrijk is, vormt het uitgangspunt.	
We ontwikkelen een bestuursbrede visie op burgerschapsvorming die uitgewerkt wordt in concrete doelen. Daarna vertalen de scholen dit naar een samenhangend onderwijsaanbod, passend bij hun school.	Dit jaar is er een strategische werkgroep 'Burgerschap' opgericht. De werkgroep stelt een visie op Burgerschap op. De leidraad moet scholen helpen om hun *Burgerschaps-onderwijs* te beschrijven en aan te vullen zodat er uiteindelijk een samenhangend onderwijsaanbod ontstaat.	
We werken intensief samen met peuterspeelzalen/kinderopvang en stemmen af in voorschoolse educatie over een soepelere overgang van peuterspeelzaal/kinderopvang naar groep 1/2.	De strategische werkgroep 'Relevante samenwerkingspartners' is bezig met het formuleren van een 'evidence-based'-visie op educatief partnerschap en samenwerking met externe partners. Verder vindt er vijf keer per jaar *VVE/OAB*-overleg plaats tussen gemeente, peuter-speelzalen/kinderopvang en besturen	
De toetsresultaten van individuele leerlingen laten zien dat het leerrendement gelijk is aan of hoger is dan de gestelde verwachtingen.	Dit wordt gemonitord middels de LOVS-toetsen, de eindtoets in groep 8, de NSCCT in groep 6 en de bovenschoolse analyse die hiervan wordt gemaakt.	
Er is zichtbaar sprake van een goede aansluiting tussen datgene wat aangeboden is in scholen en de werkwijze van scholen voor voortgezet onderwijs waar onze leerlingen naar toe gaan.	Er is een goede samenwerking tussen Panta Rhei en de VO-scholen in Leidschendam-Voorburg o.a. via jaarlijkse overleggen, PO-VO bezoekdagen, en gezamenlijke subsidie aanvragen. Jaarlijks ontvangen de scholen via Vensters PO overzichten van de plaatsing van oud-leerlingen in het derde jaar VO. Deze gegevens worden naast de gegeven schooladviezen gelegd. Daarnaast wordt er bovenschools een uitgebreide analyse gemaakt van de gegevens uit DUO van de leerlingen die zijn uitgestroomd en nu 3 jaar in het VO zitten.	
In samenwerking met Gymnasium Novum (voortgezet onderwijs) kunnen hoogbegaafde leerlingen uit groep 7 en/of 8 die klaar zijn met de leerstof dagdelen per week onderwijs volgen, gegeven door docenten en leerlingen bovenbouw van genoemde school.	Groep 9 ging dit jaar voor de vijfde keer van start, dit keer met 18 leerlingen. In 2023 is er een kwaliteitsonderzoek uitgezet.	
Op initiatief van enkele directeuren wordt de bovenschoolse plusklas voortgezet.	De bovenschoolse plusklas is dit jaar voor de vijfde keer van start gegaan.	
De scholen monitoren periodiek de (cognitieve) opbrengsten van het onderwijs en nemen desgewenst maatregelen om deze te verbeteren.	Scholen analyseren hun M- en E-toetsen van het Cito-leerlingvolgsysteem. Bovenschools worden de resultaten van de groepen 3 t/m 8 in kaart gebracht op de gebieden Rekenen/Wiskunde, Spelling en Begrijpend lezen.	
Jaarlijks worden er interscholaire bezoeken georganiseerd.	Op 15 maart 2023 vonden bezoeken plaats tussen scholen van Panta Rhei. Kennis nemen van ontwikkelingen en collegiale ontmoetingen staan voorop.	

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

School:	Toets	School-weging	Signalerings-waarde 1F	Behaald 1F 2023	Signalerings-waarde 1S/2F	Behaald 1S/2F 2023	Landelijk gemiddelde voor deze schoolweging 2023	Gemiddelde 21-22-23 1F	Gemiddelde 21-22-23 1S/2F
De Regenboog	CITO	22,28	85%	99,3%	61,1%	77,3%	70,4%	98,6%	74,3%
Essesteijn	CITO	24,21	85%	98,7%	56,6%	71,0%	66,8%	98,0%	65,9%
Maerten vd Velde	AMN	28,24	85%	98,3%	50,6%	66,7%	61,1%	98,9%	65,1%
De Nutsbasisschool	CITO	20,96	85%	98,0%	66,8%	86,0%	77,6%	98,6%	83,5%
KC De Telescoop	CITO	21,61	85%	98,7%	63,9%	78,0%	72,7%	98,1%	74,0%
De Lusthof	CITO	21,61	85%	99,0%	63,9%	82,7%	72,7%	98,5%	73,7%
Emmaus	CITO	22,70	85%	93,0%	61,1%	60,3%	70,4%	96,6%	68,2%
Sint Maarten	CITO	21,93	85%	99,0%	63,9%	81,0%	72,7%	97,1%	79,3%
De Margriet	IEP	35,91	85%	97,3%	37,5%	61,0%	49,0%	93,5%	50,9%
IKC MMiXX	IEP	33,55	85%	92,7%	41,5%	58,3%	52,4%	91,6%	46,4%
De Tandem	IEP	30,22	85%	94,0%	47,3%	62,0%	58,3%	96,8%	68,1%
Professor Casimir	CITO	22,08	85%	100%	61,1%	86,7%	70,4%	100%	77,4%
De Parachute	IEP	31,77	85%	98,0%	45,5%	61,0%	55,8%	96,2%	63,8%
IKEC De Waterlelie	IEP	37,68	85%	95,0%	33,9%	61,0%	46,0%	92,2%	49,4%
Maria Bernadette	CITO	25,07	85%	99,0%	55,1%	79,0%	64,7%	97,9%	73,6%
De Walvis	IEP	26,89	85%	97,7,0%	53,6%	66,0%	63,6%	96,4%	59,8%
Het Dok	CITO	24,44	85%	96,0%	56,6%	66,7%	66,8%	96,8%	68,1%

Landelijke eindtoets

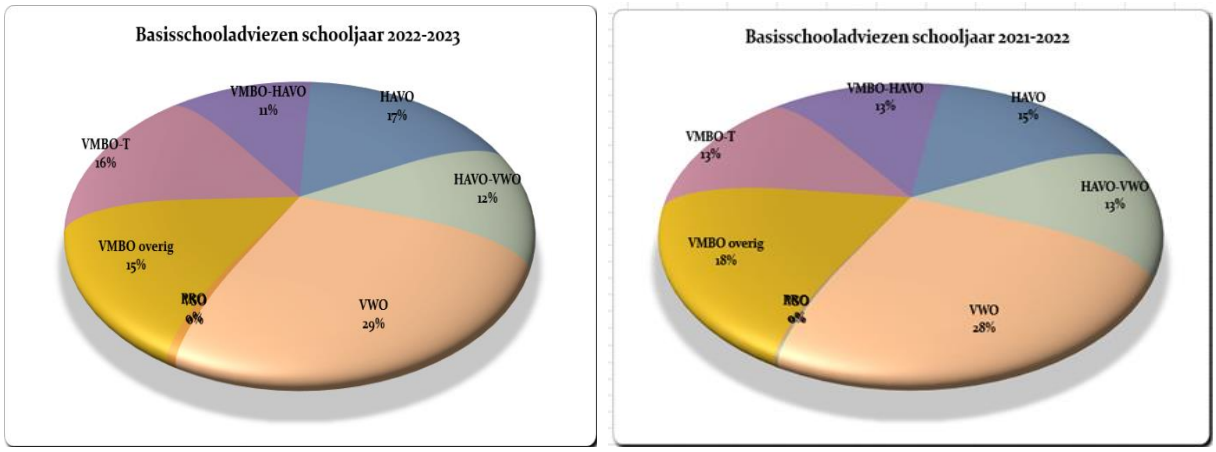

Doorstroom naar het voortgezet onderwijs in 2023 en 2022

Herziene adviezen per school	Absolute aantallen	percentages
De Lusthof	6	9,8%
IKEC De Waterlelie	2	9,1%
De Margriet	1	8,3%
De Regenboog	6	14,0%
De Tandem	1	3,6%
De Walvis	12	20,3%
IKC MMIXX	14	50,0%
Essesteijn	12	21,8%
Maerten van den Velde	1	5,0%
De Parachute	4	22,2%
Professor Casimirschool	5	15,6%
Pius X / De Telescoop	9	19,6%
Emmaus	6	18,8%
Maria Bernadette	4	12,5%
Het Dok	10	23,8%
Sint Maartensschool	4	10,3%
Nutsbasisschool	2	5,9%

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

3.2. De doorstroomtoets

De procedure ‘doorstroomtoets 2024’ is bij alle scholen in gang gezet en gecommuniceerd naar leerlingen en ouders. Vanaf het schooljaar 2023-2024 wordt de doorstroomtoets afgenomen in groep 8. Landelijk zijn de data voor het geven van het schooladvies, het afnemen van de doorstroomtoets en het geven van het definitieve schooladvies vastgesteld. Hier houden wij ons ook aan. Begin dit schooljaar is de ‘procedure schooladvies voor de scholen van Panta Rhei’ aangepast en gedeeld met alle scholen. De procedurebeschrijving is ook terug te vinden op onze website

3.3. De resultaten van de landelijke eindtoets

De landelijke eindtoets voor groepen 8 werd in april afgenomen. Bovenschools is weer een uitvoerige analyse gemaakt in samenwerking met *Helder Onderwijsadvies*: de rapportage *Zicht op Kwaliteit*. Het overzicht op bl. 13 toont de behaalde resultaten voor niveau *1F* en *1S/2F* te zien voor de vakgebieden *Lezen*, *Taalverzorging* en *Rekenen* bij elkaar. In de kolom ‘Behaalde resultaten *1F* en *1S/2F* van de school’ worden de vakken gekleurd:

Groen: het behaalde resultaat ligt boven de signaleringswaarde en boven het landelijk gemiddelde van de schoolwegingsgroep

Oranje: het behaalde resultaat ligt boven de signaleringswaarde en onder het landelijk gemiddelde van de schoolwegingsgroep .3.4. Doorstroom naar het voortgezet onderwijs

Rood: het behaalde resultaat ligt onder de signaleringswaarde en onder het landelijk gemiddelde van de schoolwegingsgroep

3.4. Doorstroom naar het voortgezet onderwijs

Alle leerlingen van groep 8 kregen een basisschooladvies op basis waarvan de leerlingen worden geplaatst op een school voor voortgezet onderwijs. Op bl. 13 zijn de basisschooladviezen van de laatste twee schooljaren te zien.

Als het advies op de doorstroomtoets hoger is in vergelijking met het gegeven advies, past de school het advies altijd aan tenzij de school gegronde redenen heeft om dit niet te doen.

Dit jaar is voor het eerst gemonitord hoeveel adviezen er per school zijn herzien. De tabel op bl. 12 geeft een overzicht van het aantal herziene adviezen per school.

3.5. Bovenschools ondersteuningsaanbod O4 en Passend Onderwijs

Panta Rhei heeft eigen orthopedagogen in dienst die werken aan ***O****rthopedagogische* ***O****nderwijs- en* ***O****ntwikkelings-****O****ndersteuning (O4)* binnen de 17 basisscholen van Panta Rhei en op bovenschools niveau. Zij vormen de afdeling *O4* binnen Panta Rhei. Begin 2023 heeft één orthopedagoog de opleiding tot generalist met succes afgerond. De afdeling bestaat nu uit twee orthopedagogen en twee orthopedagogen-generalist. De werkzaamheden van *O4* zijn gerelateerd aan (passend) onderwijs en ontwikkeling en bestaan grotendeels uit het in kaart brengen van de ondersteuningsbehoeften van de school en/of de leerling, waarbij oog is voor de gehele context. Naast handelingsgerichte diagnostiek (o.a. observaties, gesprekken met leraren, onderzoeken) nemen zij deel aan *MDO’s.* Ook voeren de orthopedagogen van *O4* gesprekken met betrokkenen (kind, ouders, leraar, intern begeleiders, directies, ouders en evt. externe betrokkenen) en verzorgen zij in sommige situaties een scholingsaanbod en/of (mediërende) begeleiding. Periodiek is overleg met de senior stafspecialist Onderwijs en Kwaliteit, de bestuurder en in voorkomende situatie ook met de onderwijsspecialist Passend Onderwijs. Eind november 2023 is de betrokkenheid van *O4* bij de scholen anders ingericht. De wijziging houdt in dat er een *centraal contactpunt* is opgesteld en dat er niet langer ‘een vaste’ orthopedagoog betrokken is bij iedere school. Casussen die, na overleg en akkoord vanuit het contactpunt, leiden tot een aanmelding, worden verdeeld over de orthopedagogen. De nieuwe werkwijze heeft als doel de werkzaamheden evenredig te verdelen en de ‘wachttijden’ van de scholen (zo veel als mogelijk) gelijk te houden.

De onderwijsspecialist Passend Onderwijs (0,5 fte) bood ook in 2023 bij vrijwel alle scholen ondersteuning bij het vervullen van de zorgplicht, waaronder de plaatsing van leerlingen op een passende(r) onderwijsplaats. De onderwijsspecialist heeft een uitgebreid plaatselijk en regionaal netwerk waar in voorkomende situaties dankbaar gebruik van wordt gemaakt ten behoeve van passend onderwijs voor kinderen/leerlingen.

3.6. Monitoren Sociale Veiligheid

Vanuit de zorgplicht sociale veiligheid monitort iedere school jaarlijks de veiligheidsbeleving van de leerlingen. Iedere school bepaalt zelf met welk goedgekeurd instrument dit gebeurt en op welk moment van het schooljaar. Het instrument dient

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

zowel de fysieke als de psychische en sociale veiligheid te meten. Binnen Panta Rhei worden verschillende instrumenten gebruikt. De meeste scholen maken gebruik van *SCOL* of de monitoring sociale veiligheid van *Venster PO*. Ook *Kanvas* (Kanjertraining) en *Viseon* worden gebruikt. De resultaten van deze monitoring worden binnen de school besproken en hier vloeien eventuele vervolgacties uit voort.

3.7. Lokaal Educatieve Agenda (LEA)

In 2023 is de gemeente Leidschendam-Voorburg begonnen met het opstellen van een nieuwe Lokaal Educatieve Agenda (LEA). Er is een extern bureau 'Radar' ingeschakeld om dit proces te begeleiden. Hieruit zijn drie programmalijnen gekomen waar de komende jaren op gefocust wordt:

1. Het (hele) jonge kind (0-4 jaar)
2. De school van de toekomst (0-14 jaar)
3. Versterken beroepskansen VMBO-MBO

Binnen het basisonderwijs zijn wij vooral aangehaakt bij programmalijn 1 en 2.

3.8. Passend Onderwijs

Ook in 2023 was Panta Rhei aangesloten bij twee samenwerkingsverbanden: *de Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH*; 61.000 leerlingen) en *Passend Primair Onderwijs regio Leiden (PPO Leiden*; 19.000 leerlingen). De ondersteuningsstructuur van beide samenwerkingsverbanden is beschreven in hun ondersteuningsplan.

SPPOH
Alle scholen die vallen onder *SPPOH* hebben een *Schoolondersteuningsprofiel (SOP)*. Dit beschrijft welke ondersteuning de school wel/niet kan bieden en hoe hiermee om wordt gegaan. Het *SOP* is voornamelijk een communicatiemiddel naar ouders. Ook maakt het aan collegascholen duidelijk hoe de basisondersteuning eruit ziet en welke extra ondersteuning de school daarnaast kan bieden. De scholen hebben hun nieuwe *SOP* opgesteld voor 2022-2025 en voor 1 januari 2023 op hun eigen website gepubliceerd.

De gelden van de arrangementen gaan volledig naar de scholen. De Intern begeleider bewaakt hiervan de uitvoering. Ook de gelden van de basisondersteuning gaan volledig naar de scholen. De basisondersteuning wordt ingezet voor de ondersteuningsstructuur op de school (inzet IB, RT). Binnen de scholen die vallen onder *SPPOH* zijn in totaal 62 arrangementen ingezet (waarvan 6 hoogbegaafdenarrangementen).

PPO Leiden
Onze scholen in *Voorschoten* en *Oegstgeest* maken deel uit van samenwerkingsverband *Primair Passend Onderwijs Leiden* e.o. (*PPO Leiden*). De scholen die vallen onder *PPO Leiden* beschrijven in het document *Perspectief op School (POS*) hoe zij de basisondersteuning vormgeven.

Dit samenwerkingsverband keert één bedrag per leerling per jaar uit voor zowel de basis- als de extra ondersteuning. De bestuurder van Panta Rhei is lid van de algemene ledenvergadering (*ALV*), die in 2023 vijf keer bijeen kwam.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

4. Personeel

4.1. De doelstellingen in 2023

Doelstellingen	Rapportage	Resultaat
Werven van voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers.	Hierbij wordt ruimte geboden aan interne mobiliteit, richten we ons op het aan ons binden van *LIO*-stagiairs en leiden we zij-instromers op.	
Vergroten van de bekendheid van Panta Rhei op de arbeidsmarkt.	In 2023 zijn interne medewerkers en een externe PR-medewerker actief geweest om de bekendheid op met name social media te vergroten. Diverse nieuwsitems, foto's en vacatures zijn op verschillende media geplaatst.	
Versterken van de professionele organisatie.	Alle netwerken konden dit jaar één of meerdere keren bijeen komen. Een aantal personeelsleden volgden cursussen/opleidingen.	
Leraren worden gestimuleerd te werken aan hun professionele ontwikkeling.	Binnen scholen zijn middelen (geld/uren) beschikbaar gesteld voor opleiding en begeleiding. Vervanging wegens ziekte/afwezigheid van collega's legde wel druk op met name de inzet van parttimers en de ruimte om professionalisering te volgen.	
Vergroten van kennis en vaardigheden van startende leraren.	Startende leraren worden structureel gecoacht en begeleid. Deze begeleiding wordt o.a. gedaan door bovenschoolse begeleiders. Periodiek wordt voor starters het *Starterscafé* georganiseerd.	
Leidinggevenden werken aan hun professionele ontwikkeling.	Voor (her-)registratie in schoolleidersregister doorlopen (adjunct-) directeuren iedere vier jaar een professionaliseringscyclus. Daarnaast vindt reflectie op leidinggeven plaats tijdens directeurenoverleg, intervisie-bijeenkomsten en collegiale consultatie.	
Het ziekteverzuim is in 2023 zo laag mogelijk.	Het ziekteverzuim in het kalenderjaar 2023 was 4,32 %. Dit is lager dan in 2022 (5,17%).	
De meldingsfrequentie in 2023 is < 0,75.	De meldingsfrequentie in 2023 bedroeg 0,60.	

Kerstattentie

Dag van de leerkracht

Inspiratielezing

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

4.2. Strategisch personeelsbeleid

Het personeelsbeleid staat, evenals de andere domeinen, ten dienste van het realiseren van de missie van de organisatie: 'het bieden van uitstekend onderwijs op uitstekende scholen'. Om uitstekend onderwijs te kunnen bieden is voldoende én bekwaam personeel onontbeerlijk.

Het integraal personeelsbeleid omvat alle aspecten, te beginnen met de werving en selectie en eindigt met het moment van afscheid nemen. Aspecten als introductie en begeleiding van nieuw personeel, de gesprekkencyclus, bij- en nascholing, loopbaantrajecten, functies en taken, mobiliteit, arbeidsomstandigheden, coaching, preventie ziekteverzuim, binden en boeien van huidig personeel, e.d. maken hier deel van uit. Op al deze aspecten is beleid ontwikkeld in samenspraak tussen bestuurder, senior stafspecialisten, directies van de scholen waarbij ook personeelsleden (bijvoorbeeld de personeelsgeleding van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad) betrokken zijn. Periodiek worden beleidsstukken tegen het licht gehouden en al dan niet aangepast.

De uitwerking van het beleid vindt zowel op bovenschools, maar vooral op schoolniveau plaats. Gewenste aanpassingen worden dus ook vanuit de scholen aangedragen.

Naast het integraal personeelsbeleid is ook strategisch personeelsbeleid geformuleerd. Hierbij wordt gekeken naar trends en ontwikkelingen – bijvoorbeeld de situatie op de onderwijsarbeidsmarkt en het naderend vertrek van huidig personeel wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, waarna speerpunten geformuleerd worden die nadere aandacht behoeven. Ook hierbij worden directies en de personeelsgeleding betrokken.

In de bestuursrapportage die elk kwartaal verschijnt wordt de actuele stand van zaken, gekoppeld aan de doelen/ activiteiten in een bepaalde periode beschreven.

4.3. Onderwijsarbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt en met name het lerarentekort is in 2023 toegenomen en daardoor op de meeste scholen goed voelbaar. Het aantal kandidaten voor leraar-vacatures was vaak heel beperkt en soms waren er helemaal geen kandidaten. In enkele gevallen is het niet gelukt zelf de vacature in te vullen en hebben we gebruik moeten maken van zzp-ers of van kandidaten van een uitzend- of detacheringsbureau. Ook werd in in een aantal gevallen onderwijsondersteunend personeel voor de groep gezet. Daarbij was altijd sprake van bekwaamheid en begeleiding door een bevoegde (leraar/leidinggevende). Het is gelukt bij de start van schooljaar 2023-2024 voor elke groep een lesgevende te vinden, maar vervanging bij kortdurende/langdurende afwezigheid van een leraar lukte helaas niet in alle gevallen.

In 2023 hebben 56 medewerkers de organisatie verlaten. Het personeelsverloop was daarmee 11%. In negen gevallen betrof het medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd hadden bereikt en besloten met (keuze-) pensioen te gaan. In vijf gevallen was er sprake van tijdelijke werkzaamheden, beëindiging met wederzijds goedvinden of stoppen met de opleiding zij-instroom leraar basisonderwijs. De redenen van vertrek bij de overige medewerkers varieerden van verhuizing, carrièrekansen elders tot een betere match met andere school of groep.

Waardering vormt een belangrijk aspect van goed werkgeverschap. Regelmatig wordt daar ook blijk van gegeven. Zo ontvingen alle collega's ter gelgenheid van de dag van de Leerkracht (5 oktober) een zoete waardering: 'Onderwijs geven doe je met je hart, dat is onbetaalbaar', en kreeg iedereen aan het eind van het jaar een kerstattentie.

4.4. Opleiden in de School en Samen Opleiden

Onze samenwerkingsovereenkomst met de pabo *Hogeschool Leiden (HSL)* heeft een looptijd tot 1 januari 2025. Eén medewerker is vanuit Panta Rhei een dag in de week werkzaam als gedetacheerd stagebegeleider. Jaarlijks worden ruim 100 stageplaatsen aangeboden aan pabo-studenten (voltijd en deeltijd), daarnaast ook aan *mbo*-studenten (onderwijsassistent) en zij-instromers.

Vanaf 2030 worden studenten vanuit de pabo's alleen nog maar op opleidingsscholen geplaatst. Een opleidingsschool is een stageschool waar de kwaliteit van de begeleiding van aankomende en startende leraren een impuls heeft gekregen. Voorwaarde is dat het bestuur is aangesloten bij een partnerschap Samen Opleiden. Panta Rhei is, samen met 8 andere besturen uit de regio, sinds eind 2022 aangesloten bij het partnerschap *Ieder1 Leert Anders*, waar ook *Hogeschool Leiden* deel van uitmaakt. Inmiddels zijn zes scholen van Panta Rhei opleidingsschool. De ambitie is dat in 2030 alle Panta Rhei scholen opleidingsschool zijn, en dat we tot die tijd jaarlijks met twee scholen zullen uitbreiden.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

4.5. Professionele organisatie

Voor hun professionele ontwikkeling volgen leraren aanvullende opleidingen aan hogescholen en universiteiten. Hiervoor is een aantal keer een lerarenbeurs aangevraagd. Daarnaast speelt het expertisecentrum een belangrijke rol in het aanbod voor professionele ontwikkeling. Zo is er aanbod op het gebied van:

- coaching en begeleiding van aankomende en startende leraren;
- (In company) opleidingen (bijvoorbeeld *Lerarenondersteuner, Kwaliteitscoördinator, Mentorentraining*);
- interne workshops verzorgd door medewerkers van Panta Rhei;
- netwerkbijeenkomsten (waaronder IB, ICT-, rekenen- en taalcoördinatoren, specialisten, administratief medewerkers, vakleraren bewegingsonderwijs, enz.);
- online nascholing (medewerkers van Panta Rhei kunnen gebruik maken van een collectiviteitskorting bij *E-WISE*).

Alle schoolleiders bij Panta Rhei zijn geregistreerd in het Schoolleidersregister. Om deze registratie te behouden volgen zij regelmatig aanvullende opleidingen en trainingen. Ook leiderschapsontwikkeling komt hierbij aan de orde. Afgelopen jaar hebben een paar medewerkers hun diploma *Schoolleider Basisbekwaam* behaald.

4.6. CAO Primair Onderwijs

De CAO PO had een looptijd tot 1 mei 2023. Deze is in het voorjaar verlengd en in september is akkoord bereikt over een nieuwe CAO PO. Hoofdlijnen van het akkoord:

- Per 1 juli 2023 zijn de salarisbedragen van al het onderwijspersoneel verhoogd met 10%.
- In november 2023 vond een eenmalige uitkering plaats, de hoogte varieert van € 1.000 voor de schalen 1 t/m 5, € 600 voor de schalen 6 t/m 9 en € 350 voor de overige schalen.
- De regeling woon-werkverkeer is per 1 januari 2024 verbeterd: de vergoeding per km. stijgt van € 0,12 naar € 0,17. De maximaal te vergoeden reisafstand is verhoogd van 21,5 km enkele reis naar 25 km enkele reis.
- De tijdelijke arbeidsmarkttoelage voor medewerkers van scholen met veel achterstandsleerlingen is vanaf 2024 structureel. Wel is de toelage ongeveer 1/3 lager dan in de afgelopen jaren.
- De looptijd van de *CAO PO* is van 1 mei 2023 tot 1 oktober 2024.

In 2023 behaalden een aantal medewerkers hun diploma Schoolleider Basisbekwaam.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

4.7. Ziekteverzuim, arbodienst en re-integratie

Het verzuimpercentage binnen Panta Rhei daalde in 2023 naar 4,32 % (2022: 5,17%). Dit na een stijging in 2022 ten opzicht van de jaren ervoor. Landelijk bedroeg het verzuim voor de sector onderwijs 5,6 %. In 2022 was dit 5,7 %.

De stijging van het percentage in 2022 werd mede veroorzaakt door meer uitval na corona. Er waren in deze periode meer gevallen van griep nadat er geen sprake meer was van minder contacten i.v.m. corona. Ook leek er meer dan andere jaren een gevoel van uitputting. De corona-jaren hebben van velen (te) veel gevergd. In 2023 is het verzuim weer wat meer gestabilliseerd.

Oorzaken langdurige verzuim

Oorzaken van verzuim worden door de bedrijfsarts geregistreerd. De oorzaken van verzuim worden verdeeld in domeinen: gezondheid, werk, privé, persoon.

Bij Panta Rhei zijn in 2023 deze oorzaken nagenoeg gelijk verdeeld. Als er verder ingezoomd wordt, zien we met name de volgende oorzaken als reden van een ziekmelding: persoonskenmerken, rouw, gezins-problematiek, ervaren werkdruk, problemen in de arbeidsverhoudingen, psychiatrie.

De meldingsfrequentie in 2023 was 0,60 (in 2022: 0,95). Dit betreft het aantal nieuwe ziektegevallen ten opzichte van het gemiddelde aantal personeelsleden. 47% van de medewerkers heeft zich in 2023 niet ziekgemeld. In 2022 was dit ruim 29%.

Voor de verzuimbegeleiding werd gebruik gemaakt *Masters in Vitaliteit.*

Bij het naderen van één jaar ziekteverzuim wordt een arbeidsdeskundige ingeschakeld voor het opstellen van een arbeidsdeskundig rapport. In 2023 hebben er zes arbeidsdeskundig onderzoeken plaatsgevonden. Er zijn in 2023 vijf medewerkers de WIA (wet Werk en inkomen naar Arbeidsvermogen) ingestroomd: vier keer WGA (Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten) en éénmaal IVA (Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten).

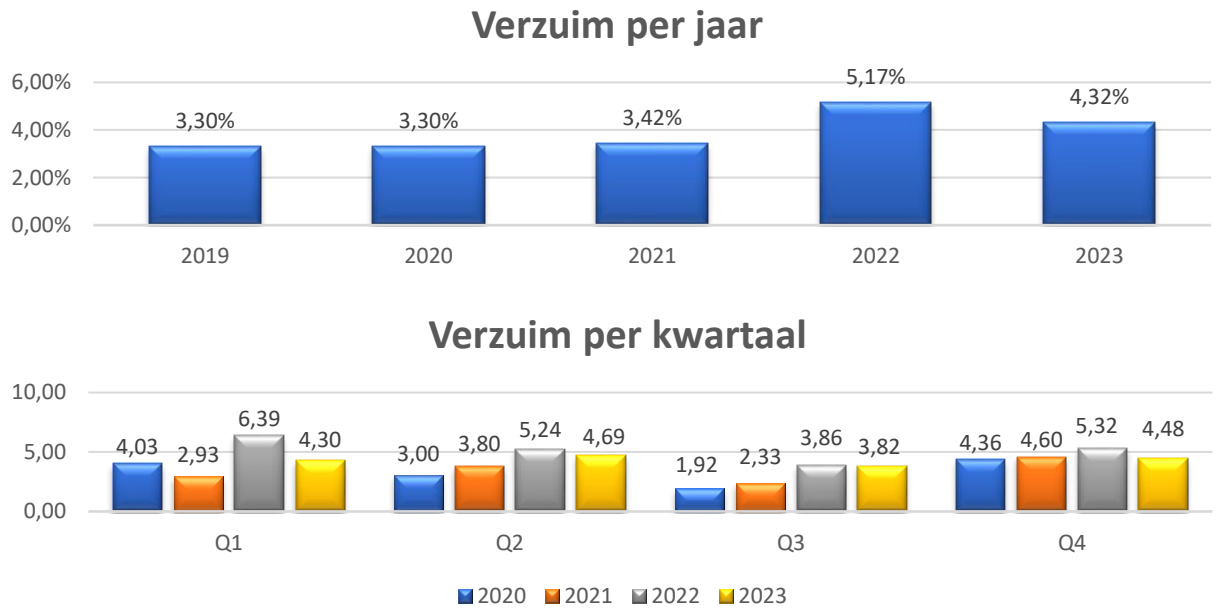

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Periodiek vindt overleg plaats met het sociaal medisch team. Een overleg waarbij de bedrijfsarts, de betrokken directeur en een stafspecialist P&O aanwezig zijn. Ook de verzuimende medewerker kan gevraagd worden aan te sluiten bij het SMT. Doel is om de activiteiten op elkaar af te stemmen.

4.8. Regionale Vervangingspool

Wij nemen deel aan de regionale vervangingspool *Pool West*. Dit is een samenwerkingsinitiatief van een aantal besturen uit de regio. Twee van onze scholen maken gebruik van de diensten van *Pool West*. Het weinig tot geen beschikbare invalkrachten hebben was voor veel scholen reden om de samenwerking met Pool West te beëindigen. Gezien de huidige arbeidsmarkt richt Pool West zich meer op het 'anders organiseren' binnen de school. Dit kan voor scholen een reden zijn om zich weer bij Pool West aan te sluiten.

4.9. Arbeidsomstandigheden en duurzame inzetbaarheid

RI&E

Iedere school heeft een *RI&E* (risico-inventarisatie en evaluatie) en een plan van aanpak opgesteld om de risico's zoveel als mogelijk te beperken. Het plan van aanpak wordt gedurende het jaar geactualiseerd. Daarnaast is eind 2023 de Quickscan (Welzijnscheck) onder alle medewerkers uitgezet. Op bijna alle punten zijn medewerkers binnen Panta Rhei meer tevreden dan de referentiegroep.

Duurzame inzetbaarheid

Ook in 2023 konden alle medewerkers kiezen uit een aanbod van maatregelen om duurzame inzetbaarheid mogelijk te maken. Gekozen kon worden uit een *Periodiek Medische Keuring (PMO),* een *Traject Energie in Balans*, het deels verrekenen van de kosten van een sportabonnement met de eindejaarsuitkering, vergoeding van de griepprik en een half jaar gebruikmaken van de *Weight-Watch*-app.

4.10. Beheersing van uitgaven inzake uitkeringen na ontslag

Panta Rhei is als werkgever in de sector *Overheid en Onderwijs* verplicht eigenrisicodrager voor de Werkloosheidswet (*WW*). Het beleid van Panta Rhei is er met name op gericht ontslag en uitkeringen te voorkomen door medewerkers actief van werk naar werk te begeleiden. Doet zich onverhoopt toch ontslag voor, betreft dit voornamelijk de ontslaggrond ongeschiktheid voor de functie. In deze gevallen is voor de uitkeringskosten een vergoedingsverzoek ingediend bij het *Participatiefonds.*

Het Participatiefonds hanteert per 1 augustus 2022 een nieuw reglement met een gewijzigde vergoedingsstructuur. In geval van beëindiging van een vast- of tijdelijk dienstverband op initiatief van de werkgever komen eventuele uitkeringskosten voor 50% voor rekening van de werkgever. Slechts in uitzonderlijke gevallen kunnen we als werkgever bij het Participatiefonds een verzoek indienen dit percentage te verlagen naar 10%.

Uitgangspunt in ons beleid blijft het voorkomen van uitkeringen door o.a. het aanbieden van werk-naar-werk begeleiding, maar gezien de wijzigingen in het reglement van het Participatiefonds hebben we in onze begroting een bedrag gereserveerd voor uitkeringskosten. Het afgelopen jaar zijn drie nieuwe uitkeringsverplichtingen ontstaan, waarbij voor één uitkering het verlagingsverzoek naar 10% door het Participatiefonds is goedgekeurd.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

5. Huisvesting en beheer

5.1. De doelstellingen in 2023

Doelstellingen	Rapportage	Resultaat
De nieuwbouw van Kindcentrum De Telescoop wordt in gebruik genomen.	Kindcentrum De Telescoop is op 14 april 2023 officieel geopend	🟢
Er wordt gestart met de nieuwbouw van KC Maria Bernadette.	Na veelvuldig overleg met de gemeente kwam eind 2023 de afronding van het stedenbouwkundig plan in zicht. Het wachten is nu op vaststelling door de gemeenteraad, waarna de vervolgstappen (o.a. het opstarten van de aanbestedingsprocedure voor de architectenselectie) in gang gezet worden.	🟠
IKEC De Waterlelie krijgt een duidelijk profiel van 1-12 jaar.	Het Koersplan IKEC De Waterlelie voor de jaren 2023-2027 is gereed. Het bevat drie pijlers: leren en ontwikkelen, personeel, en organisatie.	🟢
De geplande onderhoudswerkzaamheden worden in 2023 uitgevoerd.	Nagenoeg alle geplande onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd. Een overzicht is te vinden in de tabel onderaan deze pagina.	🟢
Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) wordt in de betrokken gemeenten gerealiseerd.	De gemeenteraad Voorschoten heeft in december 2023 het definitieve IHP goedgekeurd. De gemeente Leidschendam-Voorburg en Oegstgeest verwachten dit in de eerste helft van 2024 te doen.	🟢
De gemeente wijst een te bouwen onderwijslocatie in Klein Plaspoelpolder (Leidschendam) toe aan een school bestuur.	Nadat zowel Lucas Onderwijs als Panta Rhei hadden geopteerd voor het beheer van deze dislocatie, heeft het collega van B&W uiteindelijk besloten de locatie toe te wijzen aan De Zonnewijzer. Voor de twee door Panta Rhei genoemde locaties, de Sint Maartenssschool en De Margriet, wordt op een andere wijze voorzien in groeimogelijheden.	🟠
Er is een keuze gemaakt voor de vormgeving van de stelselwijziging huisvesting: afschrijven/activeren of via een voorziening.	Na een inventarisatie door *Infinite* en overleg over de uitkomsten en aanbevelingen met de RvT-auditcommissie en de GMR-werkgroep Bedrijfsvoering is besloten dat de nieuwe stelselwijziging groot onderhoud huisvesting vana 2024 plaatsvindt via de methode activeren en afschrijven.	🟢

Meerjarenonderhoudsbegroting op basis van MJOP

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Totaal
De Walvis	€ 91.000	€ 53.000	€ 18.000	€ 16.000	€ 13.000	€ 64.000	€ 42.000	€ 103.000	€ 20.000	€ 24.000	€ 444.000
Essesteijn	€ 53.000	€ 73.000	€ 26.000	€ 17.000	€ 26.000	€ 108.000	€ 50.000	€ 38.000	€ 28.000	€ 26.000	€ 445.000
Maerten van den Velde	€ 5.000	€ 5.000	€ 7.000	€ 2.000	€ 3.000	€ 2.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 9.000	€ 49.000	€ 92.000
De Telescoop	€ 0	€ 0	€ 7.000	€ 6.000	€ 1.000	€ 9.000	€ 7.000	€ 14.000	€ 11.000	€ 31.000	€ 86.000
De Lusthof	€ 267.000	€ 46.000	€ 34.000	€ 59.000	€ 5.000	€ 9.000	€ 67.000	€ 46.000	€ 77.000	€ 34.000	€ 644.000
St. Maarten	€ 58.000	€ 26.000	€ 12.000	€ 49.000	€ 71.000	€ 63.000	€ 44.000	€ 41.000	€ 68.000	€ 29.000	€ 461.000
De Margriet	€ 31.000	€ 36.000	€ 26.000	€ 13.000	€ 32.000	€ 6.000	€ 24.000	€ 29.000	€ 29.000	€ 29.000	€ 255.000
MMiXX	€ 8.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 4.000	€ 1.000	€ 45.000	€ 8.000	€ 3.000	€ 1.000	€ 22.000	€ 94.000
De Tandem	€ 98.000	€ 53.000	€ 73.000	€ 14.000	€ 20.000	€ 13.000	€ 19.000	€ 112.000	€ 89.000	€ 92.000	€ 583.000
Prof. Casimir	€ 24.000	€ 21.000	€ 44.000	€ 72.000	€ 21.000	€ 14.000	€ 63.000	€ 16.000	€ 42.000	€ 91.000	€ 408.000
De Parachute	€ 49.000	€ 45.000	€ 60.000	€ 86.000	€ 30.000	€ 25.000	€ 41.000	€ 7.000	€ 26.000	€ 53.000	€ 422.000
Maria Bernadette	€ 5.000	€ 17.000	€ 17.000	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000	€ 53.000	€ 374.000
Het Dok	€ 117.000	€ 49.000	€ 39.000	€ 51.000	€ 47.000	€ 49.000	€ 50.000	€ 49.000	€ 52.000	€ 63.000	€ 566.000
De Regenboog	€ 63.000	€ 100.000	€ 5.000	€ 20.000	€ 3.000	€ 33.000	€ 5.000	€ 102.000	€ 4.000	€ 25.000	€ 360.000
Emmaus	€ 46.000	€ 42.000	€ 62.000	€ 35.000	€ 15.000	€ 14.000	€ 26.000	€ 44.000	€ 24.000	€ 52.000	€ 360.000
Nutsbasisschool Voorschoten	€ 37.000	€ 25.000	€ 78.000	€ 38.000	€ 49.000	€ 36.000	€ 22.000	€ 51.000	€ 18.000	€ 39.000	€ 393.000
Totaal uitgaven	**€ 952.000**	**€ 592.000**	**€ 509.000**	**€ 529.000**	**€ 384.000**	**€ 537.000**	**€ 520.000**	**€ 707.000**	**€ 545.000**	**€ 712.000**	**€ 5.987.000**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

5.2. Onderhoud en beheer van de scholen

Uitgevoerd onderhoud

De onderhoudswerkzaamheden die gepland waren voor 2023 zijn nagenoeg allemaal conform de planning uitgevoerd. Begroot was € **952.626** aan uit te voeren werkzaamheden, uiteindelijk is € **963.801** besteed.

Meerjaren onderhoudsplan

De meerjaren onderhoudsbegroting is geactualiseerd en aangepast op basis van de uitgevoerde schouwen door de *firma Brink* in het najaar van 2022. Uit die schouwen bleek dat de staat van de gebouwen goed is.

5.3. Huur en medegebruik

Diverse scholen verhuren ruimtes aan organisaties voor buitenschoolse opvang. Daarnaast worden buiten schooltijden (gym-) lokalen verhuurd aan derden.

5.4. Contractonderhoud

Alle controles en de wettelijk verplichte keuringen zijn dit jaar conform de planning uitgevoerd.

5.5. Nieuwbouw

Kindcentrum De Telescoop geopend

Nadat het nieuwe gebouw van *KC de Telescoop* in de kerstvakantie was ingericht werd het op 11 januari 2023 officieus geopend. de school en kinderopvang *Vlietkinderen* hun intrek nemen en gaan werken vanuit dit prachtige nieuwe gebouw. Op 19 april 2023 vond de officiële opening plaats.

Maria Bernadette

Voor de nieuwbouw van *Maria Bernadette* – werknaam: IKC Ruijsdael - is Panta Rhei bouwheer. Er waren in 2023 vele overlegmomenten met de gemeete. De stedenbouwkundige randvoorwaarden zijn uitgewerkt en er werd een bewonersbijeenkomst georganiseerd. De volgende stap is het opstarten van de aanbestedingsprocedure voor de architectenselectie die gepland staat voor medio 2024.

IKEC De Waterlelie

De gemeente liet begin 2023 weten dat binnen twee jaar een grootschalige verbouwing in De Waterlelie gaat plaatsvinden waardoor het gebouw efficiënter ingericht wordt voor de gebruikers.

Basisschool in Klein Plaspoelpolder (KPP)

In Leidschendam-Voorburg wordt de nieuwbouwwijk KPP ontwikkeld. Onderzoek naar de prognoses voor leerlingaantallen wees uit dat deze onvoldoende waren voor het stichten van een zelfstandige school. Twee schoolbesturen opteerden voor de mogelijkheid om de nieuwe onderwijslocatie als nevenvestiging aan een bestaande school toe te voegen. Helaas is deze locatie niet aan Panta Rhei toegewezen. Wel zijn met de gemeente inmiddels afspraken gemaakt over uitbreidingsmogelijkheden voor twee andere scholen: De Margriet en de Sint Maartensschool.

5.6. Integraal huisvestingsplan gemeenten

In *Leidschendam-Voorburg* is de gemeente in samenspraak met de schoolbesture gekomen tot een nieuw integraal huisvestingsplan. Voor Panta Rhei komt dan nieuwbouw voor basisschool *Essesteijn* en wellicht *De Parachute* in beeld.

In het nieuw vastgestelde integraal huisvestingsplan voor de gemeente *Voorschoten* komen twee Panta Rhei-scholen in aanmerking voor nieuwbouw: *Emmaus* en de *Nutsbasisschool.* De intentie is om de beide scholen, die nu naast elkaar liggen, in één nieuw gebouw onder te brengen. De door de gemeente voorgestelde locatie is voor Panta Rhei geen optie: het terrein is te klein voor een gebouw me twee scholen en daarnaast zou het vertrek naar een andere wijk ook het verlies van veel leerlingen betekenen. Daarom opteert Panta Rhei voor de locatie van de huidige Nutsbasisschool. Schoolbestuur en gemeente voeren hierover de komende jaren overleg. Als zij er niet uitkomen dan worden twee afzonderlijk nieuwe schoolgebouwen op de huidige locaties gebouwd.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

School	Gerealiseerde werkzaamheden	Kosten €	Begroot
De Regenboog	*vervangen verlichting voor LED armaturen *onderhoud dak *diverse schilderwerk binnen *diverse onderhoud aan installatie	59.024	63.182
Essesteijn	*afronding werkzaamheden buitenschilderwerk *diverse bouwkundig onderhoud *vervangen diverse valondergrond	31.745	52.661
Maerten vd Velde	*herstel berging deuren	2.809	5.206
De Telescoop	*diverse aanpassingen nieuwbouw	10.913	0
De Lusthof	*vervanging ventilatie installatie en toevoegen koeling *aanbrengen zonwering bovenste verdieping *vervangen vloerafwerking trappenhuis *onderhoud aan de gemetselde schoorsteen en kopgevel	422.955	266.645
Emmaus	*CV pomp vervangen	5.144	37.071
St. Maarten	*kleuterblokken vervangen *aanpassing verlichting gymzaal *vervanging screen *diverse aanpassingen directiekamer	23.164	58.199
De Margriet	*vervangen valondergrond *diverse onderhoud *diverse binnen schilderwerk	7.387	31.286
MMiXX	*Diverse onderhoud	12.600	7.546
Prof. Casimir	*diverse dakonderhoud *SCIOS keuring stookinstallatie * onderhoud diverse technische installaties *vervanging kozijn directiekamer * aanpassing hekwerk	11.690	24.117
De Tandem	*vervanging bediening dakraam *renovatie toiletgroepen *vervanging straatwerk voorzijde	143.814	98.368
De Parachute	*SCIOS keuring stookinstallatie *aanpassing kleedruimte naar 2024 *diverse onderhoud E installatie	10.425	48.912
Maria Bernadette	*aanpassing/realisering extra ruimte	17.182	5.488
Nutsbasisschool	* vervangen brandmeldinstallatie * vervangen kunstgras en demping	57.718	45.766
Het DOK	* afrekening groot onderhoud gemeente * Vervangen Marmoleum * Aanpassingen kapstokken, deuren * Akoestiek probleem oplossen Dok 2 * Herstel buitenspeeltoestel binnenplein	86.622	116.959
De Walvis	* Buitenschilderwerk * Lekkage gevel * Herstel noodverlichting	60.609	91.219
TOTAAL		**963.801**	**952.626**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

5.7. Subsidies

De gemeente heeft voor de komende jaren een voorziening verduurzaming onderwijshuisvesting beschikbaar. Voor het jaar 2024 is voor *OBS De Tandem* een aanvraag toegekend om het (kleine) deel van het gebouw dat nog uit enkel glas bestaat te gaan vervangen voor isolerende beglazing (HR++).

De gemeente stelt ook subsidie beschikbaar (co-financiering voor 50%) om de klimaatbeheersing in twee lokalen van *De Margriet* te verbeteren. De werkzaamheden worden op korte termijn uitgevoerd.

Basisschool *De Lusthof* heeft een nieuwe klimaatinstallatie waarmee de school voortaan goed kan ventileren en koelen. Panta Rhei heeft als eerste schoolbestuur in *Leidschendam-Voorburg* subsidie voor deze verduurzaming aangevraagd. Wethouders *Jeffrey Keus* (onderwijs) en *Marcel Belt* (duurzaamheid) kwamen langs bij de school om met eigen ogen te zien wat er allemaal is aangepakt. Zij kregen een rondleiding van een aantal leerlingen en de directie van de school.

5.8. Stelselwijziging groot onderhoud

Na een inventarisatie door extern bureau *Infinite* en op basis van uitkomsten en aanbevelingen is na overleg met de auditcommissie RvT en werkgroep Bedrijfsvoering GMR besloten dat de nieuwe stelselwijziging groot onderhoud huisvesting vanaf 2024 plaatsvindt via de methode activeren en afschrijven. De andere keuze verviel omdat deze (de componentenmethode) zou leiden tot een onaanvaardbaar hoge inhaaldotatie. De methode van activeren en afschrijven houdt in dat de jaarlijkse exploitatiekosten in beginsel dalen. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening valt in zijn geheel weg. Daarvoor in de plaats komen (vooral in het begin) lage afschrijvingskosten en de kosten voor klein onderhoud. Dit betekent echter niet dat er meer geld overblijft voor onderwijs en personeel. De geplande onderhoudsuitgaven zullen moeten plaatsvinden. Dit betekent dat een strikt begrotingsbeleid moet worden gevoerd om te allen tijde over voldoende middelen te beschikken om (groot) onderhoud te kunnen plegen wanneer dit gepland en noodzakelijk is.

5.9. Nieuw contract multifunctional printers

Vanwege het verstrijken van de termijn van het huidige contract met KonicaMinolta en vanwege de omvang van het contract is besloten tot een Europese aanbesteding. Met begeleiding van extern bureau Koerssen en Coes kon het traject eind 2023 worden afgerond met de gunning van een nieuw contract voor vijf jaar aan KonicaMinolta met ingang van 1 februari 2024.

5.10. ICT

Panta Rhei beschikt over een *Functionaris Gegevensbescherming* (FG). Deze rol wordt vervuld door *Privaty,* een aan onderwijsadministratiebureau *OHM* gelieerd bedrijf dat gespecialiseerd is in dienstverlening op het gebied van gegevensbescherming. Er waren geen incidenten het afgelopen jaar. De volgende activiteiten vonden plaats:

- Op basis van de bevindingen vanuit de schoolbezoeken zijn afspraken gemaakt over nieuwe acties en onderzoeken.
- Privacy op School heeft in opdracht van het bestuur een nulmeting (audit) uitgevoerd. Hieruit kwamen meerdere aanbevelingen naar voren die voor een groot deel in de loop van het schooljaar 2023-2024 worden opgepakt.
- In 2023 werd een geregisseerde phishingtest uitgezet onder alle medewerkers. Hier is door de ontvangers goed op geacteerd.
- Voor het aanleveren van verwerkings-overeenkomsten is via *Kennisnet* een portaal ingericht waarin leveranciers de verwerkings-overeenkomsten kunnen aanbieden.

Er is inmiddels ook een landelijk ondersteuningsprogramma waar besturen naar behoefte gebruik van kunnen maken: het programma *Digitaal Veilig Funderend Onderwijs*. De *PO-Raad, VO-raad, Kennisnet*, *SIVON* en *OCW* werken hierin samen.
In de eerste jaren ligt de nadruk op bewustwording en activering, handhaving van de normen komt pas later in beeld. Daartoe zijn webinars georganiseerd en wordt een aanbod van professionaliserings-activiteiten ontwikkeld door de *PO-* en *VO-Academie.*
Uit een nulmeting middels een steekproef naar de toepassing van het normenkader bleek dat geen enkel schoolbestuur aan het gewenste niveau van de getoetste onderdelen van het normenkader voldeed.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

6. Financiën

6.1. De doelstellingen in 2023

Doelstellingen	Rapportage	Resultaat
De meerjarenbegroting van elke school kent in vier jaar minimaal een resultaat van 0.	De scholen met een surplus kunnen maximaal € 20.000 in de huidige vier-jaarsperiode 2022-2025 overhevelen naar de volgende periode van 2026-2029. Bij het opstellen van de begroting 2024 is met deze afspraak goed rekening gehouden.	●
Een deel van het eigen vermogen wordt geïnvesteerd in het onderwijs.	Om de ambities uit het Koersplan 2022-2026 te realiseren is een bestemmingsreserve gevormd vanuit de allocatie van de NPO subsidie en de subsidie Basisvaardigheden 2023. Het bedrag dat op 1-8-2023 niet is besteed is toegevoegd aan de algemene reserve.	●
Het jaarverslag van 2023 krijgt een goedkeurende verklaring van de externe accountant.	In juni 2024 heeft de externe accountant de goedkeurende controleverklaring over het jaarverslag 2023 afgegeven.	●
In 2023 verricht de externe accountant een interim-controle.	In december 2023 startte de accountant met deze interim-controle, de bevindingen zijn gerapporteerd in een management-letter.	●
De NPO-middelen worden volledig benut. De plannen hebben de instemming van de MR van elke school.	Alle scholen hebben voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 een schoolprogramma opgesteld. De inkomsten en uitgaven van het NPO worden nauwlettend gevolgd. Het niet bestede deel is toegevoegd aan de schoolreserves en wordt, indien beschikbaar, in 2024 en 2025 ingezet.	●
De meerjarenbegroting 2024-2027 krijgt een positief advies van de GMR en wordt goedgekeurd door de RvT.	De meerjarenbegroting 2024-2027 heeft in december 2023 een positief advies van de GMR gekregen en is goedgekeurd door de RvT.	●

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

6.2. Resultaat over 2023

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Verschil
Baten			
Rijksbijdragen	€ 37.659.000	€ 35.701.000	€ 1.958.000
Overige overheidsbijdragen	€ 516.000	€ 422.000	€ 94.000
Overige baten	€ 1.047.000	€ 682.000	€ 365.000
Totaal baten	**€ 39.222.000**	**€ 36.805.000**	**€ 2.417.000**
Lasten			
Personele lasten	€ 32.858.000	€ 30.618.000	€ 2.240.000
Afschrijvingen	€ 1.116.000	€ 1.091.000	€ 25.000
Huisvestingslasten	€ 2.519.000	€ 2.479.000	€ 40.000
Overige lasten	€ 3.004.000	€ 2.654.000	€ 350.000
Totaal lasten	**€ 39.497.000**	**€ 36.842.000**	**€ 2.655.000**
Saldo baten en lasten	**-€ 275.000**	**-€ 37.000**	**-€ 238.000**
Financiele baten en lasten	€ 29.000	€ 0	€ 29.000
Resultaat	**-€ 246.000**	**-€ 37.000**	**-€ 209.000**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Realisatie 2023 versus begroting 2023

Baten

De *baten* zijn ruim 6% hoger dan begroot. De belangrijkste verschillen tussen de begroting en realisatie betreffen:

- Indexatie van de rijksvergoeding met 5% ter financiering van de in 2023 afgesloten CAO-PO 2023-2024;
- Nagekomen basisbekostiging van de samenwerkingsverbanden SPPOH en PPO-Leiden € 70.000;
- Niet begrote inkomsten van de rijkssubsidie Basisvaardigheden 2023 voor een vijftal scholen van € 975.000 voor 2 jaar. Hiervan is € 225.000 als baten in de exploitatie 2023 opgenomen;
- De overige baten zijn € 365.000 hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk verklaard door:
  - € 110.000 niet begrote ouderbijdragen voor de tussenschoolse opvang (TSO). De scholen in Leidschendam-Voorburg verzorgen vanaf het schooljaar 2023-2024 de TSO in eigen beheer. Dit was bij het opstellen van de begroting niet voorzien. Deze activiteit wordt resultaatneutraal uitgevoerd. De kosten zijn opgenomen in de overige lasten.
  - € 125.000 hogere bijdragen van het Jeugd Educatiefonds voor Lunch op School bij IKEC De Waterlelie en IKC MMiXX en bijdragen van het Jeugd Educatiefonds en St. Nationaal Fonds Kinderhulp voor specifieke ondersteuningen aan individuele leerlingen en gezinnen;
  - De inkomsten uit verhuur en medegebruik zijn € 66.000 hoger door indexatie en een hoger dan begrote exploitatiebijdrage van de medegebruiker van het begin 2023 opgeleverde IKC De Telescoop.

Lasten

De personeelslasten zijn 7% hoger dan begroot wat voornamelijk wordt veroorzaakt door (8%) hogere totale loonkosten voor vast personeel en inhuur (realisatie € 32,3 mln ten opzichte van begroot € 29,9 mln). Dit wordt als volgt verklaard:

- De nieuwe CAO-PO is per 1 juli ingevoerd. De 10% loonstijging en eenmalige uitkering in november leiden tot ca 6% kostenstijging in 2023;
- In de begroting is uitgegaan van invulling van nieuwe vacatures door eigen personeel. Helaas blijkt dit niet altijd mogelijk te zijn en is op een aantal scholen personeel ingehuurd via uitzendbureaus en op ZZP-basis. Vooral de inhuur via uitzendbureaus is ca 65% duurder dan personeel in loondienst;
- In 2023 is op een aantal scholen vanwege ziekteverzuim en personele knelpunten iets meer personeel aangesteld dan begroot;
- In de begroting was € 150.000 opgenomen voor de mutatie (saldo bestedingen en dotatie) aan de personele voorzieningen. In 2023 blijkt dit per saldo een vrijval (dus bate) te zijn van € 41.000. Dit komt voornamelijk doordat er per saldo een vrijval uit de voorziening langdurig zieken is terwijl een verhoging was begroot. Het positieve effect hiervan wordt enigszins gedempt door een verhoging van de voorziening jubileumverplichtingen met € 68.000 die grotendeels wordt verklaard door de loonstijging als gevolg van de CAO en een dotatie aan de voorziening duurzame inzetbaarheid van € 50.000 vanwege een toename van de deelname aan deze regeling;
- De overige personeelslasten zijn hoger dan begroot door uitgaven voor scholing en werving en selectie van personeel.

De huisvestingslasten zijn iets hoger dan begroot. In de begroting was reeds geanticipeerd op kostenstijging van met name energie/gas en schoonmaakkosten. De werkelijke kostenstijging is ca € 56.000 lager dan begrootdoor besparingen op energieverbruik. De kosten voor contract onderhoud zijn echter ca € 87.000 hoger dan begroot door tariefstijging en hogere onderhoudskosten voor de installaties op de nieuwbouwscholen.

De overige lasten zijn 13% hoger dan begroot. Dit komt vooral door een stijging van 135 van de kosten voor leermiddelen en licenties De stijging komt tevens door de kosten voor de TSO en Lunch op School waarvoor in de baten de bijbehorende inkomsten zijn opgenomen. Deze inkomsten en kosten waren in de begroting nog niet bij alle scholen opgenomen.

De financiële baten van € 29.000 waren niet begroot vanwege de lage rente bij het opstellen van de begroting. De rente op kortlopende termijndeposito's was in 2023 tussen de 2%-3%. Gedurende 2023 is een deel van de beschikbare liquide middelen vastgezet in deposito's met een looptijd tussen de 1 en 5 maanden.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

	Realisatie 2023	realisatie 2022	Verschil
Baten			
Rijksbijdragen	€ 37.659.000	€ 35.895.000	€ 1.764.000
Overige overheidsbijdragen	€ 516.000	€ 524.000	-€ 8.000
Overige baten	€ 1.047.000	€ 700.000	€ 347.000
Totaal baten	**€ 39.222.000**	**€ 37.119.000**	**€ 2.103.000**
Lasten			
Personele lasten	€ 32.858.000	€ 31.250.000	€ 1.608.000
Afschrijvingen	€ 1.116.000	€ 1.122.000	-€ 6.000
Huisvestingslasten	€ 2.519.000	€ 2.243.000	€ 276.000
Overige lasten	€ 3.004.000	€ 2.675.000	€ 329.000
Totaal lasten	**€ 39.497.000**	**€ 37.290.000**	**€ 2.207.000**
Saldo baten en lasten	**-€ 275.000**	**-€ 171.000**	**-€ 104.000**
Financiele baten en lasten	€ 29.000	-€ 11.000	€ 40.000
Resultaat	**-€ 246.000**	**-€ 182.000**	**-€ 64.000**

Verloop reserve koersplan 2022-2026	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
1 januari: Stand reserve Koersplan 2022-2026		€ 188.000	€ 603.000	€ 765.500	€ 544.000	€ 279.000	
Bij: dotatie vanuit allocatie NPO en allocatie	€ 188.000	€ 415.000	€ 261.000	€ 46.500	€ 27.000	€ 37.000	€ 974.500
Af: besteding			€ 98.500	€ 268.000	€ 292.000	€ 316.000	€ 974.500
31 december: Stand reserve koersplan 2022-2026	**€ 188.000**	**€ 603.000**	**€ 765.500**	**€ 544.000**	**€ 279.000**	**€ 0**	

Uitgaven koersplan 2022-2026	Realisatie 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	totaal
Kansengelijkheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Een eigentijds curriculum	€ 0	€ 17.000	€ 17.000	€ 17.000	€ 51.000
Voldoende én bekwaam personeel	€ 98.500	€ 251.000	€ 275.000	€ 299.000	€ 923.500
TOTAAL	**€ 98.500**	**€ 268.000**	**€ 292.000**	**€ 316.000**	**€ 974.500**

Balans	31-12-2023	31-12-2022
Activa		
Materiele vaste activa	€ 6.251.606	€ 6.185.161
Vorderingen	€ 1.144.064	€ 872.200
Liquide middelen	€ 3.482.851	€ 3.613.443
Totaal activa	***€ 10.878.521***	***€ 10.670.804***
Passiva		
Eigen vermogen	€ 5.001.959	€ 5.248.359
Voorzieningen	€ 1.546.575	€ 1.735.949
Langlopende schulden	€ 0	€ 0
Kortlopende schulden	€ 4.329.987	€ 3.686.496
Totale passiva	**€ 10.878.521**	***€ 10.670.804***

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Gerealiseerd exploitatieresultaat 2023 ten opzichte van 2022.
Het gerealiseerd resultaat in 2023 is € 246.000 negatief en is € 64.000 lager dan het in 2022 behaalde exploitatieresultaat (€ -182.000). De hogere rijksbijdragen betreft vooral de indexatie in verband met de CAO-stijging en verklaart ook de hogere personele lasten. Hierin is ook de niet begrote subsidie Basisvaardigheden van € 225.000 opgenomen. De hogere overige baten komen, zoals hierboven toegelicht, uit de TSO-inkomsten en inkomsten voor Lunch op School. De hierbij behorende kosten zijn opgenomen onder de overige lasten, de stijging van deze post is dan ook direct hieraan te koppelen. De huisvestingskosten zijn hoger door een bovengemiddelde indexatie van de kosten contractonderhoud, schoonmaak, heffingen etc. De indexatie van de rijksvergoeding is niet toereikend voor deze kostenstijging.

Het resultaatverschil van € 64.000 negatief wordt dan ook enerzijds in positieve zin verklaard door niet begrote incidentele subsidie Basisvaardigheden 2023 en anderzijds is er een structurele kostenstijging van de materiele kosten die niet gedekt wordt door indexatie van de rijksvergoeding. In de begroting 2024-2027 is met zowel deze structurele negatieve effecten rekening gehouden.

6.3. Uitgaven speerpunten Koersplan 22-26

Het Koersplan voor de periode 1 augustus 2022 tot 1 augustus 2026 beschrijft de missie, visie, kernwaarden en het mens- en maatschappijbeeld van Panta Rhei. Ook worden vier strategische thema's benoemd die in deze periode extra aandacht krijgen: kansengelijkheid, een eigentijds curriculum, voldoende én bekwaam personeel, scholen werken samen met relevante partners. Elk thema kent 2-3 ambities die leidend zijn voor scholen en bestuur. De realisatie vindt voornamelijk plaats op school-niveau. Voor de uitvoering hiervan is vanuit de subsidies *NPO* en Basisvaardigheden 2023 een deel gereserveerd. De daadwerkelijke uitvoering van de activiteiten is in 2023 gestart. Navolgend overzicht laat de beschikbare middelen en de geprognosticeerde uitgaven zien zoals opgenomen in de begroting 2024-2027.

De besteding vanuit het Koersplan betreft vooral uitgaven voor het speerpunt *Voldoende en bekwaam personeel*. De uitgaven in 2023 betreffen de facilitering van de coördinatoren van de opleidingsscholen vanaf schooljaar 2023-2024, de stagevergoeding voor MBO- en pabostudenten en PR-activiteiten. Behalve deze uitgaven zijn binnen de thema's uit het koersplan de uitgaven in de school-exploitaties opgenomen. Voor het thema Voldoende en Bekwaam personeel worden de uitgaven voor begeleiding van startende leraren en zij-instromers, en scholingskosten gefinancierd uit de allocatie van de reguliere bekostiging en zijn dan ook niet opgenomen in de uitgaven van het koersplan. De totale besteding 2023 en begrote besteding 2024-2026 per speerpunt zijn weergegeven in de tabel op blz. 28.

6.4. Balans 31-12-2023

De **materiële activa** zijn nagenoeg onveranderd (mutatie ca **€** 66.000) doordat het investeringsniveau beperkt hoger is dan de afschrijvingskosten.

De **vorderingen** zijn € 272.000 hoger dan op 31-12-2022. Dit komt voor € 195.000 door een toename van de vooruitbetaalde schooljaarlicenties voor onderwijssoftware. Tevens wordt dit voor € 50.000 verklaard doordat de bijzondere bekostiging voor nieuwkomers voor het 4e kwartaal in maart 2024 is ontvangen. De stijging komt verder door diverse vorderingen zoals nog te facturen ouderbijdragen TSO en nog te ontvangen rente op termijndeposito's.

De beschikbare **liquide middelen** zijn op 31-12-2023 ten opzichte van 2022 afgenomen met € 131.000. Dit komt door een positieve kasstroom uit operationele activiteiten (het exploitatieresultaat gecorrigeerd voor afschrijvingskosten en mutaties in voorzieningen) van € 1,05 mln. verminderd met de negatieve kasstroom uit investeringsactiviteiten van -€ 1,18 mln. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de beperkte afname wordt verklaard door € 66.000 aan hogere investeringen dan afschrijvingskosten en € 65.000 door het negatieve exploitatieresultaat en mutaties in het werkkapitaal.
Van de beschikbare liquide middelen is op 31-12-2023 € 1.250.000 vastgelegd in termijndeposito's waarvan de laatste op 15-2-22024 is vrijgevallen. De looptijd van de termijndeposito's varieert van 1 tot 4 maanden.

Het **eigen vermogen** is ultimo 2023 ten opzichte van 2022 afgenomen met het behaalde resultaat van € 246.000 negatief.

De **omvang van de voorzieningen** is afgenomen met €189.000. De **voorziening groot onderhoud** is verlaagd met € 196.000. Conform de meerjarenonderhoudsplanning zijn dit jaar de uitgaven aan groot onderhoud hoger dan de dotatie, waardoor de voorziening is verlaagd. Het noodzakelijke saldo is echter gebaseerd op

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

getoetste meerjarenramingen en het saldo schommelt van jaar tot jaar in overeenstemming met die ramingen.

De **voorziening jubilea personeel** is toegenomen met € 34.000 tot € 371.000. Dit is een direct gevolg van de stijging van de loonkosten op basis van de CAO-PO 2023-2024 met 10%.

Vanaf 2017 is een **voorziening** gevormd voor te verwachten toekomstige **uitkeringskosten** die niet door de uitkeringsinstantie worden vergoed. De door *DUO* ingehouden uitkeringskosten zijn hierop in mindering gebracht. Op basis van informatie van het *UWV* en *WW-plus* is op 31-12-2023 de voorziening voor toekomstige uitkeringskosten bepaald op € 62.414 (ultimo 2022: € 68.945). De in 2023 betaalde uitkeringskosten van € 14.820 zijn hierop in mindering gebracht. De verwachte verplichting ultimo 2023 is in verband met de stijging van de maandelijkse uitkeringskosten, direct gerelateerd aan de CAO-stijging, verhoogd met € 8.289.

In 2023 is een **voorziening voor kosten langdurig zieken** gevormd van € 195.541 (2022: € 259.733) voor de toekomstige loonkosten van een aantal langdurig zieke medewerkers. De afname wordt verklaard door een afname van het aantal langdurige ziekmeldingen waarvoor een voorziening moet worden gevormd, hiervoor is € 85.699 toegevoegd aan de voorziening. Behalve een afname van het aantal nieuwe langdurig zieken is in 2023 een groot deel van de voorziening ultimo 2023 vrijgevallen ten gunste van het exploitatieresultaat ter dekking van de loonkosten van zieke medewerkers (€ 218.759).

Personeel van 57 jaar en ouder heeft op basis van de *CAO* recht om de uren voor **duurzame inzetbaarheid** niet op te nemen maar te sparen. Bij opname van dit verlof wordt 50% door de werkgever betaald en is de andere helft voor eigen rekening. Hiervan wordt beperkt gebruik gemaakt, maar het aantal deelnemers dat spaart neemt wel iets toe. Doordat er nog nauwelijks gespaard verlof wordt opgenomen en doordat de belangstelling voor sparen wel stijgt neemt deze voorziening de komende jaren naar verwachting nog verder toe. Voor dit toekomstige verlof is ultimo 2023 een voorziening gevormd van € 64.408 (ultimo 2022: € 21.103).

De **kortlopende schulden** zijn € 645.000 hoger dan ultimo 2022. Dit wordt grotendeels verklaard door twee grote vooruitontvangen doelsubsidies vanuit het Ministerie van OCW, dit zijn de DUS-I subsidies School en Omgeving € 128.000 en Basisvaardigheden 2023-2025 € 310.000.

Balanskengetallen

Balanskengetallen	2019	2020	2021	2022	2023	Signaleringsgrens	Norm
Weerstandsvermogen	20,7%	17,6%	15,7%	14,1%	12,8%	5%	5%
Liquiditeit	1,95	1,58	1,58	1,22	1,07	0,5-1,5	0,5-1,5
Solvabiliteit 2	71%	6900%	69%	65%	60%	30%	

signaleringswaarde normatieve publieke vermogen (bedragen * €)	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
0,5* AW gebouwen *1,27	€ 234.987	€ 441.557	€ 422.507	€ 403.457
BW MVA minus gebouw	€ 4.403.448	€ 4.883.189	€ 5.676.007	€ 5.801.606
5% van alle baten	€ 1.546.439	€ 1.724.980	€ 1.855.950	€ 1.961.100
totaal normatief eigen vermogen	**€ 6.184.875**	**€ 7.049.726**	**€ 7.954.464**	**€ 8.166.163**
Feitelijk publiek eigen vermogen	**€ 4.274.376**	**€ 5.027.512**	**€ 4.824.353**	**€ 4.550.075**
feitelijk publiek eigen vermogen /normatief publieke vermogen	**69%**	**71%**	**61%**	**56%**

Exploitatie kengetallen	2019	2020	2021	*2022*	*begroting 2023*	2023	Ondergrens
Rentabiliteit (exploitatieresultaat/totale baten)	0,1%	-5,6%	1,9%	-0,5%	-0,1%	-0,6%	eenjarig<0 tweejarig<5% driejaren-10%
Personele lasten/totale baten	82,2%	88,3%	81,5%	84,2%	83,2%	83,8%	
Huisvestingskosten/totale baten	7,1%	7,0%	6,3%	6,0%	6,7%	6,4%	
afschrijvingskosten/totale baten	3,1%	3,0%	2,9%	3,0%	3,0%	2,8%	
Overige kosten/ totale baten	7,5%	7,4%	7,4%	7,2%	7,2%	7,7%	

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen het eigen vermogen en de totale baten en geeft aan welke buffer is opgebouwd om weerstand te kunnen bieden aan financiële risico's. Als op enig moment de noodzakelijke uitgaven hoger zijn dan de rijksbijdragen moet (tijdelijk) kunnen worden teruggevallen op dit weerstandsvermogen. Door het positieve resultaat in de jaren 2017 t/m 2021 is deze buffer ruimschoots boven de algemene ondergrens van 5% en blijft die ook op 31-12-2023 nog ruimschoots hierboven.

De streefwaarde van het weerstandsvermogen is afhankelijk van een aantal factoren zoals de grootte van de Stichting en het risicoprofiel. Zoals toegelicht in paragraaf 6.6 is in 2022 op basis van een uitgebreide risicoscan het minimale buffervermogen (= vrij besteedbaar eigen vermogen) vastgesteld op € 1.630.000. Het vermogen bedraagt ultimo 2023 € 5.001.959 en is hoger dan dit vastgestelde minimale weerstandsvermogen.

Liquiditeit
Een liquiditeitspositie groter dan 1 geeft aan dat de stichting in staat is op korte termijn aan haar betalingsverplichtingen te voldoen. De liquiditeitspositie is met een ratio van **1,07** dan ook goed te noemen en ook hoger dan de gestelde signaleringsgrens.
Door de afboeking van de vordering op *OCW* in verband met de nieuwe bekostigingssystematiek was in 2022 een grotere daling verwacht. Deze daling is in 2022 en 2023 geremd door vooruitontvangen rijkssubsidies. Dit leidt in 2023 en 2024 echter weer tot een afname van de liquiditeitspositie In de continuïteitsparagraaf wordt de prognose van de liquiditeitspositie verder toegelicht.

Solvabiliteit 2
De solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre de stichting op langere termijn aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Hiervoor wordt de algemeen gebruikte solvabiliteit 2 gehanteerd, dus inclusief de opgebouwde voorzieningen. De signaleringswaarde die wordt aangehouden is 30%. De ratio van **60%** is hier ruimschoots boven.

Conclusie balanskengetallen
Het weerstandsvermogen in combinatie met de goede liquiditeitspositie en solvabiliteit laten een goede financiële positie zien. Ook in de begroting 2024-2027 blijft de financiële positie goed. Zie hiervoor ook de toelichting in de *continuïteitsparagraaf*.

Normatief publiek eigen vermogen
De *Inspectie van het Onderwijs* heeft een formule ontwikkeld om te berekenen wat een bestuur redelijkerwijs aan eigen vermogen nodig heeft om bezittingen te financieren en risico's op vangen. Eventueel privaat vermogen valt buiten het bestek. Dit bedrag is het normatieve publieke eigen vermogen. De hoogte ervan is de signalerings-waarde.

Als het eigen vermogen groter is dan het normatieve eigen vermogen, kan het bovenmatig zijn. De Inspectie benadrukt dat het normatieve eigen vermogen geen norm is, maar een startpunt voor een gesprek. Een bestuur kan immers goede redenen hebben om tijdelijk meer eigen vermogen aan te houden. De formule is voor alle onderwijssectoren gelijk.

In de tabel hiernaast is de uitkomst van deze formule op de balansdata 2020 t/m 2023 vergeleken met het publieke vermogen. Hieruit blijkt dat het vermogen niet te hoog is en ook ruimschoots boven het, op basis van de risicoanalyse, vastgestelde buffervermogen van € 1.630.000. Het normatieve eigen vermogen (het maximum) neemt jaarlijks toe omdat op basis van de balansposities meer vermogen nodig is voor vervanging van materiële vaste activa en doordat door de indexatie van de baten de ondergrens voor het buffervermogen van 5% in absolute zin hoger wordt. De incidentele *subsidies* in combinatie met de verhoging van de rijksvergoeding in verband met de in 2022 en 2023 afgesloten CAO's verklaren de sterke stijging van het normatief eigen vermogen vanaf 31-12-2021. Het feitelijk publiek eigen vermogen is met 56% van de signaleringswaarde nog ruimschoots onder het maximum.

Kengetallen op basis van het resultaat

Rentabiliteit
De rentabiliteit geeft aan in hoeverre de inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

zijn. Idealiter zijn de kosten en opbrengsten over een aantal jaren gemeten nihil. De tabel vermeldt de signaleringsgrenzen van de *Inspectie van het Onderwijs* met de minimale gemiddelde rentabiliteit over een aantal jaren. Panta Rhei blijft hierboven.

Kengetallen kosten/totale baten

Bovenstaande tabel laat zien aan welke kostensoorten de ontvangen baten zijn besteed. De kosten zijn 0,6% hoger dan de baten (de rentabiliteit), dit resultaat wordt onttrokken aan het eigen vermogen. Het aandeel huisvestingskosten en afschrijvingskosten zijn lager dan begroot in 2023. Dit relatieve beeld wordt sterk vertekend door de stijging van de rijksbijdrage met 5% ter dekking van de CAO-PO 2023-2024. Het relatieve aandeel personele kosten is hierdoor gestegen en de andere kotensoorten juist relatief lager

6.5. Risicobeheersing

Risicomanagement maakt wezenlijk onderdeel uit van de planning- en controlcyclus. Dit houdt in dat Panta Rhei:

- eenmaal per twee jaar de financiële risico's herijkt met behulp van een extern bureau;
- tussentijds (ontstane schades van) risico's monitort en hierover rapporteert in de periodieke bestuurs-rapportage;
- een risicoparagraaf opneemt in de meerjarenbegroting, tussentijdse rapportage en het jaarverslag;
- een risicoparagraaf standaard deel uit laat maken van beleidsvoorstellen;
- periodiek beoordeelt in hoeverre het benodigd buffervermogen in liquide vorm aanwezig is. In dit kader maakt een kasstroombegroting deel uit van de meerjarenbegroting.

De in 2020 opgestelde risicoscan is in september 2022 geactualiseerd in een bijeenkomst van de bestuurder, de controller, twee directeuren, een lid GMR, twee leden van RvT samen met twee medewerkers van *Controlgroep*.
Hierin zijn de risico's op gebied van strategie, operationele activiteiten en financiële positie doorgenomen. Onderstaande risico's zijn, in volgorde van belangrijkheid, als meest belangrijke gedefinieerd. Van deze risico's is de interne beheersing besproken en vastgesteld en op basis daarvan is de kansklasse bepaald en inschatting van de financiële gevolgen gemaakt.Ten opzichte van de risicoscan uit 2020 zijn, in oktober 2022, de op pagina 33 opgenomen risico's anders ingeschat:

- De kansklasse voor de instabiliteit van de bekostiging is gestegen van schadeklasse € 150.000 - € 300.000 naar schadeklasse € 300.000 - € 500.000. Deze opwaartse bijstelling van de gevolgschade inschatting is gebaseerd op de huidige forse inflatie (waaronder energielasten), waardoor in absolute zin het risico is toegenomen.
- Het risico op hoger dan begrote kosten voor ziektevervanging is gestegen van schadeklasse € 50.000 - € 150.000 naar schadeklasse € 150.000 - € 300.000. Deze opwaartse bijstelling van de risico inschatting is het gevolg van enerzijds de toegenomen onzekerheid over de omvang van de te verwachten vervangingslasten door *Corona* en anderzijds door de krapte op de arbeidsmarkt, waardoor veel vaker dan in het verleden moet worden uitgeweken naar duurdere externe vervanging.
- De financiële gevolgen van kwetsbaarheid ICT-beveiliging (cyber-risico's) is een nieuw risico. De extra, onvoorziene kosten als gevolg van een cyberaanval c.q. cyberhack kunnen bestaan uit 'losgeld', maar ook uit de kosten die samenhangen met analyse en herstel van systemen en kosten die samenhangen met het stagneren van de bedrijfsprocessen. Met deze mogelijke extra lasten wordt in de meerjaren-begroting (uiteraard) geen rekening gehouden Het financieel gevolg van de extra onvoorziene lasten, wordt, gegeven de ervaringen van *Hof van Twente*, de *Universiteit van Maastricht* en het *ROC Mondriaan,* en gegeven de huidige kwetsbaarheid van de ICT-infrastructuur van Panta Rhei, geschat in de gevolgschade klasse € 500.000 - € 750.000. Deze inschatting is gebaseerd op de ervaringen van *ROC Mondriaan*, rekening houdend met de schaal van Panta Rhei.

Uit de risicoscan komt een ondergrens van het buffervermogen van € 1.630.000 mln. bij 90% afdekking van de risico's wanneer deze zich in enig jaar en in volle omvang voor zouden doen. Het berekende buffervermogen is een absoluut minimum, *Controlgroep* adviseert dan ook, vanwege veranderende omgevingsfactoren en beleidsuitgangspunten, een buffervermogen aan te houden dat hoger ligt dan dit absolute minimum.

In september 2024 zal de actualisatie worden uitgevoerd zodat de uitkomsten hiervan kunnen

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

worden betrokken bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2025-2028.

6.6. NPO subsidie

Voor de inzet van de *NPO*-subsidie van de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 is door alle scholen een schoolprogramma opgesteld. De interventies sluiten aan bij een of meerdere categorieën uit de menukaart. De menukaart is een overzicht, opgesteld door *OCW*, van maatregelen die bewezen effect hebben op het inhalen van achterstanden/vertragingen. Dit gebeurt aan de hand van een vast format dat bovenschools is opgesteld. In het format is plaats voor de volgende zaken: aanleiding, te realiseren doel, wijze waarop dit wordt gerealiseerd/ interventies, categorie menukaart, inzet eigen personeel/externe partij, kosten en wijze van evaluatie.

De formats zijn overlegd met de controller en de senior Stafspecialist Onderwijs & Kwaliteit en vervolgens vastgesteld. Het schoolprogramma (het totaal van de ingevulde formats) is door het team/IB/directie opgesteld en ter instemming overlegd aan de MR'en. Een groot deel van de gelden is ingezet voor personeel leermaterialen en investeringen.
Het totale budget van het *NPO* in 2023 voor Panta Rhei is € 1.756.480 en is in januari-juli aan de schoolexploitaties toegevoegd. Omdat per 1-8-2023 de looptijd van het NPO is afgelopen, is in 2023 de schoolreserve NPO geheel toegevoegd aan de schoolreserve. Deze schoolreserve blijf binnen de door Panta Rhei gehanteerde vierjaarsperiode tot 31-12-2025 voor de scholen beschikbaar.

Nr.	Omschrijving	Kans	Gevolg min	Gevolg max
1	Onvoorzienbare en onbeheersbare fluctuatie in leerlingaantallen	50%	€ 150.000	€ 300.000
2	Financiële gevolgen van beëindiging arbeidsrelatie ter voorkoming van een geschil of om een bestaand geschil op te lossen (o.a. arbeidsconflicten)	30%	€ 50.000	€ 150.000
3	Instabiliteit in bekostiging	30%	€ 150.000	€ 300.000
4	Onvolledige indexatie van bekostiging	70%	€ 300.000	€ 500.000
5	Hoger dan begrote kosten voor ziektevervanging	50%	€ 150.000	€ 300.000
6	Arbeidsmarkt schaarste, hoger dan begrote lasten door het moeilijk kunnen vervullen van vacatureruimte	70%	€ 50.000	€ 150.000
7	Financiële gevolgen van kwetsbaarheid ICT beveiliging (cyberrisico's)	10%	€ 500.000	€ 750.000
8	Restrisico's	50%	€ 50.000	€ 150.000
9	Uitvoeringsrisico in de bedrijfsvoering (vaste voet)	100%	€ 300.000	€ 500.000

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

7. Continuïteitsparagraaf

Dit hoofdstuk geeft een cijfermatige uiteenzetting en ontwikkeling voor de periode 2024-2027 van de leerlingenaantallen, opbouw personele bezetting, balanspositie en de meerjarenexploitatie- en investeringsbegroting.

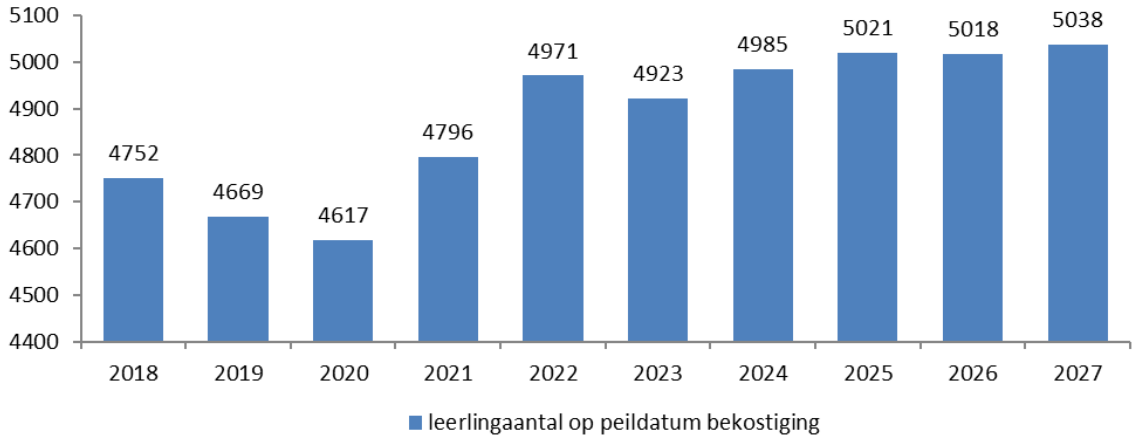

Ontwikkeling van het leerlingenaantal

	realisatie		prognose			
Gemiddeld aantal fte's	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Directie	26	26	25	25	25	24
Onderwijsgevend personeel (OP)	272	259	244	230	225	220
Onderwijs ondersteunend personeel (OOP)	71	82	58	53	51	50
Totaal formatie	**369**	**367**	**327**	**308**	**301**	**295**

Ontwikkeling opbouw personele bezetting

prognose **Balans per 31 december**	**2023** **jaarrekening**	**2024** **prognose**	**2025** **prognose**	**2026** **prognose**	**2027** **prognose**
Materiele vaste activa	**€ 6.251.606**	**€ 6.803.000**	**€ 7.156.000**	**€ 7.224.000**	**€ 6.514.000**
Vorderingen	€ 1.144.064	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000
Liquide middelen	€ 3.482.851	€ 1.674.534	€ 1.476.534	€ 1.655.534	€ 2.772.534
Vorderingen totaal	**€ 4.626.915**	**€ 2.374.534**	**€ 2.176.534**	**€ 2.355.534**	**€ 3.472.534**
Activa totaal	**€ 10.878.521**	**€ 9.177.534**	**€ 9.332.534**	**€ 9.579.534**	**€ 9.986.534**
Totaal eigen vermogen	**€ 5.001.959**	**€ 5.084.595**	**€ 5.239.595**	**€ 5.486.595**	**€ 5.893.595**
Voorziening onderhoud	€ 853.636	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Voorziening personeel	€ 692.939	€ 592.939	€ 592.939	€ 592.939	€ 592.939
Totaal voorzieningen	**€ 1.546.575**	**€ 592.939**	**€ 592.939**	**€ 592.939**	**€ 592.939**
Langlopende schulden	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Kortlopende schulden	**€ 4.329.987**	**€ 3.500.000**	**€ 3.500.000**	**€ 3.500.000**	**€ 3.500.000**
Totaal Passiva	**€ 10.878.521**	**€ 9.177.534**	**€ 9.332.534**	**€ 9.579.534**	**€ 9.986.534**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

7.1. Ontwikkeling van het leerlingenaantal

Vanaf 2022 is de peildatum voor de bekostiging gewijzigd van 1 oktober naar 1 februari. Vanwege de instroom van vierjarigen tussen oktober en februari stijgt het leerlingaantal gemiddeld met 4%. Dit verklaart de stijging in de grafiek tussen 2021 en 2022. De aantallen in 2024 t/m 2027 zijn prognoses op basis van de teldatum 1 februari zoals opgenomen in de meerjarenbegroting 2024-2027. Het gerealiseerde leerlingaantal op 1 februari 2023 was bijna 50 leerlingen lager dan het leerlingaantal op 1 februari 2022 en 63 lager dan de prognose voor 1 februari 2023. Bij het opstellen van het formatieplan 2023-2024 en de begroting 2024 is meer aandacht besteed aan de ontwikkeling van het leerlingaantal en het monitoren van de zij-uitstroom en zij-instroom van leerlingen. Het herstel van het leerlingaantal in deze prognose is mede hierdoor te verklaren. De geprognosticeerde toename van het aantal leerlingen op de komende teldata komt doordat, in tegenstelling tot de afgelopen jaren, de instroom van de kleuters en de uitstroom van de groepen 8, meer met elkaar in evenwicht komen en de instroom van kleuters groter is dan de uitstroom van de huidige groepen 6 t/m 8.

De prognose van het aantal leerlingen vormt de basis voor de meerjarenbegroting. Omdat deze geen exacte voorspelling kan zijn, wordt de meerjarenbegroting jaarlijks geactualiseerd. Maandelijks wordt door de controller per school bijgehouden wat de in- en uitstroom is van leerlingen. Tijdens de formatiegesprekken met de directies in maart wordt rekening gehouden met deze ontwikkeling, waardoor de omvang van het formatiebudget in het komend schooljaar aansluit op het te verwachten aantal leerlingen bij de start van het nieuwe schooljaar en het werkelijke leerlingaantal op 1 februari voorafgaand aan het schooljaar.

Instandhouding kleine scholen

Het leerlingenaantal van de Maerten van den Veldeschool bevond zich vanaf 2018 onder de opheffingsnorm van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Na drie opeenvolgende jaren stopt dan de rijks-bekostiging, tenzij gebruik gemaakt kan worden van een ontheffingsgrond, bijvoorbeeld de gemiddelde schoolgrootte van alle scholen onder het bestuur. In 2023 bleek die ontheffingsgrond niet meer van toepassing te zijn bij zowel Maerten van den Velde als De Margriet. Besloten is om de Maerten van den Veldeschool administratief samen te voegen met De Lusthof.

Bij De Margriet is na een beperkte groei in de afgelopen drie jaren het leerlingaantal sterk toegenomen door een grote instroom van zowel kleuters als zij-instromers. De verwachting is dat deze positieve ontwikkeling zich voortzet en mogelijk in 2027 boven de gemeentelijke opheffingsnorm (173 leerlingen op 1 oktober) uitkomt. Voor de huisvesting van deze toename van het aantal leerlingen is bij de gemeente Leidschendam-Voorburg een huisvestingsvoorziening aangevraagd. De bekostiging voor De Margriet blijft in stand door gebruik te maken van de gemiddelde schoolgrootte. Jaarlijks wordt hier een aanvraag voor ingediend bij DUO. Deze situatie kan net zolang duren tot de gemiddelde schoolgrootte niet meer toereikend is.

7.2. Ontwikkeling opbouw personele bezetting

De tabel op blz. 34 toont de ontwikkeling van de opbouw van de personele bezetting in fte. De prognose is ontleend aan de meerjarenbegroting 2024-2027. De daling van het gemiddeld aantal fte's komt doordat in de realisatie van 2022 en 2023 ook vervangingsbenoemingen en benoemingen ten laste van de *NPO*-subsidie zijn opgenomen. De ervaring leert dat de werkelijke bezetting in de prognose tussen de 10-20 fte hoger zal zijn in verband met ziekteverlof, zwangerschaps-/bevallingsverlof, ouderschapsverlof en verlof duurzame inzetbaarheid. In deze realisatie over 2022 is ook de externe inhuur niet opgenomen. De werkelijke personele inzet is derhalve enkele fte's hoger. De verwachte daling van 2024-2027 ten opzichte van 2023 wordt grotendeels verklaard door het beëindigen van de *NPO*-middelen. In april 2024 is deze prognose geactualiseerd in het bestuursformatieplan 2024-2027. De verwachting is dat de gemiddelde personele bezetting in 2024-2027, inclusief ca 20 fte voor vervanging, stabiel is met circa 320-330 fte per jaar.

7.3. Prognosebalans 2024-2027

De geprognosticeerde balans op pagina 34 is opgesteld aan de hand van de jaarrekening 2023. Dit is voor de prognose aangevuld met de mutaties in de balansposten zoals ook begroot in de vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2027.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Prognose kasstroomoverzicht 2024-2027	2023 Realisatie	2024 prognose	2025 prognose	2026 prognose	2027 prognose
Beginsaldo liquide middelen	**€ 3.613.000**	**€ 3.483.000**	**€ 1.675.000**	**€ 1.477.000**	**€ 1.656.000**
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	-€ 246.000	-€ 771.000	€ 155.000	€ 247.000	€ 407.000
Afschrijvingen	€ 1.116.000	€ 1.243.000	€ 1.311.000	€ 1.352.000	€ 1.324.000
Mutaties werkkapitaal					
Vorderingen	-€ 272.000	€ 444.000	€ 0	€ 0	€ 0
Kortlopende schulden	€ 644.000	-€ 830.000	€ 0	€ 0	€ 0
Mutaties voorzieningen	-€ 189.000	-€ 100.000	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	**€ 1.053.000**	**-€ 14.000**	**€ 1.466.000**	**€ 1.599.000**	**€ 1.731.000**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen vaste activa	€ -1.183.000	€ -1.794.000	€ -1.664.000	€ -1.420.000	€ -614.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
mutatie langlopende schulden	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal kasstroom uit financeiringsactiviteiten	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Mutatie liquide middelen	**-€ 130.000**	**-€ 1.808.000**	**-€ 198.000**	**€ 179.000**	**€ 1.117.000**
Eindsaldo liquide middelen	**€ 3.483.000**	**€ 1.675.000**	**€ 1.477.000**	**€ 1.656.000**	**€ 2.773.000**

Prognose verloop en samenstelling eigen vermogen 2024-2027	31-12-2023 Realisatie	31-12-2024 prognose	31-12-2025 prognose	31-12-2026 prognose	31-12-2027 prognose
1 januari	€ 5.248.359	€ 5.001.959	€ 5.084.595	€ 5.239.595	€ 5.486.595
Resultaat boekjaar	-€ 246.400	-€ 771.000	€ 155.000	€ 247.000	€ 407.000
Stelselwijziging verwerking groot onderhoud	€ 0	€ 853.636			
31 december	**€ 5.001.959**	**€ 5.084.595**	**€ 5.239.595**	**€ 5.486.595**	**€ 5.893.595**

Opbouw eigen vermogen	31-12-2023 Realisatie	31-12-2024 prognose	31-12-2025 prognose	31-12-2026 prognose	31-12-2027 prognose
Algemene reserve incl. stichtingskapitaal	€ 2.241.821	€ 2.019.820	€ 2.289.397	€ 2.374.397	€ 2.323.397
Bestemmingsreserve uitgaven groot onderhoud		€ 1.341.636	€ 1.760.636	€ 2.166.636	€ 2.589.636
Bestemmingsreserve privaat	€ 451.884	€ 279.384	€ 299.384	€ 319.384	€ 339.384
Bestemmingsreserve koersplan 2022-2026	€ 765.999	€ 544.000	€ 279.000	€ 0	€ 0
Exploitatiereserves scholen	€ 1.053.233	€ 432.233	€ 143.656	€ 158.656	€ 173.656
Bestemmingsreserve Nutsbasisschool	€ 467.522	€ 467.522	€ 467.522	€ 467.522	€ 467.522
Bestemmingsreserve Nutsbasisschool ouderbijdragen	€ 21.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Bestemmingsreserve NPO	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Bestemmingsreserve afschrijvingskosten NPO	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal eigen vermogen	**€ 5.001.959**	**€ 5.084.595**	**€ 5.239.595**	**€ 5.486.595**	**€ 5.893.595**

Prognose normatief eigen vermogen	2023 Realisatie	2024 prognose	2025 prognose	2026 prognose	2027 prognose
0,5* AW gebouwen *1,27	€ 403.457	€ 384.407	€ 365.357	€ 346.307	€ 327.257
Boekwaarde materiele vaste activa excl gebouwen	€ 5.801.606	€ 6.353.000	€ 6.706.000	€ 6.774.000	€ 6.064.000
5% van alle baten	€ 1.961.700	€ 1.899.600	€ 1.886.150	€ 1.882.400	€ 1.881.400
totaal normatief eigen vermogen	**€ 8.166.763**	**€ 8.637.007**	**€ 8.957.507**	**€ 9.002.707**	**€ 8.272.657**
Feitelijk publiek eigen vermogen	**€ 4.550.075**	**€ 4.805.211**	**€ 4.940.211**	**€ 5.167.211**	**€ 5.554.211**
feitelijk publiek eigen vermogen /normatief publieke vermogen	**56%**	**56%**	**55%**	**57%**	**67%**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

7.4. Prognose kasstroomoverzicht 2024-2027

Het kasstroomoverzicht is ontleend aan de geprognosticeerde balans en laat een gezonde liquiditeitspositie zien. Panta Rhei beschikt over voldoende liquide middelen om in deze jaren aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

7.5. Prognose verloop en samenstelling eigen vermogen 2024-2027

Het op pagina 36 afgebeelde overzicht geeft het verloop en de samenstelling weer van het eigen vermogen over de periode 2024-2027. De eindstand per 31-12-2023 is voor de prognose aangevuld met de mutaties in de balansposten zoals ook begroot in de vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2027.

Uitgangspunt bij de meerjarenbegroting is dat scholen in de periode 2022-2025 per saldo minimaal een nihil resultaat moeten behalen. Een positief resultaat kan voor maximaal € 20.000 worden overgeheveld naar de volgende periode van vier jaar. In incidentele situaties kan hiervan worden afgeweken met instemming van controller en bestuurder. Voor het niet bestede deel van het *NPO* is een bestemmingsreserve opgenomen. Het ultimo 2022 nog niet bestede deel van de scholen is grotendeels in 2023 besteed. Een niet besteed deel is in 2023 per toegevoegd aan de schoolreserves. Op deze wijze blijven de *NPO*- inkomsten beschikbaar voor de scholen.

Het publiek eigen vermogen is op 31 december 2027 ruim € 4,2 mln hoger dan het minimale buffervermogen van € 1,63 mln. Hierbij moet worden opgemerkt dat hierin ook de bestemmingsreserve groot onderhoud van € 2,6 mln. is opgenomen die een financieringsfunctie heeft voor toekomstig groot onderhoud. Als de algemene reserve lager wordt dan het minimale buffervermogen dan valt een deel van de publieke bestemmingsreserves weer toe aan de algemene reserve. Het totaal van de algemene reserve en de overige reserves mag dan ook nooit lager zijn dan het minimale buffervermogen.

De bestemmingsreserve Koersplan

De bestemmingsreserve ultimo 2023 voor het realiseren van de ambities uit het Koersplan is het bovenschoolse gealloceerde deel van het *NPO* dat wordt ingezet voor uitgaven ter realisatie van het *Koersplan 2022-2026*. De onttrekkingen hiervan zijn gelijk aan de uitgaven zoals opgenomen in de meerjarenbegroting 2024-2026

7.6. Normatief publiek eigen vermogen

De *Inspectie van het Onderwijs* heeft in 2021 een formule ontwikkeld om te berekenen wat een bestuur redelijkerwijs aan publiek eigen vermogen nodig heeft om bezittingen te financieren en risico's op vangen. Dit bedrag is het normatieve publieke eigen vermogen. De hoogte ervan is de signaleringswaarde. Als het eigen vermogen groter is dan het normatieve eigen vermogen, kan het bovenmatig zijn. De *Inspectie* benadrukt dat het normatieve eigen vermogen geen norm is maar een startpunt voor een gesprek.

Uit voorgaande tabel blijkt dat het publieke vermogen niet te hoog is. Vanaf 2024 is de boekwaarde van de materiele vaste activa hoger dan in de prognose 2023-2026 was voorzien. Dit wordt verklaard door de stelselwijziging in de verwerking van de kosten voor groot onderhoud die vanaf 2024 worden verwerkt als investering. Zowel het normatief eigen vermogen, als het publieke eigen vermogen zijn hierdoor verhoogd waardoor het effect van de stelselwijziging uiteindelijk beperkt is.

7.7. Prognose staat van baten en lasten 2024-2027

De inkomsten zijn gebaseerd op de bij het opstellen van de begroting bekende subsidies, de geldende *CAO* en de prognoses van de leerlingaantallen. De kosten zijn gebaseerd op het verwachte prijspeil 2024 waarbij voor de materiële kosten een gemiddelde prijsstijging t.o.v. 2022 in verband met inflatie van 5%-10% is gehanteerd.

De meerjarenbegroting 2024-2027 heeft een positief cumulatief exploitatieresultaat van € 38.000. Dit is echter het resultaat waarin de 'stelselwijziging verwerking kosten groot onderhoud' nog niet is verwerkt. Na de noodzakelijke dotatie aan de bestemmingsreserve voor toekomstige investeringen in groot onderhoud is het exploitatieresultaat € 1.697.000 negatief**.** Zoals eerder genoemd wordt deze begroting sterk beïnvloed door geplande uitgaven uit de bestemmingsreserves NPO, de schoolreserves en de bestemmingsreserve koersplan 2022-2026. Daarnaast is het resultaat negatief door de kostenstijgingen die niet worden gedekt door prijsbijstellingen van de (rijks)subsidies.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Meerjarenbegroting 2024-2027	realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BATEN					
Totaal Rijksbijdragen OCW	€ 37.659.000	€ 36.532.000	€ 36.344.000	€ 36.275.000	€ 36.259.000
Gemeenten	€ 516.000	€ 332.000	€ 332.000	€ 332.000	€ 332.000
Totaal overige baten	€ 1.047.000	€ 1.128.000	€ 1.047.000	€ 1.041.000	€ 1.037.000
TOTAAL BATEN	**€ 39.222.000**	**€ 37.992.000**	**€ 37.723.000**	**€ 37.648.000**	**€ 37.628.000**
LASTEN					
Personele lasten	€ 32.858.000	€ 32.304.000	€ 31.093.000	€ 30.914.000	€ 30.817.000
Afschrijvingskosten	€ 1.116.000	€ 1.243.000	€ 1.311.000	€ 1.352.000	€ 1.324.000
Huisvestingskosten	€ 2.519.000	€ 2.103.000	€ 2.141.000	€ 2.147.000	€ 2.100.000
Overige kosten	€ 3.004.000	€ 3.133.000	€ 3.043.000	€ 3.008.000	€ 3.000.000
TOTAAL LASTEN	**€ 39.497.000**	**€ 38.783.000**	**€ 37.588.000**	**€ 37.421.000**	**€ 37.241.000**
Totaal financiële baten en lasten	€ 29.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
VASTGESTELD RESULTAAT BEGROTING	**€ -246.000**	**€ -771.000**	**€ 155.000**	**€ 247.000**	**€ 407.000**
dotatie reserve investering onderhoud	€ -	€ -488.000	€ -419.000	€ -406.000	€ -423.000
resultaat na dotatie reserve onderhoud	**€ -246.000**	**€ -1.259.000**	**€ -264.000**	**€ -159.000**	**€ -16.000**

Kengetallen	2023 Realisatie	2024 prognose	2025 prognose	2026 prognose	2027 prognose	Signalerings grenzen
Weerstandsvermogen	12,8%	13,4%	13,9%	14,6%	15,7%	5%
Liquiditeit	1,07	0,68	0,63	0,68	1,00	0,5-1,5
Liquiditeit excl afboeking vordering OCW	*1,63*	*1,42*	*1,12*	*1,07*	*1,12*	*0,5-1,5*
Solvabiliteit 2	65%	62%	62%	63%	65%	30%
Rentabiliteit	-0,6%	-2,0%	0,4%	0,7%	1,1%	driejarig<0 tweejarig<5 % driejaren-10%

In de meerjarenbegroting 2024-2027 worden de volgende allocatiepercentages gehanteerd:

Allocatie	2023	2024	2025	2026	2027
IKEC De Waterlelie	10,0%	10,3%	10,3%	10,3%	11,0%
Overige scholen	11,0%	11,0%	11,0%	11,0%	12,0%

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Op pagina 38 staat de vastgestelde begroting 2024-2027. In het eerste kwartaal 2024 is door Panta Rhei een aantal subsidies aangevraagd die niet in deze begroting zijn verwerkt. Omdat deze, bij toekenning, zeer waarschijnlijk deels worden ingezet op bestaand beleid (reeds begrote uitgaven) zal deze toekenning een positief effect hebben op de begroting 2024-2027. Dit betreft de subsidie Basisvaardigheden 2024 (verwacht circa € 350.000), de subsidie School en Omgeving 2023-2025 (circa € 190.000), de subsidie brugfunctionaris (€ 480.000 voor 2023-2025) en de driejarige subsidie verbinding PO-VO (€ 566.100 incl. VO-deel). Behalve deze aangevraagde subsidies ontvangen scholen in het primair onderwijs vanaf het schooljaar 2026 structureel extra bekostiging om de basisvaardigheden (rekenen, taal, burgerschap en digitale geletterdheid) te versterken. Hiervoor is voor het funderend onderwijs structureel € 1 miljard beschikbaar. Omdat de regeling en verdeling van de middelen nog niet bekend is, is ook deze subsidie niet in de begroting niet opgenomen.

7.8. Geprognosticeerde kengetallen

Om tot een oordeel over de financiële gezondheid te komen, zijn er op basis van de bijgestelde meerjaren-begroting kengetallen opgesteld voor liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit. In de schooljaarbekostiging tot en met 2022 krijgt een schoolbestuur in de eerste vijf maanden van het schooljaar (augustus t/m december) minder dan 5/12-deel van de totale bekostiging. Hierdoor had elk schoolbestuur in de administratie een vordering van 7,12% van de jaarlijkse lumpsum-bekostiging op *OCW*. Deze vordering was bij Panta Rhei ongeveer € 1,5 mln. Door de overgang naar kalenderjaarbekostiging is deze vordering in 2022 vervallen waardoor de algemene reserve met eenzelfde bedrag wordt verlaagd.

Deze aanpassing heeft vanaf 31-12-2022 een zeer fors effect op de reserves en de kengetallen zoals de liquiditeitsratio en het buffervermogen. De *Inspectie* heeft toegezegd dat besturen niet in het continuïteitstoezicht worden betrokken wanneer in hun jaarverslag 2022 één of meerdere kengetallen onder de signaleringswaarde liggen door het vervallen van de 'vordering op *OCW*'. Voor de boekjaren 2023 en de drie jaren daarna zal bij het continuïteitstoezicht rekening worden gehouden met het effect van het vervallen van de vordering. Om die reden is ter vergelijking de liquiditeitsratio opgenomen zonder de afboeking van deze vordering.

Panta Rhei heeft samen met 221 schoolbesturen, juridisch begeleid door advocatenkantoor *Stibbe* en gecoördineerd vanuit de *PO-Raad*, gezamenlijk bezwaar gemaakt tegen de beschikkingen voor de laatste vijf maanden van 2022. Dit wordt toegelicht in paragraaf 7.15.

De liquiditeitspositie wordt sterk beïnvloed door de afboeking van de vordering op *OCW*, maar laat door de genomen maatregelen in de prognosebalans nog een gezonde financieringspositie zien.

De solvabiliteitsratio van Panta Rhei ligt in de gehele begrotingsperiode ruim boven de ondergrens. Dat is te verklaren uit het feit dat er bij Panta Rhei, en nagenoeg bij alle school-besturen in het primair onderwijs, alleen sprake is van kort vreemd vermogen (schulden aan leveranciers, *Belastingdienst* en *ABP*) en niet van lang vreemd vermogen (bijvoorbeeld leningen bij een financiële instelling). Het bedrag aan vreemd vermogen is dan ook relatief laag waardoor de solvabiliteit ruim voldoende is. De solvabiliteit geeft aan of kan worden voldaan aan de lange termijn verplichtingen.

7.9. De planning- & controlcyclus

Voor de borging van de continuïteit is zowel sturing op de lange termijn als op de korte termijn van belang. Daar waar de lange termijn vooral gaat om de stip op de horizon (koersplan, financieel management en meerjaren-perspectief) spreekt men bij de korte termijn vaak over de mate waarin de organisatie via de planning- en controlcyclus kan sturen op het bedrijfsmatige proces.
In de planning- en controlcyclus maakt Panta Rhei gebruik van de planningsinstrumenten: exploitatiebegrotingen, (meerjaren)begroting, bestuursformatieplan, liquiditeits-, huisvestings- en investeringsbegroting. Daarbij horen de volgende beheersinstrumenten: tussentijdse exploitatieoverzichten, de bestuursrapportage per kwartaal, en de jaarrekening.

7.10. Allocatiebeleid

Het allocatiepercentage wordt vastgesteld door de kosten van de bovenschoolse begroting om te zetten in een percentage van de basisbekostiging en subsidie voor onderwijsachterstandenbeleid. Voor IKEC De Waterlelie wordt dit percentage lager vastgesteld omdat het groot onderhoud door derden wordt bekostigd. De allocatie wordt jaarlijks

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

bij het opstellen van de meerjarenbegroting geactualiseerd.

Het allocatiepercentage voor 2024-2026 is hoger dan in de begroting 2023-2026 was opgenomen. Dit wordt voornamelijk verklaard doordat de indexatie van de rijksvergoeding voor 2024 nagenoeg nihil is terwijl er wel een kostenstijging wordt verwacht voor de materiele kosten. Deze kostenstijgingen zijn geraamd op basis van de ontwikkelingen in 2023.

Het merendeel van de uitgaven voor 'voldoende en bekwaam personeel' uit het Koersplan 2022-2026 loopt ook na afloop van deze periode door. Dit gaat jaarlijks om € 315.000 en wordt voornamelijk uitgegeven aan de loonkosten voor schoolopleiders en stagevergoedingen. Vanaf 2027 moeten deze worden bekostigd uit de allocatie. Dit leidt tot een toename van de allocatie met 1%. Het is de verwachting dat er de komende jaren via de onderwijsregio's of vanuit DUS-I subsidies beschikbaar komen voor deze kosten. Hierover is nu echter nog niets bekend en daarom kan in de begroting hiermee nog geen rekening mee worden gehouden.

7.11. Investeringsbeleid

De uitgangspunten voor het investeringsbeleid zijn de vastgestelde vervangingstermijnen en de in het *Koersplan* geformuleerde doelstellingen. De investeringsbegroting is een onlosmakelijk onderdeel van de (meerjaren-) exploitatiebegroting. Deze investeringsbegroting wordt door de schooldirectie opgesteld en is gebaseerd op de vastgestelde vervangingstermijnen.

Het investeringsvolume neemt vanaf 2024 sterk toe door de stelselwijziging van de verwerking kosten voor groot onderhoud. Tot en met 2023 werden deze uitgaven ten laste van de voorziening onderhoud gebracht. Dit is een administratieve aanpassing, er verandert niets aan de planning en uitvoering van het groot onderhoud. Door de steeds verdergaande digitalisering van de lesmethoden en de diversiteit van methoden wordt het geïnvesteerde bedrag in papieren leermethoden steeds lager. Hiertegenover staat een sterke toename van de licentiekosten in de exploitatierekening.

In 2025 (en 2026) zijn grote investeringen gepland voor de vervanging van de in 2017 en 2018 aangeschafte touchscreens en de, tijdens het thuisonderwijs, extra aangeschafte en vervangen devices van leerlingen.

De duurzaamheidsinvestering in gebouwen in 2024 betreft de uit het private reserve gefinancierde voorgenomen investeringen in zonnepanelen op een viertal scholen.

7.12. Inkoop- en aanbestedingsbeleid

Panta Rhei heeft een overwegend decentraal inkoopbeleid. In dit decentrale inkoopbeleid is een beperkt aantal uitgaven benoemd die centraal worden ingekocht. De aanbesteding van energie en gas geschiedt via het inkoopcollectief *Scholen aan zet*. In dit decentrale inkoopbeleid is een aantal uitgaven benoemd die centraal worden ingekocht. Een onderdeel hiervan zijn de multifunctionals. Hiervoor heeft in 2023 een Europese aanbesteding plaatsgevonden die heeft geleid tot een nieuw contract dat 1 februari 2024 ingaat.

Voor 2024 t/m 2027 zijn grote investeringen in de ICT hardware begroot. Om in 2027 te kunnen voldoen aan het normenkader Informatiebeveiliging en privacy (IBP) is een centraal ingericht ICT-beheer van groot belang. Hiermee kan Panta Rhei enerzijds haar scholen ontzorgen en anderzijds toezien op de naleving van de gecompliceerde IBP-wetgeving. In 2024 worden Europese aanbestedingen opgestart van zowel het ICT-beheer van de scholen als de aanschaf van devices en touchscreens.

Investeringsbegroting 2023-2026	***2023*** **jaarrekening**	**2024 begroting**	**2025 begroting**	**2026 begroting**	**2027 begroting**
Meubilair / inventaris/ (buiten) speelmateriaal	€ 466.745	€ 372.000	€ 239.000	€ 320.000	€ 23.000
Leermethoden en leermiddelen	€ 138.974	€ 395.000	€ 224.000	€ 73.000	€ 68.000
ICT (computers, smartboards, devices)	€ 304.199	€ 379.000	€ 860.000	€ 697.000	€ 303.000
Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	€ 272.663	€ 193.000			
Groot onderhoud		€ 455.000	€ 341.000	€ 330.000	€ 220.000
Totaal	**€ 1.182.581**	**€ 1.794.000**	**€ 1.664.000**	**€ 1.420.000**	**€ 614.000**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

7.13. Treasury

Het treasurybeleid is conform de richtlijn *Beleggen, belenen en Derivaten OCW 2016*. Er zijn geen beleggingen, leningen en derivaten.

7.14. Onderwijsachterstandsmiddelen

Zoals toegelicht in het allocatiebeleid worden de onderwijsachterstandsmiddelen volledig toegevoegd aan de budgetten van de scholen die deze ontvangen. In 2023 is ca € 957.560 bekostiging onderwijsachterstandenbeleid ontvangen. Deze subsidie is ingezet voor formatie voor klassenverkleining en extra ondersteuning op de groepen zodat de leerlingen extra begeleiding kunnen krijgen.

7.15. Bezwaar beschikking rijksvergoeding augustus – december 2022

Per 1 januari 2023 is de bekostiging van het primair onderwijs na wetswijziging vereenvoudigd. Daarmee is de bekostigingssystematiek gewijzigd. Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een groot materieel probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een (school)jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek circa 93% voor het schooljaar 2022/23. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met circa 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor Panta Rhei neer op € 1.540.384. Voorzichtigheidshalve is dit bedrag niet als vordering op de balans per 31 december 2022 en 31 december 2023 opgenomen.

De minister stelt zich op het standpunt dat dit materieel grote probleem voor het schoolbestuur slechts “een boekhoud-technische correctie is aangezien de totale bekostiging van het Rijk naar scholen niet wijzigt door de vereenvoudiging”. De overgang van een oude naar een nieuwe bekostigingssystematiek is echter niet louter een papieren exercitie; de keuzes die daarbij worden gemaakt, hebben werkelijk een negatief effect op het onderwijsproces. De keuze van de minister om de schoolbesturen in 2022 fors minder bekostiging toe te kennen heeft reële consequenties. Deze korting heeft om meerdere redenen impact op de bedrijfsvoering van Panta Rhei:

- De korting heeft een substantiële invloed op de liquiditeitspositie waardoor minder in het onderwijs kan worden geïnvesteerd dan gewenst. Dit heeft geleid tot het uitstellen van geplande investeringen.
- Deze korting verlaagt ons eigen vermogen met 27% waardoor het vrij besteedbare vermogen sterk is verlaagd zodat minder kan worden besteed aan de doelen in het Koersplan in de jaren 2023-2026.
- De huidige inflatie is hoger dan de indexatie van de rijksvergoeding, door deze korting is er minder vermogen beschikbaar om dit uit het eigen vermogen te dekken. Door de samenloop van de inflatie, ontoereikende indexatie van de rijksvergoeding en deze korting is het onvermijdelijk dat dit leidt tot een vermindering van het budget voor personeel waardoor dit ten koste gaat van het primaire proces.
- Deze korting leidt met de actuele rentevergoedingen jaarlijks tot minimaal € 35.000 lagere rente-opbrengsten (uitgaand van actueel tarief 12 maands deposito).

Vandaar dat ons schoolbestuur samen met circa 230 schoolbesturen, juridisch begeleid door advocatenkantoor *Stibbe* en gecoördineerd vanuit de *PO-Raad*, gezamenlijk bezwaar hebben gemaakt tegen de beschikkingen voor de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. De financiële belangen en de relevante juridische vragen n.a.v. de beslissing op bezwaar van de minister zijn het volgens ons waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk met 221 schoolbesturen een beroep bij de rechtbank *Midden-Nederland* in te stellen tegen de beslissing op bezwaar van de minister. Op het moment van dit schrijven loopt deze beroepsprocedure. Een uitspraak wordt verwacht in de eerste helft van 2024.

7.16. Toekomstparagraaf

Onderwijsarbeidsmarkt

Het grootste risico voor scholen en daarmee schoolbesturen is de krapte op de arbeidsmarkt. Deze krapte zorgt voor zowel een kwalitatief als kwantitatief probleem. Aan de ene kant komt de onderwijskwaliteit hierdoor onder druk te staan. Tegelijkertijd zorgt de situatie voor een stevige onderhandelingspositie van bijvoorbeeld zzp’ers en detacheringsbureaus met stijgende kosten als gevolg. Vooralsnog is er geen zicht op een normalisering van de onderwijsarbeidsmarkt. Dit betekent dat de komende jaren ook nieuwe

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

scenario's moeten worden ontwikkeld en uitgeprobeerd zoals het anders organiseren van het onderwijs. Daarnaast dient Panta Rhei actief deel te nemen aan de nieuwe onderwijsregio's en moet het aantal opleidingsscholen worden vergroot. Aantrekkelijk werkgeverschap blijft onverminderd belangrijk.

Voorfinanciering van de CAO PO 2023-2024

Om de CAO-afspraken 2023-2024 te kunnen financieren is door de CAO-partijen aanspraak gemaakt op de beschikbare loonruimte voor 2024. Hiervoor is 3,93% benodigd die pas in september 2024 zal worden toegekend en in oktober wordt uitbetaald. Dit deel van de CAO-stijging moeten de schoolbesturen voorfinancieren. Voor Panta Rhei is dit ongeveer € 1,2 mln. Dit zal in 2024 beslag leggen op de liquiditeit waardoor ook de renteopbrengsten lager zullen zijn en mogelijk ook een temporisering van de voor 2024 geplande investeringen doorgevoerd moet worden.

Een dergelijke voorfinanciering was ook bij de CAO 2022-2023 afgesproken, het lijkt er dan ook op dat dit vaker zal voorkomen. Hierop kan echter geen beleid worden gevoerd maar dit kan bij een krappere liquiditeitspositie de bedrijfsvoering direct raken en een reden zijn om het buffervermogen bij de eerstvolgende update te verhogen.

Onzekerheid rijksvergoedingen/ nieuw kabinetsbeleid na verkiezingen

Omdat schoolbesturen financieel (bijna) volledig afhankelijk zijn van de rijksoverheid is de kabinetsformatie van wezenlijk belang. Afhankelijk van het regeerakkoord en de economische situatie kunnen na nieuwe verkiezingen of Prinsjesdag barre of juist zonnige tijden aanbreken. Op dit moment is nog niet duidelijk welke partijen het land zullen besturen de komende jaren. Dit is een risico omdat de kans bestaat dat er, afhankelijk van de formatie, wellicht minder geld naar het onderwijs gaat

Onzekerheid incidentele subsidies

PO-Raad en VO-raad laten onderzoek doen naar de toenemende omvang van tijdelijke subsidies en oormerken in de bekostiging van het primair en voortgezet onderwijs. Uit signalen en een eerste inventarisatie blijkt de zogenaamde doelfinanciering in beide sectoren enorm toe te nemen met als gevolg dat schoolorganisaties niet duurzaam kunnen investeren in onderwijskwaliteit. De PO-Raad vraagt schoolorganisaties om mee te werken aan het onderzoek, zodat de verdere gevolgen goed in kaart kunnen worden gebracht.

Het doel van het onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de omvang en samenstelling van doelfinancieringen de afgelopen jaren en de effecten hiervan voor klas, school en schoolorganisatie. De Onderwijsraad schetste in het advies ‘Een duidelijke positie van schoolbesturen’ dat het beleid en gedrag van de overheid het schoolbesturen moeilijk maakt om hun rol goed in te vullen. Dit komt door tegengestelde eisen en verwachtingen en doordat er ‘om het bestuur’ heen wordt gestuurd. De Onderwijsraad adviseert de overheid om het onderwijs zoveel mogelijk structureel te bekostigen en doelfinanciering beperkt in te zetten. Het hier aangekondigde onderzoek gaat daar verder op in.

De hierboven genoemde effecten van de substantiële tijdelijke subsidies die sinds Corona aan het primair onderwijs zijn verstrekt, zijn ook bij Panta Rhei merkbaar. Deze subsidies hebben de normale bedrijfsvoering verstoord. Het is door deze grote incidentele subsidies namelijk onvoldoende duidelijk hoeveel bekostiging we straks ontvangen en waarmee in het onderwijskundig en financieel beleid rekening kan worden gehouden. De tijdelijke subsidies hebben de afgelopen schooljaren voor werkdrukverlichting gezorgd door dat m.n. extra ondersteuners konden worden ingezet. Door het wegvallen deze extra ondersteuning zal de ervaren werkdruk naar verwachting weer toenemen. Daarnaast is het zo dat met tijdelijk geld onderwijspersoneel alleen tijdelijk kan worden aangesteld. Hierdoor is het moeilijk om, zeker in deze krappe arbeidsmarkt, nieuw personeel aan onze organisatie te binden. Zoals toegelicht in paragraaf **7.7** is ook bij het opstellen van de begroting 2024-2027 onzekerheid over de toekenning van enkele grote incidentele subsidies een thema.

Voorziening onderhoud vanaf 2024

Met ingang van 2024 zijn de verslaggevingsvoorschriften voor het verwerken van de kosten van groot onderhoud gewijzigd. De egalisatiemethode die Panta Rhei, net als veel andere schoolbesturen gebruikt, is dan niet meer toegestaan. Dat betekent dat Panta Rhei een stelselwijziging moet doorvoeren. Hierbij kon gekozen worden tussen het vormen van een voorziening Groot Onderhoud die per component wordt opgebouwd of het activeren/afschrijven van groot onderhoud. Deze stelselwijziging heeft alleen betrekking op de administratieve verwerking van de reservering van en uitgaven voor groot onderhoud. Dit verandert niets aan de kosten van het geplande

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

onderhoud en de huidige onderhoudsplanning. Uit de doorrekening van de scenario's blijkt dat:

- Bij keuze voor een voorziening binnen de stelselwijziging per 1-1-2024 een inhaaldotatie van 3,2 miljoen moet worden gedaan die de organisatie (financieel) vleugellam maakt.
- Door te kiezen voor de methode van activeren en afschrijven het buffervermogen van Panta Rhei op het beoogde niveau blijft en de bestemmingsreserves kunnen worden aangewend voor het doel waarvoor ze zijn gevormd.
- De stichting onderaan de streep in beide scenario's evenveel geld besteedt aan groot onderhoud en het in stand houden van haar gebouwen.

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek wordt per 1 januari 2024 overgegaan op de methode van activeren en afschrijven.

Het effect op de exploitatierekening 2024 van de stelselwijziging is in onderstaande tabel zichtbaar gemaakt.

Voor de meerjarenbegroting betekent deze stelselwijziging dat:

- De voorziening op 31-12-2023 geheel vrijvalt ten gunste van het eigen vermogen, dit is niet zichtbaar in het exploitatieoverzicht maar is een zogenoemde 'directe vermogensmutatie';
- De afschrijvingskosten jaarlijks zullen toenemen doordat de uitgaven aan groot onderhoud worden geactiveerd en over de economische levensduur worden afgeschreven en er jaarlijks nieuwe componenten bijkomen;
- De kosten voor klein onderhoud in de exploitatie zullen toenemen omdat er een minimum investeringsbedrag is afgesproken van € 5.000 per onderhoudsactiviteit;
- Er met name gedurende de eerste jaren na de stelselwijziging een significant verschil in het exploitatieresultaat ontstaat, waarbij in geval van activeren en afschrijven de jaarlijkse exploitatiekosten meer dan € 400.000 lager uitvallen dan in geval van het werken met een onderhoudsvoorziening.

Het hierboven genoemde voordeel van lagere exploitatiekosten betekent echter niet dat er meer geld overblijft voor onderwijs en personeel. De geplande onderhoudsuitgaven zullen uitgevoerd moeten worden. In de loop van de tijd wordt, ongeacht het gekozen stelsel, evenveel geld uitgegeven aan onderhoud. Dat betekent dat een strikt begrotingsbeleid moet worden gevoerd om te allen tijde over voldoende middelen te beschikken om (groot) onderhoud te kunnen plegen wanneer dit gepland en noodzakelijk is. Dat betekent dat de teruggang in kosten gepaard moet gaan met het realiseren van een evenzo groot jaarlijks begrotingsoverschot waaruit dan de bestemmingsreserve gevoed wordt ten behoeve van het toekomstige groot onderhoud. Hiermee krijgt het eigen vermogen naast de bufferfunctie voor het opvangen van toekomstige tegenvallers, ook meer en meer een financieringsfunctie om het in de toekomst geplande onderhoud te kunnen financieren. In de begroting 2024-2027 is hiermee al rekening gehouden en is het verschil tussen de in eerste instantie begrote dotatie (€ 650.000) en het totaal van de afschrijvingskosten en kosten voor klein onderhoud bij de resultaatbestemming toegevoegd aan een bestemmingsreserve Investeringen Groot Onderhoud.

Effect stelselwijziging groot onderhoud op resultaat	**Oud** **Voorziening**	**Nieuw** **activeren en afschrijven**
Dotatie voorziening	€ 650.000	-
Verhoging exploitatiekosten door ondergrens	-	€ 74.000
Afschrijvingskosten		€ 88.000
Totaal ten laste van exploitatie 2024	**€ 650.000**	**€ 162.000**
Bij resultaatbestemming toevoegen aan reserve		€ 488.000
Totaal kosten en reservering	**€ 650.000**	**€ 650.000**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

8. Bestuur en organisatie

8.1. Organisatie

Doelen/beoogde resultaten	Resultaat
De ambities uit het nieuwe Koersplan 2022-2026 worden op schoolniveau uitgewerkt in het schoolplan 2023-2027	●
Periodiek monitort de bestuurder de voortgang van de stand van zaken	●
Periodiek vindt in iedere school een zelfevaluatie plaats waarbij gebruik wordt gemaakt van audits.	●
De noodzakelijke/relevante beleidsdocumenten zijn actueel	●
Er wordt goedkeuring verleend door de RvT en instemming/positief advies door de GMR bij de voorgelegde beleidsdocumenten.	●
De procedure voor de werving van een nieuwe bestuurder is in april 2023 afgerond.	●

Het nieuwe Koersplan 2022-2026 wordt vertaald naar de Schoolplannen

Het *Koersplan 2022-2026* heeft de titel '*Krachtig koers houden'* en bevat vier strategische thema's die elk 2 of 3 ambities kennen. De thema's en ambities zijn in 2023 door de scholen opgenomen in het Schoolplan 2023-2027. In de tweede helft van 2023 zijn de drie strategische werkgroepen definitief ingedeeld en aan de slag gegaan.

Periodieke monitoring van de voortgang van de stand van zaken

De bestuurder bespreekt de voortgang van deze ambities regelmatig met schooldirecties, onder meer tijdens de rapportagegesprekken die hij twee keer per jaar, in het voorjaar en het najaar, op elke school voert.
Dit jaar stonden de rapportagegesprekken voor een deel in het teken van de bestuurderswisseling. Zo werd de vertrekkende bestuurder Harry van de Kant in de voorjaarsronde – die zich door omstandigheden uitstrekte tot ver in het najaar – door de schoolteams en leerlingen verrast: Door het uitvoeren van ludieke opdrachten kon hij puzzelstukjes 'verdienen'. Toen de puzzel was

gelegd gaf dit een mooie herinnering voor hem aan de Panta Rhei-organisatie.

De per 1 november aangetreden nieuwe bestuurder Mathieu Arnouts bracht in de laatste maanden van het jaar alle Panta Rhei-scholen een kennismakingsbezoek.

In het voorjaar van 2024 legde de nieuwe bestuurder Mathieu Arnouts zijn eerste ronde af om met de directies in gesprek te gaan. In deze gesprekken, die voortaan 'Koersgesprekken' worden genoemd, wordt vooral vooruitgekeken naar de ambities en de plannen van de school. De scholen hebben onder andere aangegeven waar zij nu staan m.b.t. de ambities uit het Koersplan. Dit is in kaart gebracht in het overzicht op blz. 45.

Zelfevaluatie: interne audits

In het kader van de professionele ontwikkeling maken we gebruik van interne audits. Eind 2022 werd het aantal auditteams - bestaande uit directieleden - teruggebracht van vier naar drie, en werd gestart met de voorbereidingen van de nieuwe auditronde.
Begin 2023 zijn drie scholen geauditeerd. Aan de hand van de door de school geschreven zelfevaluatie vonden klassenbezoeken en interviews met betrokkenen plaats, en werden de bevindingen vastgelegd in een rapportage.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Ambities uit het Koersplan 2022-2026 ***(Voortgang voorjaar 2024)***	Rb	Ess	MV	Te	LH	Em	SM	Mg	MXX	Ta	PC	Pa	Wll	MB	Wvs	Dok	Nts
Wij zijn ons bewust van de mogelijke gevolgen van kansen(on)gelijkheid en spannen ons als individu, maar ook als team, in om de kansengelijkheid te bevorderen.	🔵	⚪	🔵	🟢	🔵	🟢	🔵	🟢	🔵	🟢	🟢	🟢	🟢	🔵	🔵	🔵	🟢
We zijn vaardig in het objectief benaderen van leerlingen en het werken vanuit hoge verwachtingen waardoor kansengelijkheid wordt bevorderd.	🔵	🔵	⚪	🔵	🔵	🟢	🔵	🟢	🔵	⚪	🔵	🔵	🟢	🟢	🔵	🔵	🔵
We geven iedere leerling een eerlijk, objectief en passend advies over de uitstroom(verwachting).	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢
We houden naast het wettelijk curriculum oog voor relevante ontwikkelingen in de samenleving en nemen deze mee in ons onderwijsaanbod. Daarbij bewaken we de balans tussen het verwerven van kennis en vaardigheden.	🟢	🟢	🟢	🟢	🔵	🟢	🟢	🔵	🔵	🟢	🔵	🔵	🔵	🟢	🔵	🟢	🟢
We ontwikkelen een bestuursbrede visie op burgerschapsvorming die uitgewerkt wordt in concrete doelen. Daarna vertalen de scholen dit naar een samenhangend onderwijsaanbod, passend bij hun school.	🟢	🔵	🔵	🟢	🔵	⚪	🔵	🔵	🔵	🔵	🔵	🔵	🔵	🟢	🔵	🔵	🔵
We stellen een visie op voor duurzaamheid die vervolgens op alle niveaus uitgedragen wordt in voorbeeld.	🔵	🔵	🟢	🔵	🔵	⚪	⚪	🔵	⚪	🔵	🔵	⚪	⚪	⚪	⚪	🔵	⚪
We dragen zorg voor een goede begeleiding van startende leraren, zij-instromers en het inwerken van nieuw personeel.	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🔵	🟢	🔵	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢
We geven prioriteit aan het intern opleiden en nascholen van personeel, waaronder ook zij-instromers en stagiairs. Er is een aantrekkelijk (na)scholingsaanbod voor medewerkers in iedere fase van hun loopbaan.	🟢	🟢	⚪	🔵	⚪	🟢	🟢	🟢	🔵	🟢	🟢	🔵	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢
We maken afspraken met elkaar hoe een goede balans tussen werk en privé te realiseren en leggen deze vast in het werkverdelingsplan. We bieden ondersteuning door een ruim aanbod op het gebied van duurzame inzetbaarheid.	⚪	🟢	⚪	⚪	🔵	🟢	🟢	🟢	🔵	🔵	🟢	🔵	🔵	🔵	🔵	🔵	🟢
We geven de driehoek kind-ouder-school expliciet vorm en zoeken daarbij naar mogelijkheden om het kind een centrale rol te laten spelen én om educatief partnerschap vorm te geven.	⚪	🟢	🟢	🟢	🟢	🟢	🔵	🟢	🔵	🟢	🟢	🔵	🔵	🟢	🔵	🟢	🔵
We werken intensief samen met peuterspeelzalen/ kinderopvang waarbij afstemming plaatsvindt in voorschoolse educatie, waardoor een soepele(r) overgang plaats kan vinden van peuterspeelzaal/ kinderopvang naar groep 1/2	🔵	🟢	🔵	🟢	⚪	🔵	🔵	🟢	🟢	⚪	🔵	🟢	🟢	🔵	🟢	🔵	🟢

⚪ nog niet in dit jaarplan 🔵 in ontwikkeling 🟢 aantoonbaar gerealiseerd

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Beleidsdocumenten op orde
Alle noodzakelijke en relevante beleidsdocumenten zijn daar waar nodig geactualiseerd en terug te vinden op de Panta Rhei-website onder het kopje 'Beleid'.

Bestuurderswissel
Op 1 november startte onze nieuwe bestuurder Mathieu Arnouts. Na een inwerkperiode van zes weken nam hij half december het stokje (in dit geval: de voorzittershamer) over van de vertrekkende bestuurder Harry van de Kant.

Op 13 december namen we afscheid van Harry. Na 44 jaar in en voor het primair onderwijs te hebben gewerkt, waarvan 20 jaar als bestuurder en 8 jaar als bestuurder van Panta Rhei, gaat hij genieten van zijn pensioen. De feestelijkheden vonden plaats bij *Van der Valk Nootdorp Den Haag*. Tijdens een lunch met de RvT, de (adjunct)directeuren en de collega's van het bestuursbureau is Harry toegesproken, toegezongen en uiteraard bedankt voor zijn grote bijdrage aan Panta Rhei. Aansluitend konden alle Panta Rhei-collega's samen met een groot aantal genodigden feestelijk het glas heffen op de Panta Rhei-kerstborrel. Alle scholen hadden een filmpje gemaakt; deze 17 bijdragen waren gemonteerd tot een fantastisch eerbetoon. Daarnaast sprak Wethouder Keus Harry lovend toe. Na een dankwoord van Harry en nadat hij iedereen uit de lange rij aanwezigen de hand had geschud, eindigde de bijeenkomst.

8.2. Verslag van het directeurenoverleg

De directeuren van onze scholen komen zo'n acht keer per jaar bijeen in het directeurenoverleg (DO). Het voorzitterschap van het overleg is in handen van een van de directeuren. Deze voorzitter vormt samen met twee collega-directeuren, de bestuurder en de managementassistente de agendacommissie.
In 2023 werd het voorzitterschap ingevuld door *Jenny Kossen (*directeur *De Walvis).* Daarnaast maakten de directeuren *Eric Koele (Maria Bernadette, Leidschendam)* en *Ed Schut (Essesteijn, Voorburg)* deel uit van de agendacommissie. De laatste directievergadering van het schooljaar werd afgesloten met een lunch in restaurant *PUURR (Leidschendam)* waarbij alle directies en medewerkers bestuursbureau aanwezig waren.

Op de eerste woensdagmiddag van het nieuwe schooljaar trapten de directieleden en de medewerkers bestuursbureau traditiegetrouw het nieuwe schooljaar af. Dit gebeurde dit keer in Kookstudio Letscooktogether. De middag stond in het teken staan van eten, drinken en gezelligheid waarbij in groepen diverse tapas werden bereid én opgegeten.

Begin november vond een tweedaagse voor alle directies en bestuurder plaats bij Hotel Flora Batava in Nieuwersluis. Na de zomer waren er op 12 van de 17 scholen wijzigingen geweest in de directies en daarnaast was de nieuwe bestuurder gestart. Tijdens de tweedaagse was er daarom volop gelegenheid om elkaar beter te leren kennen, maar ook de individuele en gezamenlijke talenten te ontdekken en te verkennen.

Directieleden en bestuursbureaumedewerkers bereiden samen tapas in Kookstudio Letscooktogether.

8.3. Verslag van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

De gemeenschappelijke medezeggenschaps-raad (GMR) telt 17 zetels. De MR van elke school kiest op basis van een roulatierooster per zittingsperiode van drie jaar afwisselend een ouder- of een personeelslid voor de GMR. Helaas lukt het niet om elke zetel te bezetten; in

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

het afgelopen jaar waren er drie tot zes vacatures. Elk GMR-lid neemt deel in een van de drie werkgroepen: Bedrijfsvoering, Onderwijs en personeel, en Projecten. Deze werkgroepen hebben een belangrijke taak in de kritische voorbereiding van instemmings- en adviesaanvragen en andere onderwerpen. Zij komen daarvoor zo nodig een week voor de GMR-vergadering bij elkaar, als daar aanleiding voor is samen met de bestuurder of één van de stafspecialisten.

Dagelijks bestuur van de GMR

Het dagelijks bestuur bestaat uit de GMR-voorzitter en de voorzitters van de drie werkgroepen. Samen met de bestuurder en de ambtelijk secretaris vormen zij de agenda-commissie. Per schooljaar wordt een planning gemaakt in de vorm van een jaarkalender, die breed in de organisatie wordt verspreid.

De GMR-vergaderingen

Er waren in 2023 vijf reguliere GMR-vergaderingen en drie extra online-bijeenkomsten. In alle gevallen kon de GMR positief reageren op de instemmings- en adviesaanvragen. Naast de vaste jaarlijks terugkerende onderwerpen als

- het bestuursformatieplan
- de (meerjaren)begroting en
- de bestuursrapportages

werd gesproken over

- de BOVO-procedure
- de doorstroomtoets
- de arbeidsmarkttoelage voor scholen met veel achterstandsleerlingen
- de kaderbrief begroting 2024
- de gesprekkencyclus
- het lerarentekort en
- de onderwijskwaliteit.

Dit laatste onderwerp was het hele schooljaar 2022-2023 een vast thema in elke vergadering. In dat kader waren er dit jaar presentaties over

- Focus PO en
- Een methodiek van één van de scholen om leerdoelen voor kleuters in beeld te brengen.

Aanpassing GMR-reglement

In het najaar besloot de GMR om voortaan GMR-leden de optie te bieden om de zittingstermijn twee keer te verlengen met een jaar, waarop het

- GMR-reglement
- Medezeggenschapsstatuut
- GMR-huishoudelijk reglement

werden aangepast.

Afscheid van Harry van de Kant

In de laatste vergadering van het jaar werd afscheid genomen van de vertrekkende bestuurder Harry van de Kant. De GMR bedankte hem voor de prettige samenwerking: De vergaderingen met hem hadden steeds een open sfeer gehad en de GMR voelde zich tijdig en goed geïnformeerd.

Jaarlijkse avond voor MR-leden: Een schoolplan dat leeft!

Jaarlijks organiseert de GMR-werkgroep *Projecten* namens de GMR een avond voor alle MR-leden waarvoor ook de directeuren worden uitgenodigd. In 2023 vond deze plaats op 26 januari bij Van der Valk in Nootdorp met als thema: “Een schoolplan dat leeft!”.

In korte presentaties lieten vier scholen zien hoe zij dit proces vormgeven en hoe je kunt voorkomen dat het schoolplan een papieren tijger wordt. Tussendoor was er volop gelegenheid voor onderlinge uitwisseling en konden deelnemers op een ideeënmuur suggesties achterlaten voor het enthousiasmeren en werven van nieuwe leden voor de MR en GMR. Als slot konden de MR-leden met hun eigen directeur nog even de oogst van de avond doornemen.

Halfjaarlijkse gesprekken met de raad van toezicht (RvT)

Jaarlijks spreekt de GMR minimaal tweemaal met de RvT. De voorzitters bepalen samen de gespreksonderwerpen. De geledingen zijn beurtelings bij elkaar te gast. Dit jaar vonden deze gesprekken plaats in maart en in december. Er werd onder meer gesproken over de rollen van de GMR en RvT, het lerarentekort, de werving voor bestuurder, de bestuurswisseling en de kennismaking met de nieuwe bestuurder.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

MR-leden en directies met elkaar in geprek op de jaarlijkse (G)MR-avond op 26 januari 2023

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

8.4. Verslag van het college van bestuur (CvB)

Doelen/beoogde resultaten	Realisatie
De bestuurder brengt tweemaal per jaar een bezoek aan de scholen. Hij bespreekt de ontwikkelingen met de schooldirectie, brengt een bezoek aan een of meer groepen en sluit aan bij de teamlunch.	●
De bestuurder voert jaarlijks met elke directeur een gesprek conform de gesprekkencyclus	●
De bestuurder voert jaarlijks met elke medewerker van het bestuursbureau en met de bovenschoolse medewerkers een gesprek conform de gesprekkencyclus	●
Genomen bestuursbesluiten worden bijgehouden in een register en kenbaar gemaakt in de kwartaalrapportage.	●
De bestuurder werkt aantoonbaar aan zijn professionalisering	●

Bestuursbesluiten

Het college van bestuur bestaat uit één persoon waardoor er geen sprake is van formele bestuursvergaderingen. Wel wordt een register van bestuursbesluiten bijgehouden dat elk kwartaal wordt gepubliceerd in de bestuursrapportage.

De bestuursbesluiten in 2023 betroffen voor het grootste deel jaarlijks terugkerende onderwerpen op het gebied van personeel, financiën en onderwijs. Omdat eind 2022 duidelijk werd dat de gemiddelde schoolgrootte niet meer toereikend was om twee kleine basisscholen in stand te houden, werd in maart 2023 besloten tot samenvoeging van RKBS Maerten van den Velde (05DM) met RKBS De Lusthof (08NI) onder het BRIN-nummer van RKBS De Lusthof (09NI). De beide scholen behouden hun eigen naam, locatie en zelfstandigheid. Dit is besproken met de beide directies en medezeggenschapsraden en ook schriftelijk vastgelegd.

Inspiratielezing

Sinds een aantal jaren nodigt de bestuurder in het najaar een spreker uit om een inspirerende lezing te houden voor de schooldirecties en andere vertegenwoordigers van organisatiegeledingen.
Dit jaar was de gastspreker *Bertold Gunster,* grondlegger van het Omdenken, regisseur, schrijver, en spreker.

Op de bekende inspirerende, wervelende, humoristische, maar ook gevoelige en stof tot nadenken gevende wijze nam *Bertold Gunster* de aanwezigen mee in de kunst van het Omdenken. Vervolgens werd onder het genot van een uitgebreid buffet nog lang nagesproken door de aanwezigen.

Berthold Gunster

De bestuurder: professionalisering en nevenactiviteiten

- De bestuurder vertegenwoordigt Panta Rhei in diverse reguliere overleggen binnen de gemeenten *Leidschendam-Voorburg*, *Voorschoten* en *Oegstgeest* en in specifieke werkgroepen gericht op de nieuwbouw van basisscholen (*Maria Bernadette*).
- De bestuurder is lid van
  - de algemene ledenvergadering van samenwerkingsverband *PPO Leiden*;
  - de Raad van Aangeslotenen van samenwerkingsverband *SPPO Haaglanden* en
  - het algemeen bestuur van Sterk voor Noord
  - de stuurgroep van AOS Ieder1LeertAnders

Tot de professionaliseringsactiviteiten behoorden onder andere het bijwonen van webinars van de *PO-Raad.*
De bestuurder heeft geen betaalde/onbetaalde nevenactiviteiten.

8.5. Klachten

Panta Rhei hanteert een *klachtenregeling*. Zowel de regeling als de toelichting zijn terug te vinden op de website. *Mevrouw mr. Janet Ranke* is tot de zomer van 2024 de externe vertrouwenspersoon. Begin

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

2024 is gestart met het zoeken naar een nieuwe externe vertrouwenspersoon.

Er is in 2023 in een aantal gevallen contact geweest tussen ouders, de schooldirecteur en de senior stafspecialist Onderwijs en Kwaliteit naar aanleiding van zorgen of door ouders ervaren knelpunten. Deze kwesties konden, in een enkel geval met betrokkenheid van de externe vertrouwenspersoon, op schoolniveau worden opgelost.

Er werd in 2023 een klacht ingediend bij de *Landelijke Klachten Commissie*. De commissie heeft deze klacht niet ontvankelijk verklaard.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

9. Jaarverslag van de raad van toezicht (RvT)

De samenstelling van de RvT in 2023

Naam	*Bezoldigde functie*	*Overige maatschappelijke functies*	*Aandachtsgebieden in de raad van toezicht*	*Eerste benoeming*	*Aftredend/Einde zittingstermijn*
Corinne (C.A.M.J.) van Hameren	Advocaat, Ministerie van Binnenlandse Zaken	Lid van de raad van toezicht ouderenzorg-organisatie PCSOH, Hoofddorp/ Nieuw-Vennep	Voorzitter Financiën (auditcommissie) Werkgeverschap (remuneratie-commissie)	1-4-2016	1-4-2024 (herbenoemd in 2019)
Erwin (E.S.) Devilee	Ondernemer, financieel-administratieve ondersteuning voor het MKB	Lid klankbordgroep Leo Kannerschool SO	Vice voorzitter Financiën (auditcommissie)	1-9-2020	1-9-2024 (herbenoembaar)
Carolien (J.C.) Gravesteijn	Lector Ouderschap & Ouderbegeleiding, Hogeschool Leiden	Lid van de raad van toezicht Stichting 't Kabouterhuis, Amsterdam	Onderwijs en kwaliteit (onderwijs-commissie)	1-6-2020	1-6-2024 (herbenoembaar)
Nick (N.R.) Snoeker	Hoofd bedrijfsvoering, Maris College Den Haag Docent Internal Control, Erasmus Universiteit	Gastdocent Haagse Onder-wijsacademie, Den Haag Vrijwilliger Jiu Jitsu docent Kiai Sport, Den Haag	Onderwijs en kwaliteit (onderwijs-commissie)	1-4-2022	1-4-2026 (herbenoembaar)
Marie-Louise (M.L.) van Mourik	Verbeelders van verandering: organisatie-advies en ondersteuning/ trainer, interim bestuurder	Commissaris Van Ede & Partners Facilitator Foundation for naturel leadership	Werkgeverschap (remuneratie-commissie)	1-9-2022	1-9-2026 (herbenoembaar)

De *raad van toezicht* houdt toezicht op de kwaliteit van het handelen van de bestuurder en de continuïteit van de organisatie, en komt daartoe periodiek in vergadering bijeen. De bestuurder is daarbij doorgaans aanwezig.

Samenstelling RvT

Er waren dit jaar geen wisselingen in de samenstelling van de raad van toezicht.

Commissies

De *RvT* kent drie commissies:

- De *auditcommissie* kwam in 2023 vier keer bij elkaar. Gespreksonderwerpen waren de (controle op de) jaarrekening, de (meerjaren)begroting, informatie over actuele ontwikkelingen en de stelselwijziging verwerking kosten groot onderhoud.
- De *onderwijscommissie* vergaderde één keer met de plaatsvervangend senior stafspecialist Onderwijs en Kwaliteit en de bestuurder en besprak onder meer de onderwijsresultaten en nieuwe ontwikkelingen.
- De *remuneratiecommissie* voerde in februari 2023 een functioneringsgesprek met de bestuurder.

Vergaderingen

Gedurende het jaar waren er vijf geplande reguliere vergaderingen in aanwezigheid van de bestuurder, en een onderlinge vergadering over de zelfevaluatie. Elk jaar staat de statutair benodigde goedkeuring van de begroting en de jaarrekening op de *RvT*-

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

agenda. Verder vormen de kwartaalrapportages van het bestuur een vast terugkerend agendapunt. Dit geeft de bestuurder de gelegenheid om actuele ontwikkelingen toe te lichten en verhelderingsvragen te beantwoorden. Tijdens de vergaderingen werd dieper ingegaan op analyses en afwegingen, en werden zorgelijke of succesvolle ontwikkelingen besproken. Onderwerpen die onder andere aan bod kwamen waren het lerarentekort, werkdruk en verzuim, basisvaardigheden, inzet van *NPO*-middelen, ICT/AVG en het wervingstraject voor de nieuwe bestuurder, de communicatie rond de bestuurderswisseling en het afscheid van de vertrekkende bestuurder.

Benoeming nieuwe bestuurder

Met pensioendatum van de bestuurder is in 2022 onder begeleiding van het bureau *B&T* een functieprofiel opgesteld en een benoemingsadviescommissie (*BAC*) samengesteld. Begin 2023 is gestart met een wervingscampagne en in maart kon de BAC een kandidaat aan de raad voordragen. Na positief advies van de GMR is in april 2023 Mathieu Arnouts benoemd tot nieuwe bestuurder.

Doelmatige aanwending van rijksmiddelen

Eén van de taken als intern toezichthouder is het toezien op de financiële doelmatigheid. In 2023 is dit met name ingevuld in de *auditcommissie*, maar ook in de gehele *RvT* door in de vergaderingen de kwartaalrapportages te bespreken evenals de managementletter en het accountantsverslag van de accountant naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole.

Contact met de organisatie

De *RvT* laat zich periodiek door diverse geledingen informeren over de algemene gang van zaken in de organisatie of over specifieke ontwikkelingen. Zo sprak de raad in 2023 twee keer met (een afvaardiging van) de *GMR*, twee keer met de directeuren (onder andere over het probleem van het lerarentekort) en een keer met de medewerkers van het bestuursbureau. Deze gesprekken vinden plaats aan de hand van vooraf uitgewisselde gespreksonderwerpen. De bestuurder is bij deze gesprekken niet aanwezig. Daarnaast waren er meerdere informele overleggen tussen de bestuurder en de voorzitter van de RvT.

Jaarlijks bezoekt de *RvT* – steeds in koppels van twee leden - in twee rondes een aantal scholen. In 2023 werden tien scholen bezocht. De *RvT* hecht grote waarde aan deze contactmomenten.

Zelfevaluatie

In februari 2023 kwam de RvT onderling bij elkaar om, onder begeleiding van een externe deskundige van Public Spirit, een zelfevaluatietraject te doorlopen. Een van de afspraken die daaruit voortkwam was de actualisering van het toezichtkader.

Toezichtkader

In november 2023 heeft de raad de nieuwe versie van het Toezichtkader goedgekeurd. Hierin beschrijft de RvT de voorgestane wijze van intern toezicht houden en de visie die daaraan ten grondslag ligt. In een toetsingskader wordt dit vertaald in meetbare en toetsbare gegevens. De raad kijkt terug op een mooi intern proces en wil het document vanaf nu betrekken bij de jaarlijkse zelfevaluatie

Ontwikkeling van RvT leden

De RvT-leden vullen hun professionele ontwikkeling op verschillende wijze in, afhankelijk van eigen voorkeuren en behoefte van Panta Rhei. De *RvT* is lid van de *VTOI/NVTK*.

Honorering

Per 1 april 2023 verhoogden de RvT-leden hun vergoeding naar € 8.760 per jaar per lid (was: € 6.804) en voor de voorzitter € 12.576 (was: € 9.072). De vergoedingen liggen ruimschoots onder de maxima van 10% (€ 17.300) respectievelijk 15% (€ 25.950) die zijn afgeleid van het voor *Panta Rhei* geldende bezoldigingsmaximum op basis van de *Wet Normering Topinkomens.*

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

B. DE JAARREKENING

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Stichting Panta Rhei

Jaarrekening 2023

Telefoon: 070-3879900
Website: www.stichtingpantarhei.nl
E-mail: info@stichtingpantarhei.nl

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Pagina

Jaarrekening

Inhoudsopgave

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2023	56
Staat van baten en lasten 2023	58
Kasstroomoverzicht 2023	59
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	60
Toelichting op de balans na resultaatbestemming per 31 december 2023	67
Overzicht geoormerkte doelsubsidies OCW	71
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	72
Toelichting op de staat van baten en lasten 2023	74
(Voorstel) bestemming van het resultaat	78
Gebeurtenissen na balansdatum	79
Overzicht verbonden partijen	80
WNT-verantwoording 2023	81

Overige gegevens

Gegevens over de rechtspersoon	85
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	86
Ondertekening van de jaarrekening	90

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2023

1	Activa	31 december 2023		31 december 2022	
		€		€	
1.1.2	***Materiële vaste activa***				
1.1.2.1	Gebouwen en verbouwingen	777.800		580.936	
1.1.2.3	Inventaris en apparatuur	4.552.708		4.690.728	
1.1.2.4	Overige materiële vaste activa	921.098		913.497	
			6.251.606		6.185.161
1.2.2	***Vorderingen***				
1.2.2.1	Debiteuren	10.410		0	
1.2.2.2	Ministerie van OCW	49.296		0	
1.2.2.3	Gemeenten	185.906		145.261	
1.2.2.15	Overlopende activa	882.299		726.939	
			1.144.064		872.200
1.2.4	***Liquide middelen***				
1.2.4.2	Banken	3.482.851		3.613.443	
			3.482.851		3.613.443
	Totaal Activa		**10.878.521**		**10.670.804**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2023

2	Passiva	31 december 2023		31 december 2022	
		€		€	
2.1	***Eigen vermogen***				
2.1.1.1	Algemene reserve	2.241.820		2.216.919	
2.1.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	2.308.255		2.607.233	
2.1.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	451.884		424.207	
			5.001.959		5.248.359
2.2	***Voorzieningen***				
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	692.939		686.171	
2.2.3	Voorziening groot onderhoud	853.636		1.049.778	
			1.546.575		1.735.949
2.4	***Kortlopende schulden***				
2.4.6	Gemeenten	0		202.395	
2.4.8	Crediteuren	521.107		363.740	
2.4.9.1	Loonheffing en premies	1.420.174		1.344.488	
2.4.10	Pensioenpremies	403.783		375.950	
2.4.12	Overige kortlopende schulden	50.726		18.066	
2.4.19	Overlopende passiva	1.934.197		1.381.857	
			4.329.987		3.686.496
	Totaal Passiva		**10.878.521**		**10.670.804**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Staat van baten en lasten 2023

		Realisatie 2023 In €	Begroting 2023 In €	Realisatie 2022 In €
3	**Baten**			
3.1	Rijksbijdragen OCW	37.659.003	35.701.033	35.894.937
3.2	Overige overheidsbijdragen en subsidies	516.264	422.460	523.884
3.5	Overige baten	1.046.764	681.900	699.989
	Totaal Baten	**39.222.031**	**36.805.393**	**37.118.810**
4	**Lasten**			
4.1	Personele lasten	32.858.021	30.618.075	31.250.082
4.2	Afschrijvingen	1.116.135	1.091.416	1.122.064
4.3	Huisvestingslasten	2.519.113	2.479.255	2.242.547
4.4	Overige instellingslasten	3.004.613	2.654.229	2.675.146
	Totaal Lasten	**39.497.882**	**36.842.975**	**37.289.839**
	Saldo baten en lasten	**-275.851**	**-37.582**	**-171.029**
5	**Financiële baten en lasten**			
6.1	Financiële baten	29.451	0	0
6.2	Financiële lasten	0	0	-11.172
	Saldo financiële baten en lasten	**29.451**	**0**	**-11.172**
	Exploitatieresultaat	**-246.400**	**-37.582**	**-182.201**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Kasstroomoverzicht 2023

	2023		2022	
	€		€	
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten	-275.851		-171.029	
Afschrijvingen	1.116.135		1.122.064	
Mutaties werkkapitaal				
- Vorderingen	-271.864		1.490.857	
- Kortlopende schulden	643.491		379.779	
Mutaties voorzieningen	-189.374		-123.982	
		1.022.537		2.697.689
Ontvangen interest	29.451		0	
Betaalde interest	0		-11.172	
		29.451		-11.172
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa	-1.182.580		-1.914.882	
		-1.182.580		-1.914.882
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Mutatie overige langlopende schulden	0		-10.236	
		0		-10.236
Mutatie liquide middelen		-130.592		761.399
Beginstand liquide middelen	3.613.443		2.852.044	
Mutatie liquide middelen	-130.592		761.399	
Eindstand liquide middelen		3.482.851		3.613.443

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Activiteiten

Stichting r.-k., Algemeen Bijzonder en OpenbaarPrimair Onderwijs PANTA RHEI
(hierna: Stichting Panta Rhei) verzorgt onderwijs aan de bij de scholen ingeschreven leerlingen.

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld, uitgaande van de continuïteitsveronderstelling met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De in de jaarrekening opgenomen bedragen zijn in hele euro's.

Vergelijking met vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten.

schattingen hebben betrekking op:
- de waardering van materiële vaste activa, waaronder de gehanteerde afschrijvingstermijnen;
- de verwachte onderhoudsuitgaven bij bepaling van de voorziening onderhoud;
- de bepaling van personele voorzieningen.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Tevens worden rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen aangemerkt als verbonden partij. Hetzelfde geldt vor statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs onder aftrek van eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.
Er wordt een activeringsgrens gehanteerd van € 500, investeringen onder de € 500 worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Schoolgebouwen

Het economisch eigendom van de gebouwen is in handen van de gemeente en het juridisch eigendom berust bij het bevoegd gezag. Op terreinen wordt niet afgeschreven.
Voor kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Inventaris en duurzame leer- en hulpmiddelen

Als ondergrens voor het activeren van duurzame middelen wordt een bedrag van € 500 aangehouden. Deze ondergrens geldt per artikel of voor een groep van samenhangende artikelen.
De gehanteerde categorieën materiële vaste activa en de bijbehorende afschrijvingspercentages zijn:

Gebouwen en verbouwingen		5,00%
Meubilair	6,67%	14,30%
Inventaris en apparatuur		20,00%
ICT- Devices	20,00%	25,00%
ICT- Touchscreens/smartboards		12,50%
ICT-Overige	10,00%	25,00%
Leermiddelen		11,11%

De afschrijving kan nooit over een langere periode plaatsvinden dan de technische levensduur.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn.
Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.
Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.
Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Financiële instrumenten
Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waar (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien de instrumenten bij de vervolgwaardering niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverminderingen in de staat van baten en lasten, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handels- en overige vorderingen
Handels- en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen
Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

Afgeleide financiële instrumenten
Stichting Panta Rhei maakt geen gebruik van financiële derivaten en beperkt de risico's (renterisico, kasstroomrisico en kredietrisico) door gebruik te maken van de rekening-courant en spaarrekeningen, rekening houdend met de voorwaarden uit de Regeling belenen van 6 juni 2016 met kenmerk WJZ/800938 en de aanvulling daarop zoals opgenomen in de regeling van 19 december 2018 met kenmerk FEZ/1402273.

Vlottende activa

Vorderingen
De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het onderdeel "financiële instrumenten".

Liquide middelen
De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld in de toelichting op de balans, ter vrije beschikking van het bevoegd gezag en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.
Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van het bevoegd gezag worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen Vermogen

Algemene reserve
De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen de baten en lasten. Deze reserve dient ter dekking van eventuele toekomstige exploitatietekorten.
Reserves worden geacht uit publieke middelen te zijn opgebouwd tenzij expliciet anders is vermeld in de toelichting op de balans.
Bestemmingsreserves worden gevormd met als doel deze in de toekomst aan te wenden voor een specifiek doel. Bestemmingsreserves zijn gevormd op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Bestemmingsreserve publiek
Deze publieke reserve betreft het door het bevoegd gezag reeds bestemde gedeelte van de exploitatieoverschotten van het bevoegd gezag tot en met het verslagjaar.

Bestemmingsreserve privaat
Aan deze reserve ligt een private herkomst ten grondslag. De reserve is in het verleden tot stand gekomen vanuit private middelen op schoolbankrekeningen. Zo lang geen specifieke bestemming is gegeven aan dit private vermogen muteert de reserve niet.

Resultaatbestemming
De bestemming van het resultaat aan de algemene reserve dan wel de bestemmingsreserve vindt plaats op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Het resultaat wordt in principe toegevoegd of onttrokken aan de publieke reserve tenzij aan de middelen een private herkomst ten grondslag ligt.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen contante waarde. Aan hand van de looptijd en de disconteringsvoet is bepaald dat het effect van de tijdswaarde niet materieel is, waardoor de voorzieningen conform RJ 252 effectief gewaardeerd zijn tegen nominale waarde.

Onderhoudsvoorziening
De onderhoudsvoorziening is gevormd ter egalisatie van de kosten die verbonden zijn aan het meerjarig planmatig onderhoud en de exploitatievoorzieningen van de gebouwen van het bevoegd gezag. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op de verwachte kosten en de periodiciteit waarmee onderhoudswerken naar verwachting worden uitgevoerd op basis van een opgesteld onderhoudsplan dat door het bevoegd gezag is goedgekeurd. Het uitgevoerde groot onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

De grondslag voor de bepaling van de dotatie aan de voorziening onderhoud is ongewijzigd. Het bevoegd gezag maakt voor de bepaling van de dotatie aan de voorziening onderhoud gebruik van de tijdelijke regeling 2018 en 2019 zoals vastgelegd in de regeling van 21 maart 2019 met nr. FEZ (EDOC-1440924). De overgangsregeling is verlengd tot en met 2023.

Pensioenvoorziening
Het bevoegd gezag heeft voor haar werknemers een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegd-pensioenregeling, waarbij de toegezegde pensioenuitkeringen gebaseerd zijn op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, en wordt - conform de in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging - in de jaarrekening verwerkt als toegezegde-bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Pensioenrechten

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds (beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse dekkingsgraden) dit toelaat. Naar de stand van januari 2024 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 113,9%. Naar de stand van 31 december 2023 is de dekkingsgraad van het pensioenfonds 110,5% (bron: website www.abp.nl).
De Stichting Panta Rhei heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Stichting Panta Rhei heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Personeelsvoorzieningen

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea is gevormd ter dekking van de kosten van jubileumgratificaties die op grond van de CAO dienen te worden betaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de datum van indiensttreding, leeftijd van betrokkene(n), blijfkanspercentage en een uitkering bij 25 en 40 jarig jubileum conform de CAO. De voorziening is berekend met een disconteringsvoet van 2,5%. De overige voorzieningen tegen nominale waarde.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

In de voorziening duurzame inzetbaarheid is de verplichting per ultimo jaar opgenomen voor uitsluitend het gespaarde aanvullende verlof volgens de CAO PO. Met het basisbudget (40 uur bij ft) in combinatie met het aanvullende budget vanaf 57 jaar (130 uur bij ft) kunnen keuzes worden gemaakt die passen binnen de levensfase en de persoonlijke situatie en die de duurzame inzetbaarheid vergroten.

Voorziening langdurig zieken

De voorziening langdurig zieken is opgenomen ter dekking van de toekomstige loonkosten van personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend, geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

Voorziening uitkeringskosten

Voor de toekomstige WW-verplichtingen is een voorziening gevormd. Bij de berekening is rekening gehouden met de medewerkers die per belansdatum een WW uitkering ontvangen en een inschatting van de werkhervattingskans per medewerker.

Kortlopende schulden

De grondslagen voor de waardering van schulden zijn beschreven onder het onderdeel “financiële instrumenten”.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten

Rijksbijdragen
Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de personele en materiele exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie van OCW. De ontvangen (normatieve) rijksbijdragen uit hoofde van de basisbekostiging (lumpsum) worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten.

Niet geoormerkte OCW-subsidies (subsidies die volledig vrij besteedbaar zijn) worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft volledig als baten verwerkt in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (G1-doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten verwerkt in de staat van baten en lasten. De subsidies waarvoor nog niet (alle) activiteiten (prestaties) zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de vooruitontvangen subsidies OCW (overlopende passiva) zolang de bestedingstermijn (subsidietijdvak) nog niet is verlopen.

Geoormerkte OCW-subsidies met verrekeningsclausule (G2-doelsubsidies waarbij het overschot wordt terugbetaald) worden naar rato van de voortgang van de subsidiabele lasten verwerkt in de staat van baten en lasten. De nog niet bestede subsidies per balansdatum worden verantwoord onder de vooruitontvangen subsidies OCW (overlopende passiva) zolang de bestedingstermijn (subsidietijdvak) nog niet is verlopen. Zodra de bestedingstermijn (subsidietijdvak) is verlopen, wordt het restant gepresenteerd als kortlopende verplichting.

Overige overheidsbijdragen
Dit betreft subsidies van Gemeenten en andere overheidsinstanties m.u.v. het Ministerie van OCW voor zover de bijdragen niet als doelsubsidies in het kader van de huisvestingsverordening in mindering zijn gebracht op de lasten.

Overige baten
Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet zijn verstrekt door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Lasten

Personeelslasten
Onder de personele lasten zijn opgenomen de lonen en salarissen van het personeel in dienst van het bevoegd gezag verminderd met ontvangen uitkeringen van Vervangingsfonds en uitkeringsinstanties. Tevens zijn onder deze noemer opgenomen de overige personele lasten.

Afschrijvingen
De afschrijvingslasten worden berekend over de aanschaffingsprijs op basis van de onder materiële vaste activa vastgelegde criteria rekening houdend met de economische levensduur.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Huisvestingslasten
Onder de huisvestingslasten worden de kosten van huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten
De overige lasten, die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs, worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Rentebaten en rentelasten
De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente opbrengsten en -kosten en kosten van ontvangen leningen

Resultaat
Onder resultaat wordt verstaan het resultaat van het bevoegd gezag inclusief de financiële baten en lasten. Het resultaat is in de balans verwerkt conform de in de jaarrekening opgenomen resultaatbestemming.

Kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.
De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord.
Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.
Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.
De verkrijgingsprijs van de verworven materiële activa en financiële activa is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Toelichting op de balans na resultaatbestemming per 31 december 2023

1 Activa

Vaste activa

	Materiele vaste activa	Verkrijgings prijs t/m 2022	Cum.afschr. t/m 2022	Boek waarde 31-dec-22	Investe-ringen 2023	Desinveste ringen 2023	Afschrij-vingen 2023	Boek waarde 31-dec-23
1.1.2.1	Gebouwen en verbouwingen	802.714	-221.778	580.936	238.237	0	-41.373	777.800
1.1.2.3.0	Meubilair	3.932.102	-1.235.007	2.697.095	325.117	0	-287.005	2.735.207
1.1.2.3.1	Inventaris en apparatuur	807.205	-366.709	440.496	120.348	0	-65.283	495.561
1.1.2.3.2	ICT	3.257.235	-1.704.098	1.553.137	304.199	0	-535.396	1.321.940
1.1.2.4.0	Duurzame leermiddelen	1.657.064	-834.227	822.837	138.974	0	-173.669	788.142
1.1.2.4.1	Overige materiële vaste activa	116.788	-26.128	90.660	21.280	0	-13.409	98.531
1.1.2.5.2	Activa in uitvoering	0	0	0	34.425	0	0	34.425
		10.573.108	-4.387.947	6.185.161	1.182.580	0	-1.116.135	6.251.606

	Samenvatting materiele vaste activa en afschrijvingspercentages	Verkrijgings prijs t/m 2023	Cum.afschr. t/m 2023	Boek waarde 31-dec-23	Afschrijvingspercentages %	%
1.1.2.1	Gebouwen en verbouwingen	1.040.951	-263.151	777.800	5,00%	10,00%
1.1.2.3.0	Meubilair	4.257.219	-1.522.012	2.735.207	6,67%	12,50%
1.1.2.3.1	Inventaris en apparatuur	927.553	-431.992	495.561	12,50%	20,00%
1.1.2.3.2	ICT	3.561.434	-2.239.494	1.321.940	12,50%	25,00%
1.1.2.4.0	Duurzame leermiddelen	1.796.038	-1.007.896	788.142	12,50%	
1.1.2.4.1	Overige materiële vaste activa	138.068	-39.537	98.531	12,50%	20,00%
1.1.2.5.2	Vooruitbetaald op MVA	34.425	0	34.425		
		11.755.688	-5.504.082	6.251.606		

In de investeringen in verbouwingen is een investering opgenomen in een klimaatinstallatie in de Lushofschool. Hierop is een investeringssubsidie van de gemeente Leidschendam-Voorburg van € 286.451 in mindering gebracht.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

		31-dec-23	31-dec-22
1.2.2	**Vorderingen**	**in €**	**in €**
1.2.2.1	Debiteuren	10.410	0
1.2.2.2	Ministerie van OCW	49.296	0
1.2.2.3	Gemeenten	185.906	145.261
1.2.2.10	Overige vorderingen	16.153	0
1.2.2.15	Overlopende activa	882.296	726.939
		1.144.061	872.200

	Verloopstaat gemeenten	Saldo 31-dec-22	Ontvangen 2023	Besteed 2023	Boeken tlv 2023	Overige 2023	Saldo 31-dec-23
1.2.2.3.10	Gemeente subsidie huisvesting	0		25.540	0	0	25.540
1.2.2.3.12	Gemeente subsidie nieuw-/verbouw	120.025	-84.466		0	0	35.559
1.2.2.3.15	Gemeente subsidie diverse aanvragen	25.236	-25.236	25.717	0	99.090	124.807
		145.261	-109.702	51.257	0	99.090	185.906

		31-dec-23	31-dec-22
1.2.2.10	**Overige vorderingen (specificatie)**	**in €**	**in €**
1.2.2.10	Overige vorderingen	16.153	0
		16.153	0

		31-dec-23	31-dec-22
1.2.2.15	**Overlopende activa (specificatie)**	**in €**	**in €**
1.2.2.12	Vooruitbetaalde en/of vooruitgefactureerde posten	548.738	583.392
1.2.2.13	Verstrekte voorschotten	0	5.347
1.2.2.15	Overige overlopende activa	333.558	138.200
		882.296	726.939

		31-dec-23	31-dec-22
1.2.4	**Liquide middelen**	**in €**	**in €**
1.2.4.2	Banken	1.497.799	2.383.027
1.2.4.2.1	Spaarrekeningen	735.052	730.416
1.2.4.2.2	Deposito's	1.250.000	500.000
		3.482.851	3.613.443

Buiten de deposito's staan de liquide middelen staan ter vrije beschikking van het bestuur. De deposito's hebben een looptijd korter dan een jaar.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

2 Passiva

		31-dec-23	31-dec-22
2.1	**Eigen vermogen**	**in €**	**in €**
2.1.1.1	Algemene reserve	2.241.820	2.216.919
2.1.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	2.308.255	2.607.233
2.1.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	451.884	424.207
		5.001.959	5.248.359

		Saldo	Bestemming	Overige	Saldo
2.1	**Eigen vermogen (specificatie en resultaatverwerking)**	**31-dec-22**	**resultaat**	**mutaties**	**31-dec-23**
2.1.1.1	**Algemene reserve**				
2.1.1.1.1	Stichtingskapitaal	953	0	0	953
2.1.1.1.2	Algemene reserve	2.215.966	-95.099	120.000	2.240.867
2.1.1.2	**Bestemmingsreserve (publiek)**				
2.1.1.2.10	Reserve overige bestemmingen	2.607.233	-178.978	-120.000	2.308.255
2.1.1.3	**Bestemmingsreserve (privaat)**				
2.1.1.3.3	Bestemmingsreserve private middelen	424.207	27.677	0	451.884
		5.248.359	-246.400	0	5.001.959

		31-dec-23	31-dec-22
2.2	**Voorzieningen**	**in €**	**in €**
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	692.939	686.171
2.2.3	Voorziening groot onderhoud	853.636	1.049.778
		1.546.575	1.735.949

	Specificatie voorzieningen	**Saldo**	**Dotatie**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Rente**	**Saldo**
	dotaties / onttrekkingen	**31-dec-22**	**2023**	**2023**	**2023**	**Mutatie***	**31-dec-23**
2.2.1.5	Voorziening uitkeringskosten	68.945	8.289	-14.820	0	0	62.414
2.2.1.4	Voorziening jubilea personeel	336.390	85.699	-37.940	-13.572	0	370.577
2.2.1.3	Voorziening duurzame inzetbaarheid	21.103	50.188	-6.883	0	0	64.408
2.2.1.6	Voorziening langdurig zieken	259.733	176.349	-218.759	-21.782	0	195.541
2.2.3.0	Voorziening onderhoud gebouwen	1.049.778	600.000	-796.143	0	0	853.635
		1.735.949	920.525	-1.074.545	-35.354	0	1.546.575

* bij netto contante waarde

	Specificatie naar looptijd		**Kortlopend**	**Kortlopend**	**Langlopend**	**Saldo**
	voorzieningen		**deel < 1 jr**	**deel 1-5 jr**	**deel > 5 jr**	**31-dec-23**
2.2.1.5	Voorziening uitkeringskosten		15.000	47.414	0	62.414
2.2.1.4	Voorziening jubilea personeel		47.000	118.000	205.577	370.577
2.2.1.3	Voorziening duurzame inzetbaarheid		20.000	44.408	0	64.408
2.2.1.6	Voorziening langdurig zieken		123.069	10.000	62.472	195.541
2.2.3.0	Voorziening onderhoud gebouwen	vervalt per 1-1-2024			0	0
			205.069	219.822	268.049	692.940

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

		31-dec-23	31-dec-22
2.4	**Kortlopende schulden**	**in €**	**in €**
2.4.6	Gemeenten	0	202.395
2.4.8	Crediteuren	521.107	363.740
2.4.9.1	Loonheffing en premies	1.420.174	1.344.488
2.4.10	Pensioenpremies	403.783	375.950
2.4.12	Overige kortlopende schulden	50.726	18.066
2.4.19	Overlopende passiva	1.934.197	1.381.857
		4.329.987	3.686.496

		Saldo	Ontvangen	Besteed	Boeken tgv	Overige	Saldo
2.4.6	**Verloopstaat gemeenten**	**31-dec-22**	**2023**	**2023**	**2023**	**2023**	**31-dec-23**
2.4.6.2	Gemeente subsidie projecten onderwijs	161.534		161.534			0
2.4.6.4	Gemeente subsidie huisvesting	40.861		40.861			0
		202.395	0	202.395	0	0	0

		31-dec-23	31-dec-22
2.4.19	**Overlopende passiva (specificatie)**	**in €**	**in €**
2.4.14	Ministerie van OCW (vooruitontvangen subsidie)	478.216	84.647
2.4.16.0	Vooruitontvangen en/of vooruitgefactureerde posten	26.667	19.200
2.4.16.1	Vooruitontvangen bijdragen samenwerkingsverband Passend Onderwijs	45.673	80.861
2.4.17	Rechten vakantiegeld en bindingstoelage	1.096.684	1.031.522
2.4.19.0	Overige overlopende passiva	286.957	165.627
		1.934.197	1.381.857

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Overzicht geoormerkte doelsubsidies OCW

G1 **Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt.**

Omschrijving	Toewijzing		De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond
	Kenmerk	Datum	Status
Subsidie zij-instroom	1158893	27-5-2021	J
Subsidie zij-instroom	1158899	27-5-2021	J
Subsidie zij-instroom	1158955	27-5-2021	J
Subsidie zij-instroom	1160522	21-7-2021	J
Subsidie zij-instroom	1164581	23-8-2021	J
Subsidie zij-instroom	1183608	23-11-2021	J
Subsidie zij-instroom	1183679	23-11-2021	J
Subsidie zij-instroom	1183772	23-11-2021	J
Impuls Innovatie en bewegingsonderwijs	IIB210256	13-12-2021	J
Impuls Innovatie en bewegingsonderwijs	IIB220073	28-7-2022	Onderhanden
Subsidie voor studieverlof	1278703	23-8-2022	J
Subsidie voor studieverlof	1278703	23-8-2022	J
Subsidie voor studieverlof	1279116	23-8-2022	J
Regeling school en omgeving	RSOD22027	5-12-2022	Onderhanden
Subsidie voor studieverlof	1321161	22-2-2023	Onderhanden
Subsidie zij-instroom	1321373	22-2-2023	Onderhanden
Tel mee met Taal	TMMTOA230020	24-2-2023	Onderhanden
Subsidie zij-instroom	1322200	22-3-2023	Onderhanden
Verbetering Basisvaardigheden 2023	VBV-23-PO-2588	31-5-2023	Onderhanden
Verbetering Basisvaardigheden 2023	VBV-23-PO-2586	31-5-2023	Onderhanden
Verbetering Basisvaardigheden 2023	VBV-23-PO-2591	31-5-2023	Onderhanden
Verbetering Basisvaardigheden 2023	VBV-23-PO-2594	31-5-2023	Onderhanden
Verbetering Basisvaardigheden 2023	VBV-23-PO-2594	31-5-2023	Onderhanden
Subsidie voor studieverlof	1350154	23-8-2023	Onderhanden
Regeling school en omgeving	RSO-23279	21-12-2023	Onderhanden

G2 **Er zijn geen G2-subsidies van toepassing.**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Garanties

De afgegeven garanties ten behoeve van derden per 31-12-2023 bedraagt € 11.000.

Huurrechten

Vlietkinderen BSO/TSO huurinkomsten een contract tot 31-01-2027 met een jaarlijkse gemiddelde opbrengst van € 43.250

Langlopende contracten

Bij Stichting Panta Rhei lopen de volgende meerjarige contracten:

Omschrijving	Periode	Resterende contractwaarde incl. BTW	2024	> 1 jaar
Huur bestuursbureau	1-1-2013 t/m 31-7-2028	€ 371.000	€ 81.000	€ 290.000
Energie	1-1-2024 t/m 31-12-2025	€ 590.000	€ 295.000	€ 295.000
Gas	1-1-2024 t/m 31-12-2025	€ 460.000	€ 230.000	€ 230.000
Multifunctionals	1-2-2024 t/m 1-2-2028	€ 1.237.500	€ 283.000	€ 954.500

Investeringsverplichtingen

Op 31-12-2023 bestaat een investeringsverplichting van € 245.000 in verband met in februari 2024 geleverde multifunctionals van € 210.000 en te plaatsen zonnepanelen op het schoolgebouw van St Maartensschool van € 35.000.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Vordering op OCW i.v.m. nieuwe bekostigingssystematiek

Per 1 januari 2023 is de bekostiging van het primair onderwijs na wetswijziging vereenvoudigd Daarmee is de bekostigingssystematiek gewijzigd.

Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een groot materieel probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een (school)jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek circa 93% voor het schooljaar 2022/23. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met circa 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor ons schoolbestuur neer op € 1.540.384. Voorzichtigheidshalve is dit bedrag niet als vordering op de balans per 31 december 2022 en 31 december 2023 opgenomen.

De minister stelt zich op het standpunt dat dit materieel grote probleem voor het schoolbestuur slechts “een boekhoud-technische correctie [is] aangezien de totale bekostiging van het Rijk naar scholen niet wijzigt door de vereenvoudiging”. De overgang van een oude naar een nieuwe bekostigingssystematiek is echter niet louter een papieren exercitie; de keuzes die daarbij worden gemaakt hebben werkelijk een negatief effect op het onderwijsproces. De keuze van de minister om de schoolbesturen in 2022 fors minder bekostiging toe te kennen heeft reële consequenties. Deze korting heeft om meerdere redenen impact op de bedrijfsvoering:

- De korting heeft een substantiële invloed op onze liquiditeitspositie waardoor minder in het onderwijs kan worden geïnvesteerd dan gewenst. Dit heeft concreet geleid tot het uitstellen van geplande investeringen.
- Deze korting verlaagt ons eigen vermogen met 27% waardoor het vrij besteedbare vermogen sterk is verlaagd zodat minder kan worden besteed aan de doelen in het Koersplan in de jaren 2023-2026.
- De huidige inflatie is hoger dan de indexatie van de rijksvergoeding, door deze korting is er minder vermogen beschikbaar om dit uit het eigen vermogen te dekken. Door de samenloop van de inflatie, ontoereikende indexatie van de rijksvergoeding en deze korting is het onvermijdelijk dat dit leidt tot een vermindering van het budget voor personeel waardoor dit ten koste gaat van het primaire proces.
- Deze korting leidt met de actuele rentevergoedingen jaarlijks tot minimaal € 35.000 lagere renteopbrengsten (uitgaand van actueel tarief 12 maands deposito).

Vandaar dat ons schoolbestuur samen met circa 230 schoolbesturen, juridisch begeleid door advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, gezamenlijk bezwaar hebben gemaakt tegen de beschikkingen voor de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard.
De financiële belangen en de relevante juridische vragen n.a.v. de beslissing op bezwaar van de minister zijn het volgens ons waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen.
Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk met 221 schoolbesturen een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland in te stellen tegen de beslissing op bezwaar van de minister. Op het moment van dit schrijven loopt deze beroepsprocedure nog. Een uitspraak wordt verwacht in de eerste helft van 2024.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Toelichting op de staat van baten en lasten 2023

		Realisatie 2023 In €	Begroting 2023 In €	Realisatie 2022 In €
	Baten			
	Rijksbijdragen OCW			
3.1.1.1.0	OCW basisbekostiging	32.162.735	31.117.476	19.844.823
3.1.1.1.0.1	OCW Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	1.756.480	1.772.085	3.723.448
3.1.1.1.3	OCW personeels en arbeidsmarktbeleid	0	0	5.574.162
3.1.1.1.4	OCW lgf en impulsgebieden	957.560	911.172	732.713
3.1.1.1.5.1	OCW Professionalisering personeel en begeleiding	497.249	473.724	474.193
3.1.1.1.7	OCW materiële instandhouding	0	0	3.776.162
3.1.1.1.19	OCW overige subsidies	1.180.184	371.744	651.219
3.1.3.1	OCW bijdragen via samenwerkingsverbanden	1.104.795	1.054.832	1.118.217
		37.659.003	**35.701.033**	**35.894.937**
	Overige overheidsbijdragen en subsidies			
3.2.2.2.0	Gemeente bijdragen onderwijsbeleid	394.170	327.460	390.325
3.2.2.2.1	Gemeente bijdragen huisvesting en materieel	106.213	95.000	104.182
3.2.2.2.2	Gemeente overige bijdragen	15.881	0	29.377
		516.264	**422.460**	**523.884**
	Overige baten			
3.5.5	Ouderbijdragen	324.813	219.800	190.213
3.5.1	Verhuur	361.582	307.300	326.235
3.5.2	Detachering personeel	109.957	109.500	29.653
3.5.4	Sponsoring	0	0	15.909
3.5.10	Baten van derden	54.223	0	56.083
3.5.10.1	Vervangingsfonds bijdragen en subsidies	0	0	2.000
3.5.10.2	Overige baten	196.189	45.300	79.896
		1.046.764	**681.900**	**699.989**
	Totaal baten	**39.222.031**	**36.805.393**	**37.118.810**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

		Realisatie 2023 In €	Begroting 2023 In €	Realisatie 2022 In €
	Lasten			
	Loonkosten personeel			
4.1.1.1	Loonkosten bestuur, directie en toezicht	3.153.211	3.138.627	3.023.437
4.1.1.2	Loonkosten onderwijzend personeel	21.818.850	21.324.374	20.903.071
4.1.1.3	Loonkosten onderwijsondersteunend personeel	4.938.221	4.015.724	4.198.923
4.1.1.4	Loonkosten vervangingen	366.368	183.500	484.248
		30.276.650	**28.662.225**	**28.609.679**
	Overige personele kosten			
4.1.2.2.0	Inhuur personeel niet in loondienst	2.050.536	1.252.450	1.773.737
4.1.2.3.0	Scholing en opleiding personeel	453.512	328.000	614.536
4.1.2.3.1	Personeelsbijeenkomsten, overleg, beleid en zorg	132.477	113.000	120.979
4.1.2.3.2	Werving en selectie	22.312	30.000	67.219
4.1.2.3.3	Representatie, bijeenkomsten en consumpties	73.364	60.150	59.207
4.1.2.3.4	Kosten kwaliteit en projecten	0	0	240
4.1.2.3.9	Overige personele kosten	269.868	225.750	289.682
4.1.2.1.11	Dotaties personele voorzieningen	273.940	150.000	287.269
4.1.2.1.12	Onttrekking/vrijval personele voorzieningen	-252.351	0	-291.560
		3.023.658	**2.159.350**	**2.921.309**
	Uitkeringen personeel			
4.1.3.3	Uitkeringen (-/-)	-442.287	-203.500	-280.906
		-442.287	**-203.500**	**-280.906**
	Personele lasten	**32.858.021**	**30.618.075**	**31.250.082**
	Specificatie personele lasten naar samenstelling			
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	23.103.896	21.525.325	21.960.803
4.1.1.2	Sociale lasten	3.237.077	2.952.200	3.096.814
4.1.1.3	Premies Vf/Pf en Risicofonds	502.942	630.600	294.817
4.1.1.5	Pensioenlasten	3.432.735	3.554.100	3.257.245
	Totaal lonen en salarissen	**30.276.650**	**28.662.225**	**28.609.679**

In de pensioenlasten 2023 en 2022 zijn uitsluitend de werkgeverslasten opgenomen.

Bij de stichting waren in 2023 gemiddeld 366,48 FTE's werkzaam (2022: 369,06 FTE's)

Onderverdeeld naar:	**2023**	**2022**
Bestuur en directie	25,79	26,24
Onderwijzend personeel	258,71	271,71
Onderwijs ondersteunend personeel	81,98	71,11
	366,48	**369,06**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

		Realisatie 2023 In €	Begroting 2023 In €	Realisatie 2022 In €
	Afschrijvingen			
4.2.2.0	Afschrijvingskosten gebouwen en verbouwingen	41.373	32.592	35.567
4.2.2.1	Afschrijvingskosten meubilair	287.005	267.340	252.165
4.2.2.2	Afschrijvingskosten inventaris en apparatuur	65.283	110.513	76.718
4.2.2.3	Afschrijvingskosten ICT	535.396	485.419	549.230
4.2.2.4	Afschrijvingskosten leermiddelen	173.669	182.003	182.189
4.2.2.5	Afschrijvingskosten overige mva	13.409	13.549	12.582
4.2.2.7	Desinvesteringen en boekresultaat mva	0	0	13.613
		1.116.135	**1.091.416**	**1.122.064**
	Huisvestingslasten			
4.3.1.0	Huur terreinen en gebouwen	334.577	321.500	262.739
4.3.3.0	Klein onderhoud gebouwen en terreinen	336.415	249.355	256.718
4.3.4.0	Energie en water	426.543	482.050	345.099
4.3.5.0	Schoonmaakkosten	732.624	742.500	681.044
4.3.6.0	Heffingen en vuilafvoer	87.328	73.850	76.094
4.3.7.0	Groot onderhoud	796.143	500.000	692.242
4.3.7.1	Onttrekking voorziening onderhoud	-796.143	-500.000	-692.242
4.3.7.2	Dotatie voorziening onderhoud	600.000	600.000	585.000
4.3.8.0	Overige huisvestingslasten	1.626	10.000	35.853
		2.519.113	**2.479.255**	**2.242.547**
	Administratie, beheer en bestuur			
4.4.1.0	Administratie en advisering door derden	358.997	349.000	361.668
4.4.1.1	Accountantskosten	26.000	26.000	25.894
4.4.1.2	Contributie besturenorganisaties	31.601	27.500	53.469
4.4.1.3	Verzekeringen	25.513	25.000	23.204
4.4.1.4	Medezeggenschap	7.371	9.550	9.662
4.4.1.5	Telefonie / Dataverbindingen	61.377	57.800	59.180
4.4.1.6	Schooladministratie	23.828	22.950	37.022
4.4.1.7	Contributies scholenorganisaties	23.368	17.250	22.678
4.4.1.8	Overige schoolgebonden kosten	301.548	157.800	149.352
4.4.1.9	Overige lasten beheer en administratie	59.582	61.750	56.338
		919.185	**754.600**	**798.467**
	Uitsplitsing accountantskosten			
4.4.1.1	*Honorarium onderzoek jaarrekening*	*26.000*	*26.000*	*25.894*
		26.000	***26.000***	***25.894***

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

		Realisatie 2023 In €	Begroting 2023 In €	Realisatie 2022 In €
	Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
4.4.3.0	Onderwijsleerpakket incl. ondw licenties	1.140.204	1.007.550	1.001.332
4.4.3.1	Reproductiekosten	184.256	163.250	160.976
4.4.2.0	Kosten en onderhoud meubilair en inventaris	21.207	3.500	22.620
4.4.2.1	Beheer en kosten ICT incl. adm. licenties	296.244	280.750	284.292
		1.641.911	**1.455.050**	**1.469.220**
	Overige lasten			
4.4.5.3	Kosten van projecten	15.465	132.500	64.784
4.4.5.4	Activiteiten, werkweken en excursies	408.127	245.800	325.785
4.4.5.1	Overige schoolkosten	19.925	66.279	16.890
		443.517	**444.579**	**407.459**
4.4	**Overige instellingslasten**	**3.004.613**	**2.654.229**	**2.675.146**
	Totaal lasten	**39.497.882**	**36.842.975**	**37.289.839**
	Financiële baten en lasten			
	Financiële baten			
6.1.1	Rentebaten en dividenden	29.451	0	0
	Financiele lasten			
6.2.1	Rentelasten banken	0	0	-11.172
		29.451	**0**	**-11.172**
	Resultaat	**-246.400**	**-37.582**	**-182.201**

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Het exploitatieresultaat over het jaar 2023 bedraagt € 246.400 negatief.

Het bestuur stelt voor om het exploitatieresultaat te bestemmen aan de onderstaande reserves.

Vooruitlopend op de vaststelling door het bestuur is dit voorstel reeds in de jaarrekening verwerkt.

	Stand 31-dec-22	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-dec-23
	€	€	€	€
Stichtingskapitaal	**953**	**0**	**0**	**953**
Algemene reserve	**2.215.966**	**-95.099**	**120.000**	**2.240.867**
Bestemmingsreserves publiek	**2.607.233**	**-178.978**	**-120.000**	**2.308.255**
Bestemmingsreserve strategisch beleidsplan	603.044	162.955		765.999
Bestemmingsreserves scholen	501.610	-309.933	861.557	1.053.234
Bestemmingsreserve Nutsbasisschool	467.522			467.522
Bestemmingsreserve Nuts Ouderbijdragen	53.500	-32.000		21.500
Bestemmingsreserve NPO	794.099		-794.099	0
Bestemmingsreserve afschrijvingskosten NPO	187.458		-187.458	0
Bestemmingsreserves privaat	**424.207**	**27.677**	**0**	**451.884**
	5.248.359	**-246.400**	**0**	**5.001.959**

De reserves zijn in detail als volgt gemuteerd:

	Stand 31-dec-22	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-dec-23
	€	€	€	€
Stichtingskapitaal	953	0	0	953
Algemene reserve	2.215.966	-95.099	120.000	2.240.867
Reserve overige bestemmingen	2.607.233	-178.978	-120.000	2.308.255
Bestemmingsreserve private middelen	424.207	27.677	0	451.884
	5.248.359	-246.400	0	5.001.959

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Gebeurtenissen na balansdatum

Na afloop van het boekjaar 2023 hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die van belang zijn voor de beoordeling van de positie van de instelling.

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Overzicht verbonden partijen

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Per 31 december 2023 zijn er financiële of organisatorische banden met de volgende rechtspersonen:

Naam		Juridische vorm	code activiteiten
Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden	Den Haag	Stichting	4
Passend Primair Onderwijs regio Leiden	Leiden	Stichting	4

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

WNT-verantwoording 2023 Stichting r.-k., Algemeen Bijzonder en Openbaar Primair Onderwijs Panta Rhei

De WNT is van toepassing op Stichting Panta Rhei. Het voor Stichting Panta Rhei toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 173.000, klasse D

Complexiteitspunten per criterium:

Criteria	Aantal complexiteits
Totale baten t-2	**6**
Aantal bekostigde leerlingen per 1 oktober t-2	**3**
Aantal onderwijssoorten per 1 oktober t-2	**1**
Totaal	**10**

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2023		
Bedragen x € 1	H. van de Kant	M.J. Arnouts
Functiegegevens	Vz. College van bestuur	Vz. College van bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1-jan-23 31-dec-23	1-nov-23 31-dec-23
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	144.984	20.164
Beloning betaalbaar op termijn	22.626	3.758
Subtotaal	*167.610*	*23.922*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	173.000	28.912
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t	N.v.t
Bezoldiging	**167.610**	**23.922**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022		
	H. van de Kant	
Functiegegevens	Vz. College van bestuur	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1-jan-22 31-dec-22	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	
Dienstbetrekking?	Ja	
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	133.225	
Beloning betaalbaar op termijn	22.277	
Subtotaal	*155.502*	
Individueel WNT-maximum	168.000	
Bezoldiging	155.502	

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Niet van toepassing

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Gegevens 2023						
Bedragen x € 1	C.A.M.J. van Hameren		J.C. Gravesteijn		E.S. Devilee	
Functiegegevens	Voorzitter		Lid		Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1-jan-23	31-dec-23	1-jan-23	31-dec-23	1-jan-23	31-dec-23
Bezoldiging						
Bezoldiging	11.700		8.271		8.271	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	25.950		17.300		17.300	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t		N.v.t		N.v.t	
Bezoldiging	11.700		8.271		8.271	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t	N.v.t	N.v.t	N.v.t	N.v.t	N.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t		N.v.t		N.v.t	
Gegevens 2022						
Bedragen x € 1	C.A.M.J. van Hameren		J.C. Gravesteijn		E.S. Devilee	
Functiegegevens	Voorzitter		Lid		Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1-sep-22	31-dec-22	1-jan-22	31-dec-22	1-jan-22	31-dec-22
Bezoldiging						
Bezoldiging	3.024		6.804		6.804	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	8.423		16.800		16.800	
Bedragen x € 1	N.R. Snoeker		M.L.G. van Mourik			
Functiegegevens	Lid		Lid			
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1-jan-23	31-dec-23	1-jan-23	31-dec-23		
Bezoldiging						
Bezoldiging	8.271		8.271			
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	17.300		17.300			
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t		N.v.t			
Bezoldiging	8.271		8.271			
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t	N.v.t	N.v.t	N.v.t		
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t		N.v.t			
Gegevens 2022						
Bedragen x € 1	N. Snoeker		M.L.G. van Mourik		M.A.M. Sietaram- van der Meer	
Functiegegevens	Lid		Lid			
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1-apr-22	31-dec-22	1-sep-22	31-dec-22		
Bezoldiging						
Bezoldiging	5.103		2.268			
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	12.658		5.615			

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

1d. Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.900 of minder
Niet van toepassing

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900
Niet van toepassing

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatie bepaling van toepassing is
Niet van toepassing

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is
Niet van toepassing

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking
Niet van toepassing

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer	41447
Naam instelling	Stichting r.-k., Algemeen Bijzonder en Openbaar Primair Onderwijs PANTA RHEI
KvK-nummer	27264261
Adres	Overgoo 13, 2266 JZ LEIDSCHENDAM
Telefoon	070-3879900
E-mailadres	info@stichtingpantarhei.nl
Website	www.stichtingpantarhei.nl

Contactpersoon

Naam	De heer M.J. Arnouts
Adres	Postbus 103, 2270 AC VOORBURG
Telefoon	070-3879900
E-mailadres	info@stichtingpantarhei.nl

BRIN-nummers

03NT	De Regenboog
03TQ	Essesteijn
05DM	Maerten v.d. Velde
06LP	Nutsschool
06LU	KC de Telescoop
08NI	De Lusthof
09KZ	Emmaus Vrs
09MH	St Maarten
10VD	OBS Margriet
11JD	MMiXX
12NO	OBS De Tandem
12UO	Prof. Casimirschool
13AR	OBS De Parachute
20UO	IKEC De Waterlelie
20UU	Maria Bernadette
26PX	De Walvis
29YF	ABS Het Dok

forvis mazars
Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
Identificatiedoeleinden
PH/25 juni 2024

Druivenstraat 1
4816 KB Breda
T: 088 277 21 10
forvismazars.com/nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur en de Raad van Toezicht van

Stichting r.-k., Algemeen Bijzonder en Openbaar Primair Onderwijs PANTA RHEI

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting r.-k., Algemeen Bijzonder en Openbaar Primair Onderwijs PANTA RHEI te Leidschendam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting r.-k., Algemeen Bijzonder en Openbaar Primair Onderwijs PANTA RHEI op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 ‘Referentiekader’ van het Onderwijsaccountants¬protocol OCW 2023.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting r.-k., Algemeen Bijzonder en Openbaar Primair Onderwijs PANTA RHEI zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 ‘Bestuursverslag’ van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties die van materieel belang zijn,
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 25 juni 2024

Forvis Mazars N.V.

Origineel getekend door: drs. P.A.J. Hopstaken RA

Ondertekening van de jaarrekening

Hierbij stellen wij de jaarrekening 2023 sluitend met een resultaat van € -246.400 vast.

Voorbu g, 24 juni 2024

Voorzitter College van Bestuur

Hierbij keuren wij de jaarrekening 2023 sluitend met een resultaat van € -246.400 goed.

Voorburg, 24 juni 2024

C.A.M.J. van Hameren
Voorzitter Raad van Toezicht

J.C. Gravesteijn
Lid Raad van Toezicht

E.S. Devilee
Lid Raad van Toezicht

N.R. Snoeker
Lid Raad van Toezicht

M.L.G. van Mourik
Lid Raad van Toezicht